

PARAPLEGIK

ISSN 0351-9163

Št. 114

GLASILO ZVEZE PARAPLEGIKOV SLOVENIJE

september 2008

**SLOVENIJA BO DO LETA
2011 DOBILA PRVO DVORANO
ZA ŠPORT INVALIDOV**

**AKCIJA OHRANIMO
LETNO 25.000
ŽIVLJENJ**

**INTERVJU S PREDSEDNIKOM
VLADE RS JANEZOM JANŠO**

**ZAČELE SO SE
PARAOLIMPIJSKE IGRE**

**KONČANI SO DNEVI KULTURE
V PACUGU**

TISKOVINA

POŠTNINA PLAČANA PRI POŠTI 1130

KAZALO

Delo zveze	stran 4
Strokovno	stran 11
Arhitekturni kotiček	stran 14
Intervju	stran 16
Zdrava prehrana	stran 21
Koristne informacije	23
Delo društev	stran 25
Iz življenja	stran 36
Šport	stran 37
Kultura	stran 49
Zahvale, oglosi, umrli	stran 56
Razvedrilo	stran 57
Križanka	stran 59

Glasilo Paraplegik izdaja **Zveza paraplegikov Slovenije** in njena pokrajinska društva: Društvo paraplegikov ljubljanske pokrajine, Društvo paraplegikov Dolenjske, Bele krajine in Posavja, Društvo paraplegikov Gorenjske, Društvo paraplegikov Istre in Krasa, Društvo paraplegikov Koroške, Društvo paraplegikov Prekmurja in Prlekije, Društvo paraplegikov severne Primorske, Društvo paraplegikov severne Štajerske in Društvo paraplegikov jugozahodne Štajerske

Za ZPS: Dane Kastelic

Glavna in odgovorna urednica: Tina Pavlovič

Uredniški odbor: Jasna Tepina, Dani Globokar, dr. med. asistent fiziater, mag. Aleksandra Tabaj, Jože Globokar, Dane Kastelic, Barbara Slaček, Benjamin Žnidaršič

Tajnica uredništva: Darja Kos

Lektoriranje: Darka T. Podgoršek

Tisk: C.VISTA d.o.o 3270 Laško

Prolom in obdelava slik: Benjamin Žnidaršič

Osnovni podatki uredništva: Zveza paraplegikov Slovenije, Štiхова 14, 1000 Ljubljana, p.p. 5714, Tel.: 432-71-38, fax.: 432-72-52

Email: paraplegik@zveza-paraplegikov.com

Spletna stran: www.zveza.paraplegikov.si

Transakcijski račun: 03170-1001146571

Poština plačana pri pošti 1130

Naklada: 1900 izvodov

ISSN 0351-9163

Foto naslovnice: Črt Cenc

Pozdravljeni, drage bralke in bralci Paraplegika!

Poletje je za nami in počasi počasi se barve že prelivajo v tople, jesenske rumenorjave odtenke. Upam, da ste ta čas nadvse lepo preživeli, se spočili in naučili toplih sončnih žarkov. Zdaj pa gremo spet s polno paro naprej. Prav zdaj potekajo paraolimpijske igre PEKING 2008, ki se jih je udeležilo tudi devet naših članov. Držimo pesti za njihovo čim boljšo uvrstitev. Zveza paraplegikov

Slovenije je medtem podpisala Evropsko listino o cestnoprometni varnosti in se tako zavezala, da bo v naslednjih letih po svojih močeh prispevala k izboljšanju varnosti v cestnem prometu. Preberite si tudi intervju s predsednikom Vlade RS, strokovni članek o novem oddelku za rehabilitacijo otrok na Inštitutu za rehabilitacijo RS, dogajanja v pokrajinskih društvih in še več. Želim vam prijetno branje.

Vaša urednica Tina Pavlovič

Spoštovane bralke in bralci, za nami so meseci oddiha in nabiranja novih moči za delovne dni v jeseni. Politiki se bodo merili na predvolilnih soočanjih, kmetje pobirali pridelke, če jih ni uničilo neurje, dijaki in študentje bodo odkrivali nova obzorja, naši člani, ki so se uvrstili v paraolimpijsko reprezentanco za Peking, pa bodo skušali doseči svoj najboljši rezultat. Prav v teh dneh končujejo nastope v svojih panogah; Andreja, Bojan, Jani in Mateja v namiznem tenisu, Henrik, Jože, Tanja in Tatjana v atletiki ter Franci v streljanju. Upam, da so se vam uresničile vse sanje in da je vaš trud poplačan. Vso srečo vam želim! Tudi v naslednjem olimpijskem ciklusu. Žal pa so zadnje ujme s točo v juliju in avgustu popačile poletno idilo. Tako ali drugače so prizadele prek trideset naših članov in njihovih družin, da so si prizadevali za čimprejšnjo sanacijo in preprečitev nadaljnje škode na bivalnih objektih. Želim, da bi tudi ti člani v prihodnje sanjali pod varno streho. Pri Zvezi smo vsem tistim, ki so se obrnili na nas, takoj priskočili na pomoč s finančnim prispevkom, ki pa že zdaleč ni zadostoval za sanacijo. Pri tem so veliko vlogo odigrala društva, katerih predstavniki so člane obiskali in nato smo z usklajeno akcijo pristopili k reševanju nastalih situacij. Ob tej priložnosti bi se zahvalil vsem državljanom, ki ste izkoristili možnost, ki vam jo je ponudila država pri obračunu dohodnine za leto 2007 in namenili del sredstev Zvezi paraplegikov. Ta sredstva smo v celoti namenili članom za sanacijo škode omenjene elementarne nesreče. Zato vas vabim, da

tudi pri dohodnini v letu 2008 namenite zakonsko dovoljen odstotek naši organizaciji (OBRAZEC JE V GLASILU), izpolnjen obrazec pošljete na davčno upravo ali na Zvezo paraplegikov.

V tem polletnem obdobju smo vodili aktivne pogovore s predstavniki Vlade RS in ministrstvu v sestavi glede opcije izgradnje Doma paraplegikov. Ugotavljam, da pogovori doslej niso bili še nikoli tako konkretni s končnimi možnostmi. Močno upam, da bomo kot partnerji takoj po volitvah z vlado z enako intenzivnostjo nadaljevali dogovore in projekt čim prej končali v dobro slovenskih paraplegikov, tetraplegikom in drugim gibalno oviranim državljanom v RS. Moj optimizem veje tudi iz prebranega intervjuja predsednika Vlade RS g. Janeza Janše v avgustovski Demokraciji, ko je dejal: "Naš cilj ni, da revni dobijo miloščino zato, da ni socialnih nemirov. Naš cilj je, da se še naprej pospešeno ustvarjajo razmere, v katerih si bodo revni lahko sami pomagali in bo vse več revnejših prehajalo v srednji razred." Pri tem citatu termin revščino razumem kot stanje, ki je nekemu spremenilo življenje zaradi drugih okoliščin, med katere spada tudi invalidnost in zaradi katere ne bomo socialno izključeni. Kako predsednik slovenske vlade Janša razume nas, pa si preberite v tej številki Paraplegika, saj je urednica z njim pripravila intervju.

V zadnjih petih tednih smo od kandidatov za državni zbor slišali veliko obljub. Naj opomnim, da smo invalidi hvaležno blago za politike in njihove programe v predvolilnem času in blago, ki se ga po volitvah najhitreje zavrže. Dejstvo je, da

Predsednik Dane Kastelic

vse napake okusa prihajajo iz srca, in to velja tudi za politike. V nedeljo se odločamo, da bo naša prihodnost boljša. Izbira kandidatov je velika, naj pri vaši odločitvi štejejo dejanja, ne obljube!

In še zadnja vesela novica, ki pa ni predvolilna obljuba, ampak realnost. Ta teden (17. 9. 2008) je »uradno« prejel v upravljanje svoje delovno-bivalne prostore naše najmlajše in najmanjše društvo paraplegikov Koroške. Vsem karantanskim knezom, kot se radi imenujejo, ob tej priložnosti čestitam, še posebej pa predsedniku Damjanu Hovniku in vodstvu društva za podvig. Članom priporočam, da pridobitev kar se le da koristijo in v prostorih najdejo svoje zadoščenje med sebi enakimi.

Drage članice, člani in sodelavci, NE sprašujmo se, kaj lahko Zveza paraplegikov stori za NAS. Vprašajmo se, kaj MI lahko naredimo za Zvezo paraplegikov. Prihodnje leto bomo praznovali štirideset let ustanovitve, zato sta ta dva parafrazirana Kennedyjeva stavka izziv za vse nas! Naj bo to prelomnica v našem mišljenju do lastne organizacije.

SLOVENIJA BO DO LETA 2011 DOBILA PRVO DVORANO ZA ŠPORT INVALIDOV

Pred nami je pomembna pridobitev za invalide, otroke s posebnimi potrebami in starostnike

Slovenija bo do leta 2011 dobila prvi športni objekt, ki bo v celoti namenjen in prilagojen potrebam športnikov invalidov. K temu so se 1. 9. 2008 s podpisom pisma o nameri zavezali: minister za šolstvo in šport dr. Milan Zver, ministrica za delo, družino in socialne zadeve Marjeta Cotman, ministrica za zdravje Zofija Mazej Kukovič ter direktor Inštituta Republike Slovenije za rehabilitacijo mag. Robert Cugelj.

Slovesnosti sta se v prostorih inštituta udeležila tudi Boris Šuštaršič, predsednik Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije, in Jože Okoren, podpredsednik Zveze za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijskega komiteja, ter poudarila pomen tovrstne pridobitve za slovenske invalide.

Okoren je še posebej izpostavil športno dejavnost in ima podpis za najlepše darilo paraolimpijcem, ki so bili v času podpisa v Pekingu. Izrazil je željo, da bi v novi dvorani organizirali vsaj nekaj priprav za naslednje igre v Londonu 2012. Od navzočih ministrov je za to že dobil zagotovilo. Investicijska vrednost objekta, ki bo zgrajen na območju Inštituta RS za rehabilitacijo, znaša 9.100.000 evrov.

Načrtovani center bo namenjen tekmovalnemu športu in rekreaciji invalidov, programom terapevtske rehabilitacije ter pomoči invalidom pri resocializaciji v ustrezno življenjsko okolje. Kot dopolnilo pa bodo v njem potekale še pedagoška, znanstvena in raziskovalna dejavnost ter aktivnosti za osebe v zrelejšem obdobju življenja. Glede na naravo športnega objekta je pomembno, da stoji v bližini strokovne rehabilitacijske ustanove. Inštitut

Republike Slovenije za rehabilitacijo ima veliko znanja na področju poznavanja motorike in funkcioniranja za omenjene kategorije oseb, posebno pozornost pa posveča tudi otrokom s posebnimi potrebami. Strokovnjaki namreč poudarjajo, da bolniki s pomočjo športnih programov hitreje napredujejo pri zastavljenih ciljih rehabilitacije ter se obenem hitreje in lažje (predvsem z večjo motivacijo) vključujejo v okolje, iz katerega so prišli. Objekt pa bo izredno pomemben tudi na področju tekmovalnega športa invalidov, saj gre za državni športni objekt za potrebe športnikov invalidov ter nacionalni center Zveze za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijskega komiteja Slovenije, ki ga invalidi tako pogrešajo. Ne nazadnje bo dvorana omogočila tudi povezavo terapevtskih oziroma rehabilitacijskih športnih programov s pedagoškim programom, ki ga izvajajo fakulteta za šport, pedagoška fakulteta in drugi.

Pismo o nameri so podpisali: minister za šolstvo in šport dr. Milan Zver, ministrica za delo, družino in socialne zadeve Marjeta Cotman, ministrica za zdravje Zofija Mazej Kukovič ter direktor Inštituta Republike Slovenije za rehabilitacijo mag. Robert Cugelj. Podpisnikom sta se pridružila tudi predstavnika invalidov Boris Šuštaršič in Jože Okoren.

Iz izjave za javnost
Inštituta RS za rehabilitacijo

OHRANIMO LETNO 25.000 ŽIVLJENJ

Evropska komisija in slovensko ministrstvo za promet sta 26. junija 2008 v Centru Evropa v Ljubljani predstavila Evropsko listino o varnosti v cestnem prometu. S podpisom listine se je Zveza paraplegikov Slovenije pridružila pobudi Evropske komisije za pospeševanje varnosti v cestnem prometu, katere cilj je do leta 2010 letno rešiti 25.000 človeških življenj na evropskih cestah. Dogodka se je udeležil tudi prometni minister Radovan Žerjav, ki je izpostavil prioritete na področju prometa v Sloveniji.

Evropska listina o cestnoprometni varnosti je sestavni del Akcijskega načrta za cestno prometno varnost 2002–2010, ki jo je Generalni direktorat za energetiko in promet prvič predstavil na zasedanju evropskih prometnih ministrov v Dublinu leta 2004. Glavni cilji

listine so poleg izboljšanja varnosti vozil in infrastrukture predvsem oblikovanje zavesti o varnosti v cestnem prometu, uveljavitev načela deljene odgovornosti pri zagotavljanju varnosti, spodbujanje inovativnih idej, ki niso predvidene v nacionalnih zakonodajah, ter

Slovesnega dogodka podpisovanja listine sta se poleg okoli 80 predstavnikov slovenskih podjetij, združenj in javnih organov udeležila tudi predsednik Zveze paraplegikov Slovenije Dane Kastelic in predsednica Skupščine ZPS Mirjam Kanalec.

oblikovanje mrež za izmenjavo dobrih praks. Ekipa listine vsak mesec organizira predstavitve v državah članicah, saj se tako podrobneje spozna s podpisniki in zagotovi boljše razumevanje te edinstvene pobude.

26. junija 2008 se je turneja 2008–2011 Evropske listine ustavila v Ljubljani, kjer se je petnajstim slovenskim podpisnikom pridružilo še enkrat toliko novih. Tudi Zveza paraplegikov Slovenije, ki se zaveda nesreč v prometu, saj je skoraj tretjina njenega članstva njihova posledica, je s svojim programom pristopila k zavezi. Z akcijami, ki jih bo v naslednjih treh letih izvajala tudi prek devetih lokalnih društev, želi dvigniti ozaveščenost udeležencev v prometu in vplivati na njihovo odgovorno ravnanje. Ker je mladina med 18. in 25. letom še posebno ranljiva in 20 % prometnih nesreč vključuje mlade ljudi, bo največ pozornosti usmerjene v

izobraževanje po šolah, opozarjanje na posledice tudi z osebnimi izpovedmi invalidov, ki so se poškodovali v prometnih nesrečah. Poleg tega želi opozoriti tudi na uporabo varnostnih elementov, kot so varnostni pasovi, čelade, odbojniki ..., še posebej pa se bo posvetila motoristom, saj se delež mrtvih motoristov v primerjavi z vsemi smrtnimi žrtvami v prometu nenehno večja in je leta 2003 dosegel 14 %.

Slovesnega dogodka podpisovanja listine sta se poleg okoli 80 predstavnikov slovenskih podjetij, združenj in javnih organov udeležila tudi predsednik Zveze paraplegikov Slovenije **Dane Kastelic** in predsednica Skupščine ZPS **Mirjam Kanalec**, ki je program, ki ga bo izvajala ZPS, sooblikovala in koordinirala.

V imenu Evropske komisije je udeleženca pozdravila vodja predstavništva Evropske komisije v Sloveniji **Mihela Zupančič**. Uvodoma je povedala, da si je Evropska komisija do leta 2010 zadala zmanjšati število smrtno ponesrečenih na cestah v Evropi za polovico in s tem rešiti 25.000 življenj. Gre za največjo platformo za varnost v cestnem prometu in pomeni skupen izziv, je dejala Zupančičeva.

Maria Teresa Sanz-Villegas, predstavnik Generalnega direktorata Evropske komisije za energijo in promet, je natančneje predstavila pobudo in cilje listine za naslednja tri leta. Za doseg cilja je potrebna združitev vseh dejavnikov oz. ukrepov: boljša infrastruktura, boljša vozila, predvsem pa boljša vozniška kultura, je poudarila. Do junija 2008 je listino podpisalo tisoč podjetij vseh velikosti, lokalnih oblasti in združenj. S tem so se po njenih besedah zavezali za obveznosti, s katerimi se srečujejo v vsakdanjem življenju in delu, in predstavljajo konkretno akcijo, ki pozitivno vpliva na cestnoprometno varnost in korist tako podpisniku kot celotni družbi.

»Listina združuje podjetja, javne organe in civilno družbo ter jim zagotavlja edinstveno priložnost, da stopijo v neposredno odločilno akcijo za zmanjšanje števila smrtnih žrtev v prometu, da ocenijo rezultate in izmenjajo izkušnje uspešnih praks.« jo je dopolnila **Aude Delesalle**, koordinatorica Evropske listine o varnosti v cestnem prometu. Od leta 2001 naprej se varnost v cestnem prometu v Evropi redno izboljšuje, število mrtvih se je namreč znižalo za 21 odstotkov, število poškodovanih pa za 15 odstotkov. Vendar je mogoče storiti še več, je poudarila. Dogodka se je udeležil tudi prometni minister **Radovan Žerjav**, ki je izpostavil prioritete na področju prometa v Sloveniji. Dejal je, da je cena za mobilnost na cestah previsoka. »V 1,3 milijona nesrečah na leto v Evropi umre 42.500 ljudi, 1,6 milijona jih je poškodovanih, neposredni in posredni stroški žrtev pa so ocenjeni na 160 milijard evrov, kar je približno dva odstotka bruto družbenega produkta Evropske unije,« je povedal minister Žerjav. Poudaril je, da se cestnoprometna varnost v Sloveniji ni izboljšala od leta 2003 in da je treba dvigniti stopnjo varnosti v prometu na raven drugih evropskih držav. Slovenija žal sodi med najmanj prometno varne države EU skupaj z Latvijo, Litvo in Grčijo. V Sloveniji umira dvakrat več ljudi na cestah glede na število prebivalcev kot na primer v državah z najboljšo prometno varnostjo (Malta, Nizozemska, Velika Britanija, Švedska). Minister Žerjav je poudaril, da imamo pri nas varne avtomobile, vendar v njih prevečkrat sedijo vozniki, ki so premalo usposobljeni za varno vožnjo. S temi izzivi se za zmanjšanje smrtnih žrtev na slovenskih cestah po njegovih besedah spoprijema nacionalni program o varnosti cestnega prometa v Sloveniji za obdobje 2007–2011 – Skupaj za večjo varnost.

Program je osredotočen na ključne dejavnike, kot so hitrost, alkohol, droge in varnostni elementi, npr. čelade in varnostni pasovi. Kot je še dejal, bodo na ministrstvu za pro-

met za medijsko kampanjo za boljšo prometno varnost letos namenili več kot 1,3 milijona evrov in vzpodbujali lokalno oblast, da sodeluje pri nacionalnem programu.

»Podpis Evropske listine nas je vzpodbudil, da smo v mestu Ljubljana izvajali razne akcije za izboljšanje varnosti v prometu, ki so bile še posebej namenjene mladostnikom,« je povedal g. **Janez Koželj**, podžupan mestne občine Ljubljana, ki je leta 2007 podpisala Evropsko listino. Svoje izkušnje z največjo platformo za varnost v cestnem prometu je predstavil tudi direktor podjetja T-Media, g. **Peter Geršič**, ki je povedal, da so bile začetne akcije namenjene predvsem njihovim zaposlenim, vendar pa so kmalu prek znancev in sorodnikov prerasle v širše ozaveščanje in opozarjanje na nevarnost v prometu. Slovesen dogodek se je končal s podpisom listine 15 novih podpisnikov, ki so se zavezali k iskanju konkretnih rešitev za izzive v cestnoprometni varnosti, s katerimi se spopadamo v vsakdanjem življenju. S tem je v Sloveniji doslej podpisalo listino skupaj 30 podjetij, združenj in javnih organov.

Tokratni podpisniki so poleg Zveze paraplegikov Slovenije še Adriatic Slovenia, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani, Kmetijski inštitut Slovenije, Mestna občina Maribor, Omega Consult, Petrol, Rdeči križ Slovenije, SB&MB, Si.mobil, skupina Viator &Vektor, Zavod Varna pot, Zavod Zarja, Zveza društev šoferjev in avtomehaničarjev in Zveza motoklubov Slovenije.

Podpisniki listine so s podpisom prevzeli del odgovornosti, da bodo s svojimi programi in delom sodelovali v evropskem Akcijskem načrtu za cestnoprometno varnost, katerega cilj je do leta 2010 zmanjšati število mrtvih v prometnih nesrečah za 50 % in tako letno rešiti 25.000 življenj.

Mirjam Kanalec

Za lažjo integracijo paraplegikov in tetraplegikov

»VRAČAMO SE V ŽIVLJENJE«

Pri Zvezi se zavedamo, kako pomembna je tako imenovana socialna integracija paraplegikov in tetraplegikov oziroma vračanje v normalne družbene tokove, ki sledi po končani medicinski rehabilitaciji. Zato smo v Domu paraplegikov v Pacugu konec junija pripravili srečanje, ki je bilo namenjeno predvsem tistim članicam in članom, ki so se v naše vrste vključili v letu 2007. Srečanje smo poimenovali VRAČAMO SE V ŽIVLJENJE, ki nekako simbolizira precej težko in včasih bolečo vrnitev, iz katere smo bili nasilno iztrgani. No, mi smo jim skušali kar najnazorneje predstaviti različne težave, ki jih bodo srečevali v vsakdanjem življenju. Tako bodo nanje pripravljene in se bodo z njimi lažje spopadli. Naše nove člane so spremljali tudi njihovi svojci. V ta namen smo pripravili pet delavnic in predstavitev zakonodaje. Delavnice so vodili različni usposobljeni strokovnjaki, vsi udeleženci skupaj pa smo poskrbeli za dobro vzdušje in prijetno počutje.

Predsednik Zveze Dane Kastelic je bil pobudnik srečanja v Pacugu.

Predsednik Zveze **Dane Kastelic** je v uvodu predstavil posamezna področja in izvajalce, nato pa poudaril, da kljub paraplegiji ali tetraplegiji nadaljevanje življenja le ni tako črno, kot kaže na začetku. V prihodnost je treba zreti optimistično in se pač spoprijeti s težavami in ovirami, ki jih prinaša invalidnost. Pri tem jim bo ob strani stala Zveza paraplegikov s pokrajinskimi društvi, institucije, recimo IRSR in tudi država, je še dodal predsednik.

O pravicah, zakonodaji in varstvu invalidov (še posebej paraplegikov in tetraplegikov), govoril

mag. Cveto Uršič, direktor Direktorata za invalide iz Ministrstva RS za delo, družino in socialne zadeve. Omenil je predvsem izvajanje okrog 60–70 zakonov in uredb, ki zadevajo problematiko invalidov, in zapletenost celotnega sistema, ki npr. za isto poškodbo in isti vzrok invalidnosti prinaša različne pravice. Nekateri, zelo težko prizadeti invalidi, če v času poškodbe niso bili zaposleni, nimajo celo nobenih pravic in nobenih dohodkov. Tudi dodatek za pomoč in postrežbo jim ne pripada. Na pravice vplivajo različni dejavniki, kot so starost ob poškodbi, status (otrok, dijak, študent), zapo-

slenost, poškodba na delovnem mestu ali izven njega, zaposlenost v vojski itd. In kdo bi se znašel v vseh teh številnih zakonih? Najbolje je pobrskat po Vodniku o pravicah invalidov, ki ga je ministrstvo izdalo skupaj z Inštitutom za delo in Zavodom za varstvo pri delu. Ob tem je mag. Uršič pripomnil, da je v pripravi nov zakon o izenačevanju enakih možnosti (invalidi ga težko pričakujemo), ki bo te pravice spremenil in odpravil nekatere nepravilnosti. No, za udeležence srečanja je bila verjetno najzanimivejša predstavitev zakonodaje s področja zaposlovanja in poklicne rehabilitacije. Slovenija namreč poskuša spodbujati zaposlovanje invalidov v obliki različnih podpor in prilagoditev, delodajalci pa imajo pri zaposlovanju invalidov tudi določene ugodnosti. Pri tem ima pomembno vlogo Sklad za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov, saj tudi invalidom pri ustanavljanju s. p. daje določena nevračljiva sredstva. Mag. Uršič je govoril še o konvenciji (v lahkem berljivi tehniki jo bodo objavili še v letošnjem letu), diskriminaciji, povezovanju v reprezentativne invalidske organizacije, invalidskem varstvu, arhitekturnih ovirah v svetu, rekreativnem in vrhunskem športu, kulturi in drugem.

Jani Trdina (direktor Doma Paraplegikov) je v nadaljevanju udeležence srečanja seznanil o nekaterih možnostih zaposlovanja invalidov. Poudaril je, da bi se invalid moral zaposliti, da bi vsaj delno družbi vrnil tisto, kar je v času medicinske in poklicne rehabilitacije vložila vanj. Omenil je, da je zakon, ki je stopil v veljavo 1. 1. 2006 in govori o kvotnem sistemu, dober in pravičen tako za invalide kot za delodajalce. Trdina ga je nekoliko podrobneje predstavil in pripomnil, da bo Zveza jeseni pripravila posebno predavanje s predstavitvijo in obrazložitvijo tovrstne zakonodaje za tiste paraplegike in tetraplegike, ki jih to področje zanima. Sicer pa podrobnejše informacije lahko dobite na spletnih straneh (Sklad RS za spodbujanje in zaposlovanje invalidov). Ob tem je pohvalno, da delodajalci

Ing. strojništva Jože Zajc je predstavil predelavo in vožnjo s predelanim avtomobilom na ročno upravljanje.

koristijo ugodnosti zakona in zaposlujejo vse več invalidov. Zakon torej »služi svojemu namenu«.

Zaposlovanje in dostop do delovnega mesta pa velikokrat preprečujejo različne arhitekturne ovire. O teh ovirah in ovirah v grajenem in bivalnem okolju je nato govoril **Matjaž Planinc**, univ. dipl. ing. arh. iz Zveze paraplegikov Slovenije. Pripomnil je, da iz edine fakultete za arhitekturo v Ljubljani letno pride okrog 60 novih arhitektov, ki pravzaprav kreirajo to naše okolje. In prav v tej množični stroki tiči izvorni »greh,« da to okolje ponekod ni arhitekturno urejeno, čeprav se bodoči arhitekti še v času študija spoznavajo s perečimi problemi odстранjevanja, predvsem pa preprečevanja teh ovir, ki gibalno oviranim ljudem vsak dan grenijo življenje. Zato se postavlja vprašanje, zakaj se kljub svetlim zgledom naprednih držav, zakonodaji, državni birokraciji in sankcijam arhitekturne ovire še vedno porajajo.

Pri nas smo se razmeroma hitro vključili v sanacijo arhitekturnih ovir. Že leta 1981 je na pobudo Zveze in v sodelovanju s fakulteto stekla štiriletna raziskovalna naloga Vključevanje funkcionalno oviranih ljudi v življenjsko okolje. To je bil takrat nekakšen preblisk, da bi se na tem področju nekaj le spremenilo. S tem pa smo postavili temelje za nadaljnji razvoj in udejanjanje dogodkov. Toda kljub vsemu smo v primerjavi s skandinavskimi državami ali ZDA še vedno precej zadaj. Lahko

rečemo, da po »zaslugi« odgovornih projektantov in inšpektorjev, ki kršijo zakonodajo in so nedovzetni za humane načine razmišljanja.

Socialno vključenost po medicinski rehabilitaciji je predstavila **Vanja Furlan**, univ. dipl. soc. del. z Inštituta RS za rehabilitacijo. Najprej je omenila tako imenovane info točke, ki jih enkrat na mesec na Inštitutu pripravljata Inštitut in Zveza. Na teh srečanjih predstavniki Zveze novim paraplegikom predstavijo poslanstvo Zveze in jih po svojih bogatih izkušnjah seznanijo z najbolj perečimi in pogostimi težavami, s katerimi se bodo spoprijeli ob vrnitvi v domače okolje. Zanimanje pacientov za ta srečanje je kar veliko, saj iz prve roke dobijo konkretne odgovore na svoja vprašanja. Furlanova je poudarila, kako pomembne so te-

V lepem, toplim in sončnem popoldnevu je bila osvežitev v bazenu prav prijetna.

meljite priprave za vrnitev v domače okolje in da vsak pacient po končani rehabilitaciji doživi nekakšen šok, ko napoči ta trenutek. No, z njo se povsem strinjamo tudi mi, ki smo te šoke doživljali pred tridesetimi, štiridesetimi ali več leti. Zato je njena naloga, da preveri vse možne variante pomoči, ki jih ponuja okolje, v katerega se posamezniki vračajo. Ob tem imajo pomembno vlogo tudi lokalna društva, saj novemu članu lahko nudijo podporo in vrsto koristnih informacij.

Kako ohranjam svoje zdravje v okolju, kjer živim? Na to vprašanje je skušala čim bolj nazorno odgovoriti **Barbara Kočar**, dipl. fizioterapevt z Inštituta RS za rehabilitacijo. Povsem razumljivo je, da vsaka poškodba hrbtenjače pri poškodovancu in njegovih najbližjih prinaša določene spremembe. In ker se življenjska doba na splošno daljša zaradi boljših življenjskih razmer ali boljše diagnostike in terapije, mora tudi oseba s poškodbo hrbtenjače skrbeti za boljše zdravstvene razmere. Najpogostejši zapleti po spinalni poškodbi so preležanine in urološka obolenja. Kočarjeva je podrobno predstavila različne vzroke nastanka preležanin in obolenj, preventivo in zdravljenje. Seveda je omenila tudi druge težave, ki spremljajo spinalno poškodbo. »Da pa bi paraplegiki in tetraplegiki vsaj omilili težave, bi morali skrbeti za zdrav način živ-

ljenja, se zdravo prehranjevati in veliko gibati. Telo v dobri telesni kondiciji je namreč veliko bolj odporno in se lažje zoperstavlja različnim tegobam,« je še dodala.

Jože Zajc, ing. strojništva (ZPS), je predstavil preureditev avtomobila na ročno upravljanje. Avto je namreč (za vozičkom) naš drugi tehnični pripomoček, ki nam omogoča gibanje na daljše razdalje. »Avto nas popelje v svet in nazaj v življenje. Vozi ga lahko vsak paraplegik in tetraplegik z lažjo gibalno oviranostjo,« je dejal, nato pa s projekcijo slik predstavil različne predelave. Najpreprostejše in najcenejše so predelave pri avtomobilih z avtomatskim menjalnikom, zahtevnejše in tudi nekoliko dražje pa pri avtomobilih s klasičnim menjalnikom. Avtomobil z avtomatskim menjalnikom je tudi veliko bolj primeren za vožnjo z ročnim upravljanjem, saj je desna roka, s katero opravljamo večino funkcij pri vožnji, veliko manj obremenjena. Pri daljših vožnjah pa veliko pripomore tudi tempomat. Vozniki paraplegiki, ki so vozili avtomobile s klasičnimi menjalniki več kot trideset let, imajo skoraj vsi bolečine v zapestju ali ramenu.

Praktične izkušnje kažejo, da je vožnja z avtomobilom na ročno upravljanje prav tako varna. Še več, odzivni čas pri zaviranju ali dodajanju plina je veliko krajši, saj ima voznik oboje na ročici. Izkušnje tudi kažejo, da so paraplegiki ali tetraplegiki zelo dobri vozniki in zelo zelo redki povzročitelji prometnih nesreč. Dodamo naj, da je psiholog dr. Zdravko Neuman v svoji knjigi ZLOMLJENA HRBTENICA zapisal: »Invalidni vozniki se imamo prav tako pravico zaletavati kot neinvalidni!«

Delovni program smo končali z družabnim srečanjem z izmenjavo z medgeneracijskimi izkušnjami, nato pa še zaplavali v bazenu z morskovo vodo.

Jože Globokar

PREDSTAVNIKI ZPS NA INŠTITUTU RS ZA REHABILITACIJO

Na Inštitutu RS za rehabilitacijo so se zbrali predstavniki Zveze paraplegikov Slovenije in si ogledali Dom IRIS. Ob tej priložnosti je Zveza paraplegikov Slovenije podarila sliko Benjamina Žnidaršiča, da bo krasila predstavitevno bivalno okolje in dajala spodbudo novim invalidom.

Dom IRIS bo krasila slika Benjamina Žnidaršiča, darilo ZPS.

V Domu IRIS so ustvarjene razmere, ki invalidnim in starejšim osebam omogočajo najvišjo stopnjo funkcionalne samostojnosti in neodvisnosti bivanja. Prilagojena oprema, pripomočki in številni sodobni elektronski sistemi omogočajo upravljanje bivalnega okolja na različne načine. Opremljen je z najsodobnejšo komunikacijsko tehnologijo, ki je prilagojena različnim stopnjam invalidnosti. Taka oprema omogoča komuniciranje z zunanjim svetom, delo, študij, oskrbo na daljavo, spremljanje njihovega zdravstvenega stanja, razvedrilo in zabavo.

Namen

- Omogočiti ogled in preizkus različnih pripomočkov in tehnologij za samostojno življenje v domačem okolju.
- Slovenski javnosti omogočiti ogled sodobnih rešitev in storitev.
- Omogočiti proizva-

jalcem opreme in ponudnikom storitev za invalidne in starejše osebe, da prikažejo, preizkušajo, izpopolnjujejo in združujejo svoje rešitve.

- Izvajati sodobne metode rehabilitacije z namenom vključevanja invalidov v informacijsko družbo.
- Omogočiti izvajanje aktivnosti za promocijo in uveljavljanje politike e-dostopnosti in e-vključenosti v Sloveniji.

Ob koncu so se v poslovni stavbi srečali predstavniki ZPS z direktorjem, mag. Robertom Cugljem, in si izmenjali izkušnje na področju ortopedskih pripomočkov. Dogovorili so se za čim boljše sodelovanje med stroko in našo invalidsko organizacijo pri zagotavljanju ustreznih pripomočkov za čim boljše življenje naših članov.

Benjamin Žnidaršič

foto Marjan Jerina, IRSR

Ogledali smo si nove tehnološke dosežke za upravljanje računalnika.

DEJAVNOSTI DOMA PARAPLEGIKOV

Med pisanjem tega članka se poletne dejavnosti v Domu paraplegikov končujejo, kar pomeni, da smo že izvedli več kot dve tretjini načrtovanih dogodkov. Zato je prav, da že med letom potegnemo črto in naredimo »obračun« našega delovanja.

Letos se kaže napredek predvsem v tem, da je Dom obiskalo več oseb, ki so prvič bivale več kot en dan. Prav tako so bila prek svojih članov zastopana vsa pokrajinska društva. Zaradi večje obiskanosti pa so se pojavile tudi manjše pomanjkljivosti, ki jih bomo v naslednji sezoni odpravili. Ena od pomanjkljivosti je predvsem podhranjenost na področju pomožnega kadra. Za drugo leto predvidevamo predvsem izboljšanje razmer za bivanje najtežje telesno prizadetih oseb (dodatni ročaji, trapezi ...). Vse člane in svoje prosimo, da svoje pripombe oziroma predloge pošljejo po pošti na naslov Zveze s pripisom »Za Dom paraplegikov« ali po elektronski pošti janez.trdina@guest.arnes.si.

Navedel bi tudi nekaj odmevnejših dogodkov, ki so se zvrstili v Domu paraplegikov. Februarja smo pripravili zasedanje s podpisom dogovora o sodelovanju za pridobivanje evropskih sredstev, na katerem so sodelovali župani italijanskih občin,

predsednik Ustanove za zdraviliške storitve, predsednik Združenja zdravstvenih domov (oba iz Furlanije - Julijske krajine), sekretar Rdečega križa, predstavniki naših občin in seveda predstavniki Zveze paraplegikov Slovenije ter oba predsednika primorskih društev. Podpisan dogo-

Pripravili smo srečanje pod geslom »Vračamo se v življenje«

vor nam daje vzpodbudo za uspešno črpanje sredstev iz evropskih skladov.

V spomladanskih dneh smo v Domu gostili slikarje na likovni delavnici. Maja je zasedala Skupščina ZPS, kar je bil eden izmed vrhuncev dogodkov v tem letu. Ob tem je prav, da za dosežanje delo še enkrat čestitamo zdaj častnemu predsedniku Zveze Ivanu Peršaku.

Poleg raznih srečanj, predavanj,

zasedanj smo pripravili tudi srečanje pod geslom »Vračamo se v življenje« za vse novo sprejete člane Zveze. Omenjeno srečanje bo ostalo del naše dejavnosti tudi v prihodnje. Poleti so se izmenjavale skupine različnih pokrajinskih društev, začeniši z ženskimi dejavnostmi in končano s tednom, namenjenim za vse člane, ki bivajo v domovih za ostarele.

Do konca leta bomo izvedli še tradicionalne dneve kulture, gostili bomo še člane iz Prekmurja in Prlekije ter leto sklenili s predavanjem oziro-

ma simpozijem, ki ga bo vodil priznan dr. psihologije Jan Rainhard, ki je zaposlen na inštitutu v Nottwilu (Švica).

Jani Trdina

Dom v Pacugu je obiskal podžupan Občine Piran Alberto Manzin.

Podpisali smo dogovor o sodelovanju pri črpanju sredstev EU skladov.

Na inštitutu Republike Slovenije za rehabilitacijo nova pomembna pridobitev

PRIDOBITEV DVEH NOVIH ODDELKOV

Marec 2008 je za Inštitut Republike Slovenije za rehabilitacijo (IRSR) invalidov izjemno pomemben mejnik, saj sta bila slavnostno odprta in predana v uporabo oddelek za rehabilitacijo otrok v sklopu Klinike za fizikalno in rehabilitacijsko medicino ter oddelek za poklicno rehabilitacijo v okviru Centra za poklicno rehabilitacijo.

O pomenu pridobitve novo opremljenega bolnišničnega oddelka smo se pogovarjali z vodjo oddelka za rehabilitacijo otrok, prim. asist. Hermino Damjan, specialistko fizikalne in rehabilitacijske medicine.

Sprva je bilo načrtovano podaljšanje oziroma razširitev dosedanjega bolnišničnega oddelka, pozneje pa je bila predlagana izgradnja novega objekta, ki je povezan s preostalimi stavbami Inštituta za rehabilitacijo. Vodilo za izgradnjo novega oddelka za rehabilitacijo otrok je bilo izboljšanje standarda bivanja otrok in staršev

na IRSR v času rehabilitacije. Izboljšana oskrba in celovito vodenje rehabilitacijske obravnave je mogoča z združitvijo bivanja in rehabilitacijskega programa. Ker so bivalni prostori in prostori za terapije na isti lokaciji, otroci in starši ne izgubljajo časa s potovanjem po dolgih hodnikih. Vsi člani rehabilitacijskega tima so si v novih prostorih bližje in lahko tako učinkoviteje sodelujejo. Bistveno je tudi izboljšano opazovanje otroka pri prilagajanju v novih okoljih, nalogah in situacijah, s čimer sodelavci rehabilitacijskega tima učinkoviteje usmerjajo obravnavo v ugotovljene oslABLJENE in

Trak so prerezale Ministrica za zdravje Zofija Mazej Kukovič, Barbara Miklič Türk, žena predsednika Slovenije in Ministrica za delo, socialo in družino Marjeta Cotman. V ozadju direktor IRSR, mag. Robert Cugelj in direktor Centra za poklicno rehabilitacijo Jurij Švajger dipl. org. spec. posl. ekon.

omejene sposobnosti otroka, ki se izrazijo pri vključevanju v različne aktivnosti. V prejšnjih razmerah so starši in otroci na dolgih hodnikih izgubljali dragocen čas, saj so bili terapijski prostori različnih terapij oddvojeni od bivalnih prostorov. Tudi bolnišnična šola je bila organizirana na povezovalnem hodniku, tako da je bilo težko zagotoviti otrokom dovolj mirno okolje za učenje.

Bolnišnična šola v Ljubljani že 50 let deluje na Pediatrični kliniki, Ortopedski kliniki, Kliničnem oddelku UKC za kirurgijo otrok in preostalih oddelkih Kliničnega centra. Pred nekako 15 leti smo jo postopno začeli uvajati tudi za otroke, ki so na rehabilitaciji na otroškem oddelku Inštituta RS za rehabilitacijo. Bolnišnična šola je sestavni del Osnovne šole Ledina v Ljubljani, za otroke na rehabilitaciji v IRSR večinoma poteka individualno na samem oddelku za rehabilitacijo, nekatere otroke pa v popoldanskem času vozimo na Pediatrično kliniko, kjer so vključeni v razred. Sprva smo programe zagotavljali po potrebi, nato pa se je okrepilo sodelovanje z bolnišnično šolo, tako da so danes na voljo učitelji specialni pedagogi za vse razrede osnovnošolskega programa vsak dan kar na Inštitutu. Trenutno je na Inštitutu za rehabilitacijo otrokom na voljo ena učiteljica razrednega pouka za vse dopoldne in do dva specialna pedagoga, ki se v delo z otroci vključujeta po potrebi. Za večje otroke prihajajo na oddelek posamezni profesorji za posamezne predmete po dogovoru. S programi bolnišnične šole omogočamo otrokom, ki nimajo dodatnih učnih težav, nadaljevanje šolanja v času rehabilitacije po poškodbi ali bolezni. Za otroke z učnimi težavami, ki so povezane s poškodbo in boleznijo, učitelji in specialni pedagogi skušajo krepiti preostale sposobnosti za učenje ter razvijati strategije za obvladovanje vseh težav pri težjem učenju in obvladovanju novih veščin, znanj in spretnosti. S svojimi izkušnjami in posebnimi znanji pedagogi in specialni pedagogi dopolnjujejo delo vseh preostalih sodelavcev v rehabilitacijskem

nih z ločenimi kopalnicami in WC-ji za posamično sobo. V sobi lahko bivata dva otroka skupaj s starši. Z novim oddelkom sta tako pridobljeni dve bolniški postelji. Na oddelku sta dve ambulanti za vsakodnevne zdravniške preglede, manjše posege, preveze ran in podobno ter prostor za administrativna dela in arhiv. Večji skupni prostor vsebuje jedilnico in prilagojeno kuhinjo.

Dva večja prostora sta namenjena bivanju otrok s starši čez dan, v enem od teh prostorov poteka vsakodnevno tudi bolnišnični vrtec, dopoldne je tri ure otrokom na voljo vzgojiteljica, ki skrbi za kratek čas in tudi vzgojo.

V prihodnosti bo na oddelku dostopnih več osebnih računalnikov, z dostopom do interneta vred, trenutno sta na voljo na oddelku dve televiziji.

Iz dveh prostorov je mogoč izhod v zunanje okolje, kjer je predvidena tudi oprema z igrali.

Rehabilitacija poteka hospitalno, ambulantno in v obliki dnevnega hospitala.

Ob izboljšani prometni dostopnosti iz vse Slovenije do Ljubljane se starši pogosto odločijo za vsakodnevni prihod v Ljubljano, tako da so otroci popoldne in ponoči doma, skupaj s starši in sovrstniki.

Na oddelku sta dva večja skupna

Iz dveh prostorov je mogoč izhod v zunanje okolje, kjer je predvidena tudi oprema z igrali.

programu in pomagajo otroku pri ponovnem vključevanju v šolo po bolezni ali poškodbi.

Na novo zgrajenem oddelku imamo sobo, ki je namenjena posebej programu učenja v sklopu bolnišnične šole. Del sodobne opreme je tudi tako imenovana interaktivna šolska tabla, ki je povezana z osebnim računalnikom; prek računalnika otrok zapisuje na tablo, tudi če ima le malo možnosti gibanja in na navadno šolsko tablo ne bi mogel pisati. Pri vračanju otrok s posebnimi potrebami v njihove matične šole bomo lahko zaradi naše izkušnje priporočili tak način dela v šolah po Sloveniji. Otroci po utrpeli poškodbi ali obolenju hrbtenjače s posledično paraplegijo pogosto nimajo učnih težav. Ob sicer dolgotrajni rehabilitaciji imajo možnost obiskovanja bolnišnične šole in s tem nemotenega nadaljevanja šolanja kljub hudim posledicam bolezni ali poškodbe. Pred koncem rehabilitacije si prizadevamo vzpostaviti sodelovanje s pedagogi na osnovnih šolah v domačem okolju ter otroke vključevati v nadaljevanje šolanja po končani rehabilitaciji.

Posebnost obravnave otrok v rehabilitaciji je tudi nujnost spremljanja otroka v času rasti, razvoja in odrasčanja. Zato skupina strokovnjakov za rehabilitacijo otrok na IRSR aktivno sodeluje z učitelji na osnovnih šolah, nefrofizioterapevti,

delovnimi terapevti ter drugimi sodelavci v razvojnih ambulantah, na bolnišničnih oddelkih oziroma zdravstvenih domovih po vsej Sloveniji. Cilji tega sodelovanja so čim večja stopnja vključenosti otrok s posebnimi potrebami v proces izobraževanja ter socialnega udejstvovanja.

Novi oddelek ima osem primerno velikih bolnišničnih sob, opremlje-

Pri zbiranju sredstev je sodelovalo tudi Humanitarno društvo za kakovostno rehabilitacijo otrok KROS. Pri predaji sredstev vodja oddelka za habilitacijo otrok IRSR prim.asist. Hermina Damjan, dr.med., spec. fiz. in rehabilitacijske medicine in direktor IRSR maa.Robert Cuaeli.

prostora za izvajanje nevrofizioterapevtske obravnave in delovne terapije, posamične prostore pa imajo socialna delavka, logopedinji in klinična psihologinja.

V posebej opremljeni kuhinji s prilagoditvami in dostopnostjo tudi otrokom, ki so vezani na uporabo invalidskega vozička, bodo v času rehabilitacije s terapiji, medicinskimi sestrami in starši lahko pripravili hrano in se osamosvajali za življenje v domačem okolju. Starši bodo spoznali in preizkusili posebno opremo, ki lahko otroku z gibalno motnjo izboljša samostojnost v domačem okolju, in se odločili za uporabo prilagoditev na domu.

Na novem bolnišničnem oddelku sledimo najnovejšim tehnikam obravnave v rehabilitaciji otrok, v sodelovanju z nevrokirurgi smo vpejali uporabo baklofenske črpalke za obvladovanje spastičnosti tudi za otroke. Z omejitvijo funkcije nepripradene roke skušamo izboljševati motorične funkcije prizadete roke. Učinke intenzivne nevroterapije, uporabe različnih opornic, električne stimulacije in botulin toksina na hojo sledimo in natančneje opredelimo s kineziološkimi analizami hoje, kar omogoča sodobno opremljen laboratorij v Službi za raziskave in funkcionalno diagnostiko Inštituta RS za rehabilitacijo.

Letno na oddelku zagotavljamo do 270 tako imenovanih primerov

oziroma obravnava otrok. Nekateri otroci so sprejeti prvič in enkrat, drugi prihajajo znova in na nadaljevanje obravnave. Za otroke po sveži poškodbi ali bolezni si na oddelku Inštituta zelo prizadevamo, da so po zaključenem zgodnjem zdravljenju čim prej sprejeti, kar pomeni, da so neposredno premeščeni iz bolnišničnih oddelkov Pediatrične klinike in drugih otroških oddelkov iz vse Slovenije. Obravnave usmerjamo v starostno obdobje od enega do petnajstega leta za posameznega otroka, pri kroničnih razvojnih motnjah pa do osmega leta, saj je to obdobje najpomembnejši del razvoja in rasti. V tem času lahko kljub vplivu okvare največ pridobimo z rehabilitacijskimi obravnavamimi. Veliko otrok, ki so obravnavani na oddelku Inštituta RS za rehabilitacijo, je vezanih na uporabo invalidskega vozička, stanj po svežih poškodbah hrbtenjače je relativno malo (do dva primera letno), nekoliko več je različnih obolenj hrbtenjače z večinoma nepopolnimi funkcijskimi okvarami spodnjih udov.

Dejavnosti terciarne ustanove za rehabilitacijo otrok zajemajo zdravljenje spastičnosti, opremo z opornicami in protezami, zahtevnejšimi in individualno prilagojenimi invalidskimi vozički in drugimi medicinsko-tehničnimi pripomočki, ki omogočajo večjo svobodo pri gibanju

otrok ali pa olajšajo nego in vodenje staršem doma. Tako kot pri odraslih uporabljamo večkanalno električno stimulacijo in učimo otroke in starše uporabe te metode v domačem okolju.

Finančna sredstva, potrebna za izgradnjo in opremo otroškega bolnišničnega oddelka, je IRSRS priskrbel iz lastnih virov, za oddelek poklicne rehabilitacije pa je del finančnih sredstev prispevalo Ministrstvo za delo, socialo in družino. Pri zbiranju sredstev je sodelovalo tudi Humanitarno društvo za kakovostno rehabilitacijo otrok KROS, v katerem strokovnjaki in starši otrok združujejo svoja znanja in sposobnosti zunaj rednega dela za boljše razmere za rehabilitacijo otrok v Sloveniji.

Vsakoletno organiziramo specialne Olimpijske bolnišnične igre, pri tem nam na pomoč v organizacijskem in finančnem smislu vedno priskoči tudi Zveza za šport invalidov; tako tudi večkrat gostimo vrhunske športnike invalide v času športnih iger oziroma tekmovanj.

Naša velika želja je, da bi pridobili še več sodobne opreme za učinkovitejšo medicinsko rehabilitacijo otrok na novem oddelku.

Želimo si pridobiti tudi napravo Lokomat, ki omogoča vadbo podprte hoje za otroke, ki ne morejo hoditi zaradi bolezni ali poškodbe. Aparat je zelo drag in sam Inštitut ne more zagotoviti sredstev za nakup. Upamo, da bomo s pomočjo donatorjev v prihodnosti omogočili tako napravo tudi za otroke tudi na našem oddelku, saj so v tujini take naprave že pogosto del vsakodnevnih programov rehabilitacije.

Poudariti je treba, da so od ideje in zamisli, načrtov, gradnje in dokončne opreme ter do končne selitve na oddelek minila manj kot štiri leta. Inštitut RS za rehabilitacijo je omejen projekt izvedel skoraj povsem v okviru lastnih finančnih možnosti, tako da ta projekt lahko ocenimo kot popolno zgodbo o uspehu naše ustanove.

foto Marjan Jerina, IRSRS

Pogovor z vodjo oddelka dr. Damjanovo zapisal Daniel Globokar.

UČNO - IZOBRAŽEVALNI NASAD PRI DOMU PARAPLEGIKOV V SEMIČU

Dom v Semiču letos zaokrožuje dve desetletji delovanja in v tem času je kot objekt z dvoriščem in vrtno lopo ponujal bolj ali manj prijetno okolje za popestritev dni naših članov. Obširno področje sadovnjaka pa je bilo na ogledu zgolj od daleč, travnato pobočje z nekaj starimi drevesi je nedostopno z invalidskimi vozički. Ideje izpred mnogih let o ureditvi vsaj delnega dostopa do sadovnjaka niso nikoli doživele izvedbe, ker je bil poseg povezan s precejšnjimi stroški.

V preteklih mesecih pa je s pomočjo Občine Semič ideja znova oživel. Zanimanje in dobra volja posameznikov iz krajevnih institucij, kot so osnovna šola, društvi sadjarjev in vinogradnikov, kmetijsko-gozdarski zavod, ter seveda pobuda župana gospoda Janka BUKOVCA so usmerile posamezne ideje v konkretni cilj:

urediti učno-izobraževalni nasad avtohtonega sadnega drevja, jagodičevja in stare trte. Premišljeno urenjen nasad bo v posameznih predelih ponujal ogled in proučevanje (ter seveda uživanje pridelkov) takih vrst sadja, ki imajo avtohtono in ekološko vrednost. Večina področja sadovnjaka pa bo seveda dostopna

z invalidskimi vozički po primerno oblikovanih klančinah, z vmesnimi razširjenimi platoji za druženje in aktivnosti gostov doma.

Celoten projekt je zastavljen na osnovi pogodbe med Občino Semič in Zvezo paraplegikov Slovenije. Občina Semič prevzema po tej pogodbi obveznosti za realizacijo nasada v materialnem, organizacijskem in vzdrževalnem smislu. Zveza pa omogoča izkoriščanje lastniške parcele za nedoločen čas ter nudenje osnovne infrastrukture.

Podrobnejši opis načrtovanih posegov za ureditev dostopnosti sadovnjaka je sestavni del načrta Zveze paraplegikov, krajevni strokovnjaki za sadjarstvo in vinogradništvo pa so zadolženi za pripravo načrtov zasaditve.

OPIS GRAJENIH ELEMENTOV OBLIKOVANJA UČNEGA NASADA

1. OSNOVNI PRINCIP OBLIKOVANJA NASADA

Konfiguracija in obseg terena za predvideni nasad narekuje smotrno in funkcionalno izrabo prostora z umestitvijo treh elementov ureditve:

- pešpot, ki je sestavljena iz posameznih odsekov klančin z vmesnimi vodoravnimi podesti, je v glavnem racionalno speljana po pobočju z daljšimi segmenti poti vzporedno s plastnicami naklona terena. Naklon posameznih odsekov klančin se prilagaja terenu s čim manjšimi posegi;
- na celotnem področju nasada so predvideni trije do štirje večji vodoravni platoji, ki so dimenzionirani za skupine 10 do 15 invalidov na vozičkih. Lokacije posameznih platojev so smiselno izbrane glede na konfiguracijo terena, razgled in vsebinski poudarek; npr. plato ob senčnici skupine obstoječih dreves, plato ob informativni točki vsebine nasada itd.;
- umestitev grajenih elementov pešpoti in platojev določa vsaj pet področij za zasaditev izbranih vrst sadnih dreves, grmovnic ali trte.

Dom v Semiču letos zaokrožuje dve desetletji delovanja in v tem času je kot objekt z dvoriščem in vrtno lopo ponujal bolj ali manj prijetno okolje za popestritev dni naših članov.

2. KLANČINSKA PEŠPOT

Pomemben funkcionalni element za goste Doma paraplegikov je dostopnost učnega nasada in doživljanje estetskih in uporabnih vsebin posameznih delov naravnega okolja.

Pešpot, ki poteka po določenih smereh območja nasada, predstavljajo posamezne klančine širine enega metra, in sicer v naklonih, ki nekaterim invalidom omogočajo neodvisno uporabo, drugim pa ustrezno pomoč spremljevalcev. Posamezni odseki klančin so dolgi največ šest metrov, vmes pa so vodoravni podesti – počivališča – globine 1,5 metra.

Klančinske poti so tlakovane z betonskimi tlakovci, vgrajenimi na podlago pustega betona (10 cm), ki je položen na utrjeno podlago lomljenca v debelini 20 cm. Posamezni deli robov pešpoti, kjer nastopi višinska razlika proti naravnemu terenu, so obloženi z lomljenim kamnom – tudi v smislu varovalnih robnikov.

Na tak način izvedbe utrjene pešpoti se kar najbolj zagotovita trajnost in

stabilnost površine. Izbran tip in niansa betonskih tlakovcev se bosta korektno vključevala v naravno okolje.

V predstavljenih situacijah se obe različici poteka pešpoti razlikujeta v spodnjem delu, ob dvorišču Doma paraplegikov.

Prva različica predvideva isto vstopno in izstopno točko poti, in sicer na mestu obstoječe klančine ob plinohramu. Obstoječa strma klančina se delno rekonstruira z umestitvijo vodoravnega podesta, s katerega vodita poti v dveh smereh. Skupna dolžina pešpoti je približno 140 metrov.

Druga različica pešpoti pa je načrtovana na osnovi izgradnje klančine na mestu odkopanega dela pobočja pri uvozu na dvorišče. Prednost te variante je tudi povečanje površine dvorišča in parkirnega prostora. Skupna dolžina pešpoti po tej varianti je približno 130 metrov.

3. PLATOJI

Na celotnem območju učnega nasada je smiselno umestiti večje

vodoravne platoje, ki so namenjeni počitku, druženju, razgledu, opazovanju nasada in izvajanju interesnih dejavnosti – npr. skupine slikarjev. Izvedba konstrukcije platojev je identična zgradbi pešpoti, dimenzionirani pa so glede na razpoložljivo lokacijo v krožni obliki premera od šest do deset metrov. Oprema večjega platoja pod obstoječo drevesno skupino vsebuje tudi klop z mizo. Na posameznih odsekih poti in platojev bo nameščena tudi varovalna ograja v leseni izvedbi. Popestritev celotnega sadovnjaka oz. parka, ki se bo imenoval po dr. Viktorju Dergancu, bo tudi postavitev manjšega čebelnjaka in starinskega vinskega hrama.

4. OGRADA UČNEGA NASADA

Določeno območje urejenega nasada mora biti ograjeno s kovinsko mrežno ograjo višine 1,5 metra. Izvedba in natančen potek linije ograje sta usklajena s sosedi mejaši.

Matjaž Planinc, u.d.i.a.

INTERVJU S PRESEDNIKOM VLADE RS

Gospod predsednik vlade, v političnem življenju ste aktivni že dolgo časa. Kdaj in zakaj ste se odločili za to poklicno pot, ki zahteva veliko vašega časa, in kako usklajujete čas med osebnim in poklicnim življenjem?

Težko bi rekel, da sem se za delo v politiki odločil sam. K tej odločitvi so precej pripomogli tisti, ki so me pred dvajsetimi leti spravili v zapor in na zrežiran sodni proces. Tisti čas je bil nekaj posebnega, saj nam je bila Slovencem dana zgodovinska priložnost, da dosežemo trajne spremembe, da si ustvarimo samostojno, demokratično in gospodarsko uspešno državo. Čeprav takrat uspehov, ki jih je Slovenija dosegla v sedemnajstih letih od svoje samostojnosti, nismo mogli niti slutiti, pa sem bil trdno prepričan, da moramo poskusiti.

Usklajevanje obveznosti je pogosto zelo naporno. Še zlasti v prvi polovici letošnjega leta, ko je Slovenija usmerjala in vodila delo celotne Evropske unije, se je velikokrat zgodilo, da »osebnega življenja« sploh nisem imel. Pa tudi sicer je moje delo v teh štirih letih, ko vodim delo vlade, zahtevalo veliko časa in energije. Vendar pa danes, ko gledam naše dosežke, ki so rezultat skupnega truda vseh nas, svoje odločitve nikakor ne obžalujem.

Vem, da imate kot predsednik Vlade Republike Slovenije ogromno dela, zato uskladitev vseh obveznosti gotovo zahteva natančno organizacijo. Zanima me, kako se začne navaden delovni dan predsednika vlade?

Težko bi govoril o navadnem delovnem dnevu, saj pravzaprav dan ni enak dnevu. Moji delovniki, pogosto pa tudi konci tedna, so

zapolnjeni z različnimi sestanki z ministri in drugimi sodelavci, tujimi državniki, predstavniki civilne družbe. Tudi sama priprava, proučevanje gradiv, analiz in dosjejev ter usklajevanje dela celotne vlade zahteva precej časa. K sreči mi je pri tem v veliko pomoč sodobna tehnologija, saj je marsikaj mogoče urediti po telefonu, elektronski pošti, pogosto pa je še vedno potreben osebni kontakt. Tudi povabilom na različne prireditve, koliko mi pač dopuščajo druge obveznosti, se rad odzovem.

Republika Slovenija je bila v letošnjem letu kot prva nova država članica predsedujoča Svetu Evropske unije. Kakšne so vaše izkušnje iz predsedovanja in kaj bo to pomenilo za Slovenijo in državljane v prihodnje?

Teh šest mesecev je bilo zagotovo nekaj posebnega. Po eni strani mi je v veliko čast, da sem imel možnost voditi delo Evropskega sveta, po drugi strani pa je bil to tudi izjemen napor in sem kar vesel, da je za menoj.

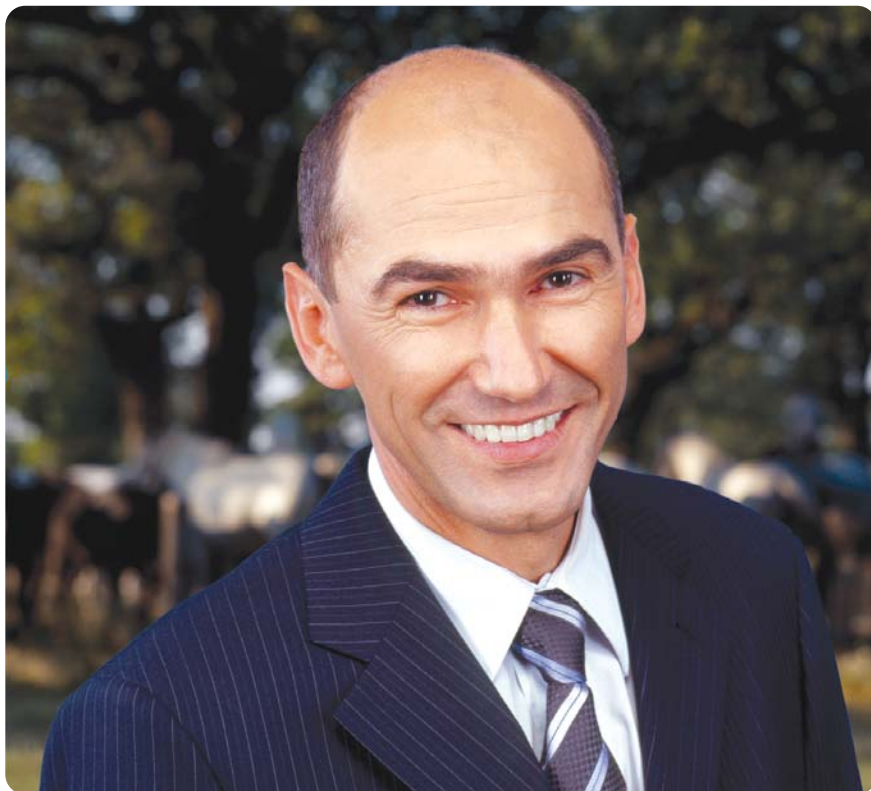
Predsedovanje ni zgolj del skupne odgovornosti, ki smo jo prevzeli z vstopom v Evropsko unijo. Za Slovenijo je to predvsem pomembna naložba v prihodnost države, njenih državljanek in državljanov. Poglobili smo svoje znanje, pridobili dragocene izkušnje, ustvarili nova zavezništva in si utrdili samozavest. Na tej osnovi bomo v prihodnje v evropskih in drugih mednarodnih institucijah lažje zastopali slovenske nacionalne interese. Velika dodana vrednost pa ni zgolj za Slovenijo, temveč za vse posameznike, ki so sodelovali pri tem zgodovinskem projektu in si ob tem pridobili izkušnje, ki jih ni mogoče dobiti nikjer drugje.

Ob tem ne smemo pozabiti, da je Slovenija je v tem času gostila veliko dogodkov. Našo kulturo in naravne znamenitosti je spoznalo več deset tisoč novinarjev, politikov, uradnikov, oblikovalcev svetovnega javnega mnenja. Dobro mnenje, ki so si ga ustvarili o naši državi in ljudeh, je velik prispevek k promociji Slovenije. Ne nazadnje to potrjujejo tudi nedavni anketi Slovenske turistične organizacije, ki kažejo, da se je povpraševanje po slovenskih turističnih krajih v glavnem povečalo zaradi medijske pozornosti, ki je je bila Slovenija deležna v prvi polovici letošnjega leta.

Mnogokrat so vprašanja socialnega varstva invalidov v programih političnih strank potisnjena na stran. Kakšno strategijo boste kot predsednik vodilne politične stranke SDS v prihodnje zastopali, da se bo trenutno invalidsko varstvo v RS izboljšalo oz. nadgradilo?

V Slovenski demokratični stranki smo se v programu za naslednje mandatsno obdobje zavezali k reševanju problematike invalidov zlasti na področju zaposlovanja in rehabilitacije. Boj proti vsem oblikam socialnega izključevanja invalidov pa je naša stalnica. So enakopravni državljani, imajo pravico do samostojnega življenja in vključenosti v družbo ter ustrezne pomoči pri tem, pravico do zaposlitve in socialne varnosti.

Tej naši zavezi smo sledili že v sedanjem mandatu, saj so bile z večkratnimi spremembami zakonodaje uvedene številne izboljšave na področju varstva invalidov in njihovega nemotenega vključevanja v družbo. Poseben napredek je bil storjen na področju t. i. kvotnega sistema – dolžnosti delodajalcev, da zaposlujejo predpisano število invalidov. Z veseljem ugotavljamo, da se je pri izvajanju novega sistema izkazalo, da je število zaposlenih invalidov večje od ocenjenega in da je veliko delodajalcev, ki imajo zaposleno večje število invalidov od predpisanega. Pohvalno in pozitivno je, da se delodajalci, vsaj

Vztrajajte. Nikoli ne odnehajte. Bodite dovolj glasni. Skoraj vsak izmed nas je bil že v življenju postavljen pred dilemo »vztrajati ali se vdati«.

Foto: Tomo Brejc

po prvih podatkih sodeč, zelo številčno odločajo za uveljavljanje vzpodbud za zaposlovanje invalidov. Obstoječi zakon pozitivno vpliva na možnosti invalidov, da lažje in hitreje najdejo zaposlitev, hkrati pa še vedno uživajo potrebno raven socialne zaščite.

Prav tako je bilo že v tem mandatu veliko dela vložnega v pripravo zakona o dolgotrajni oskrbi. Ker gre za zelo široko tematiko, verjamemo, da nam bo v sodelovanju z vsemi zainteresiranimi v naslednjem mandatu zakon uspelo sprejeti in ga tudi dosledno izvajati. Predlagali bomo, da se na občinski oziroma pokrajinski ravni ustanovijo centri za pomoč starostnikom oziroma osebam, ki potrebujejo dolgotrajno nego s 24-urno dosegljivostjo. Hkrati pa menimo, da je treba vzpostaviti enovit samostojen vir financiranja, v katerega bi prenesli del sredstev iz zdravstvenega zavarovanja, del iz socialnega varstva, preostali del pa zagotovili z obveznim zavarovanjem za dolgotrajno nego.

Invalidi smo ena izmed ranljivih skupin, ki so nam kršene človekove pravice. Za svoje pravice in rešitev naših problemov, kot so vključitev v družbo, prilagoditev okolja, povišanje cenusa za medicinsko tehnične pripomočke (npr. za invalidski voziček, blazine proti preleženinam ...) se borimo že vso svojo zgodovino. Država si sicer prizadeva za boj proti diskriminaciji invalidov in reševanju teh problemov, pa vendar – kdaj bo navsezadnje le prišel čas, ko bo teorija prešla v prakso?

Prehaja v prakso, žal pa ne vedno dovolj hitro. Nekaterih vprašanj, ki so vezana na večja finančna vlaganja, tudi ni mogoče rešiti v enem mandatu. Zagotovo pa so mogoči pospeški, večji od povprečja zadnjih 15 let. Tako smo v okviru ministrstva za delo, družino in socialne zadeve ustanovili poseben direktorat za invalide. Ta je prvi pogoj za uspešno koordinacijo in uresničevanje zastavljenih ciljev. Sprejeli smo Akcijski program za invalide 2007–2013 in strategijo

Nacionalne usmeritve za izboljšanje dostopnosti grajenega okolja, informacij in komunikacij, ki predstavljata okvir za uresničevanje pravic invalidov ter izvajanje ukrepov na tem področju. Prvo poročilo o izvajanju akcijskega programa kaže, da se številni zapisani cilji že uresničujejo. Kot sem že dejal, smo bili še posebno uspešni na področju zaposlovanja, kjer smo po predhodnem posvetovanju s socialnimi partnerji in invalidskimi organizacijami oblikovali in sprejeli številne ukrepe, ki dajejo invalidom boljše možnosti za vključevanje v delo in družbo na sploh. Seveda pa se vedno najde kakšno področje, kjer je mogoče narediti več. Tu prav gotovo velja omeniti področje medicinsko-tehničnih pripomočkov, odstranjevanja ovir v grajenem okolju, ipd.

Ob tem bi želel posebej omeniti dobro sodelovanje z Nacionalnim svetom invalidskih organizacij Slovenije in vsemi reprezentativnimi invalidskimi organizacijami, še zlasti ko gre za zagotavljanje trajnega in stabilnega vira financiranja delovanja invalidskih organizacij ter posebnih socialnih programov, ki jih izvajate. Vlada se bo zato tudi v prihodnje zavzemala, da ostajajo sredstva iz prirejanja iger na srečo namenjena prav za te namene.

Pri tem pa vedno poudarjamo, da socialna država ne temelji samo na socialnih transferjih, ampak tudi na socialnih pobudah ljudi, na njihovi samoiniciativnosti, sodelovanju in inovativnosti. Zato ste invalidi in invalidske organizacije, v katere se povezuje, zelo pomemben del v mozaiku slovenske razvojne politike.

Prek vašega kabineta in generalnega sekretarja ste seznanjeni, da Zveza paraplegikov Slovenije gradi svoj dom, kjer bomo lahko izvajali posebne socialne programe, obnovitveno rehabilitacijo in ohranjali svoje zdravje. Podobne ustanove, ki so namenjene najtežje gibalno oviranim invalidom, kot so paraplegiki in tetraplegiki, imajo že tudi druge evropske države. V okviru Generalnega sekretariata Vlade RS je bila imenovana medresorna komisija, ki je proučila vse možnosti za dokončanje doma. Kje vidite

RASSO CAUSEVIG —

mentor naših slikarjev

možnost, da se k dokončanju izgradnje in agonije na področju financiranja Doma paraplegikov, ki traja že deset let, lahko vključi tudi Vlada RS, da projekt konča, in kdaj bo to storila?

Vašo željo po izgradnji doma, v katerem boste izvajali številne programe za paraplegike in tetraplegike ter druge težko gibalne ovirane invalide, poznam in tudi podpiram vaša prizadevanja za čimprejšnje dokončanje gradnje. Pravzaprav je bila posebna projektna skupina, v kateri so tudi vaši predstavniki, ustanovljena prav z namenom, da bi poiskali najbolj optimalno rešitev. Kot mi je znano, je ta že pripravila predlog rešitev s priporočilom, da se pri izbiri rešitve išče kombinacijo vseh možnih poti, ki upoštevajo tako potrebe financiranja dokončanja izgradnje kot tudi sofinanciranja izvajanja dejavnosti.

Z vami si želi Zveza paraplegikov Slovenije dobro sodelovati. Imate mogoče še kakšno sporočilo za naše paraplegike in tetraplegike?

Vztrajajte. Nikoli ne odnehajte. Bodite dovolj glasni. Skoraj vsak izmed nas je bil že v življenju postavljen pred dilemo »vztrajati ali se vdati«. S svojim pogumom, srčnostjo in pozitivnim odnosom do življenja številni izmed vas vsak dan dokazujete, da se splašča vztrajati. Ni velik samo tisti, ki vedno zmaga. Še večji je tisti, ki ga življenje pahne v preizkušnjo, vendar zbere voljo in pogum, da se dvigne in vztraja.

Slovenci smo v svoji zgodovini že velikokrat dokazali, da znamo biti solidarni s tistimi, ki jih je življenje postavilo pred težke preizkušnje. Mogoče je ta izraz solidarnosti še preveč vezan na kampanjske akcije. Želim si, da bi bolj postal splošno sprejeta, tradicionalna vrednota. Tudi Vlada Republike Slovenije bo še naprej podpirala pobude invalidov, saj smo prepričani, da lahko samo z medsebojno solidarnostjo gradimo družbo blagostanja in odpiramo vrata v prihodnost tudi tistim, ki bi jim sicer invalidnost to lahko preprečila.

Pred približno enim letom sem se za učenje slikanja pri likovni sekciji Zveze paraplegikov Slovenije odločila tudi sama. Tako sem spoznala našega mentorja Rajka, kot ga po domače kličemo. S svojo notranjo energijo, velikim slikarskim znanjem in prijateljskim odnosom me je takoj navdušil za slikanje, kot že mnogo naših članov poprej.

Rajko je slikar, ki je začel svojo slikarsko pot že v najstniških letih. »Navdihov je bilo ogromno.« se spominja Rajko. »Še ko sem bil otrok, me je za slikanje navdušil neki slikar z Reke. Tudi v šoli sem imel voljo slikati, vendar ne, kar slikajo drugi, temveč svoje stvari. Z leti je bilo vse več vzornikov. Najbolj so me navdušili italijanski mojstri. Kmalu sem spoznal, da je slikarstvo tisto, kar želim delati v življenju.« Nato je Rajka pot »zanesla« v Italijo. Obiskoval je zasebno likovno akademijo v Milanu. Izredno nadarjen in delaven je kaj hitro dobil povabilo lastnika galerije Le imaginer museum za slikanje legalnih ponaredkov. Nekaj

let se je s tem intenzivno ukvarjal. Temeljito je študiral smeri impresionizem, realizem, tudi klasicizem. Rajku najljubše ustvarjanje je v tehniki olja na platno. »Slikam dan in noč. Tako mi je slikarstvo postalo način življenja.«

Zdaj poteka že šesto leto, odkar je mentor naših slikarjev. Na pot k nam ga je pripeljalo zgolj »...srečno naključje«, pravi Rajko. »Moja soseda frizerka je namreč strigla Benjamina Žnidaršiča. Rekla mi je, da je spoznala slikarja, ki slika z usti in me želi spoznati. Tako me je enkrat res peljala do njega. Že po kratkem pogovoru sva se takoj ujela v razmišljanju

Rajko pa ni le izjemen slikar in mentor, temveč tudi naš dobri prijatelj in zvest spremljevalec.

Pogovor pripravila Tina Pavlovič

INTERVJU Z MARIJO ZUPANEC

in idejah. Kot takratni referent za kulturo, me je Beno vprašal, če bi postal njihov mentor.« Kljub tudi drugim ponudbam je Rajko z veseljem sprejel mentorstvo naše likovne sekcije. »Vsi skupaj smo našli resen, a hkrati tudi šaljiv pristop do dela. Postali smo kot nekakšna družina. V okviru Zveze paraplegikov organiziramo likovne delavnice in kolonije v Pacugu, Semiču in drugod po Sloveniji. Delavnic se udeležujejo slikarji paraplegiki in slikarji, ki slikajo z usti.«

Rajko pravi, da je pri slikarstvu pomembno, kaj ustvarjaš in kako ustvarjaš. »Šola te ne more vsega naučiti. Zelo pomembno je, koliko se naučiš od nekega mojstra, na delavnicah, z različnimi študijami ... Nekateri slikarji niso študirali slikarstva, a so postali vrhunski mojstri. Tako da v umetnosti meril ni. Tudi vas učim takšen način slikanja, da čim prej spoznate vsa ta pravila in osnove in vam tako olajšam učenje. Učiti se morate postopoma, da stvari razumete.« V času Rajkovega mentorstva so naši slikarji izjemno napredovali. Kar nekaj jih je v tem obdobju postalo štipendistov mednarodnega združenja slikarjev, ki slikajo z usti ali nogami. »Moja želja je, da se likovna sekcija razširi in postane bolj odprtega tipa. Da se nam pridruži več paraplegikov in tetraplegikov ter tudi drugih slikarjev, ki niso invalidi. Na ta način se izmenjujejo mišljenja, način slikanja, vse postane bolj dinamično ... Bistvenega pomena se mi zdi, da se invalidi aktivno udeležujejo v dejavnostih, ki jih veselijo. Tako postanejo samozavestnejši, pozitivnejši ter vidijo, da zmorejo, in to dokazujejo tudi drugim.«

Rajko pa ni le izjemen slikar in mentor, temveč tudi naš dobri prijatelj. Z njim se lahko pogovarjamo o težavah, ki nas pestijo, ali pa čisto o vsakdanjih stvareh. Vedno nam rad prisluhne, nas spodbuja in nam da vedeti, da nekaj veljamo. Pomaga nam tudi, kadar potrebujemo fizično pomoč. Je skromen, nesebičen in ima veliko srce. Nekateri mu pravijo, da je naša dobra vila.

Tina Pavlovič

NIMAM PROBLEMOV

Marija Zupanec je vedno nasmejana, urejena in pripravljena zapeti kakšno domačo vižo. V Pegazovem domu je od njegovega odprtja. Udeležuje se različnih skupinskih aktivnosti v domu, poleti se rada vozi zunaj ali pa bere in se sonči. V kraju je zelo priljubljena, saj si obiskovalci na njenih vratih kar podajajo kljuko. Spoznajte jo še vi.

1. Gospa Marija, kako bi se opisali?

Rojena sem na Brestovcu v Rogaški Slatini. Otroštvo sem preživela na kmetiji, bilo je delovno in lepo. Imela sem tri brate, eden je ostal na kmetiji, ostali smo se odselili in odšli v službe. Delala sem kot šivilja v Korsu. Po poroki sva z možem ustvarila družino, imam hčer in sina. Najprej sva živela 20 let v Rogaški, nato pa v Zg. Sečovem, od koder je bil mož.

2. Zgodil se je dogodek, ki vam je obrnil življenje na glavo: nezgoda,

Čaj in klepet v dobri družbi

ki vas je potisnila na invalidski voziček.

Tri leta po upokojitvi, ki sem jo težko čakala, se mi je zgodila nesreča, saj sem padla iz drevesa, ko sem obirala jabolka. Poškodovana sem si hrbtenico in čez noč postala tetraplegik. Tega je že 13 let in od takrat sem na invalidskem vozičku.

Leta 1995 sem bila najprej na zdravljenju v celjski bolnišnici, na poškodbenem oddelku, nato na rehabilitaciji v Ljubljani in po letu dni premeščena v Dom upokojencev Šmarje pri Jelšah. Tam sem bila zadovoljna, ker pa se je v mojem rojstnem kraju leta 2006 odprl Pegazov dom, sem se preselila sem, saj tukaj v bližini živita tudi moja otroka. V Rogaški Slatini imam tudi veliko možnosti, da se z vozičkom vozim po promenadi in parku, kjer pogosto srečujem znance in kaj poklepem.

2. Vsi vas občudujemo zaradi optimizma, prijaznosti in nasmeha na obrazu. Kakšen je vaš recept, da ne

V lepem domskem okolju

obupamo, tudi če je na začetku zadeva videti neznosna?

Od začetka je bilo strašno, najprej nisem vedela, ali bom vse to sploh prenesla. Bila je nadvse težka preizkušnja. Pri prenašanju psihičnih in fizičnih bolečin mi je največ pomagala družina in prijatelji. Stali so mi ob strani in me bodrili. Družina, vera in primerna strokovna oskrba so mi pomagali prebroditi težave. Zaradi otrok sem se trudila ohraniti voljo do življenja.

3. Kako poteka vaš dan v Pegazovem domu?

Veste, da mi ni nikoli dolgčas. V domu sodelujem pri različnih aktivnostih, veliko sem rada zunaj – na domski terasi ali se vozim po promenadi. Ob slabem vremenu pa si čas zapolnim s kakšno dobro knjigo ali filmom. Organiziranih je mnogo prireditev, nastopov različnih pevskih skupin, srečujemo se z otroki, obiskujem sv. maše ...

5. Menite, da imajo ljudje do invalidov vzpostavljen neki poseben odnos?

V vsakem človeku je strah, da se mu ne bi zgodila invalidnost. Dala bi na-

svet: nikoli ne pomilujte invalidov, ampak jih vzpodbujajte!

6. Kje se srečujete z največ težavami?

Moram reči, da nimam nikakršnih težav ali problemov. Po toliko letih sem sprejela svojo usodo in jo skušam čim bolj prenašati in čim bolj vplivati tudi na ljudi okrog sebe. Če kdo okrog mene tarna, ga skušam spraviti v dobro voljo.

7. Ste članica Zveze paraplegikov ter Območnega društva invalidov, kjer ste včlanjeni ljudje z enakimi težavami. Kaj vam društva dajejo?

Dobro je biti včlanjen v društvo, saj smo tukaj združeni ljudje s podobnimi težavami in se med sabo po tej plati najbolj razumemo. Društva nam organizirajo razna srečanja, izlete, druženja, pravno pomoč, letovanja, prevoze in še kaj.

8. S kakšnimi stroški se srečujete v vsakodnevem življenju? Ste kdaj jezni na družbo, državo, da vam ne nudi dovolj?

Ne zdi se mi prav, da kdor nima dovolj finančnih sredstev za plačilo doma, mu morajo otroci ali celo vnuki doplačevati primanjkljaj.

Dostikrat opažam, da je za kakšne neumnosti dovolj denarja, za ljudi, ki so zares potrebni pomoči, se pa ne najde.

9. Rogaška Slatina želi postati t. i. Občina po meri invalidov. Ste sodelovali pri tem in kakšne spremembe v kraju opažate?

O projektu Občina po meri invalidov se veliko govori in piše. Če bo storjeno, kar so si zadali za cilje, bo invalidom, ki živijo v Rogaški, in tistim, ki pridejo sem na zdravljenje ali kot obiskovalci, izboljšalo kvaliteto življenja ali obiska. Projekt zajema vsa življenjska obdobja in različne invalidnosti, kot so gibalno ovirani, osebe z motnjami sluha, vida in osebe z duševnimi motnjami. Delovna terapevtka, ki sodeluje pri projektu, je opravila anketo in razgovore s stanovalci, zaposlenimi, svojci in prostovoljci Pegazovega doma o arhitekturnih ovirah in morebitnem interesu po dostopih v določene ustanove. Tako je imel vsakdo možnost izraziti želje in tudi morebitne težave, s katerimi se srečuje v povezavi z invalidnostjo. Nato nas je povabila na sprehod oz. vožnjo po kraju in ob tem fotografirala problematične točke, pa tudi tiste, ki smo jih pohvalili kot dobro izpeljane. To je bilo februarja letos in do danes se je veliko izboljšalo.

Imam električni invalidski voziček in ko se vozim po Rogaški Slatini, opazim vsako spremembo na bolje. Konkretno spremembe so na tlakih promenade in dostopih do različnih ustanov. Nujno potrebno je še dvigalo v zdravstveni postaji, kar invalidi in starejši že težko čakamo, in adaptacija pločnika do trgovine Tuš, ki je zdaj zelo nevaren, pa dostop po hodniku hotela Donat do specialističnih pregledov v Zdravstvu d.d. Seveda se zavedam, da vse to ogromno stane, a vsaka sprememba na bolje nam bo res izboljšala kvaliteto življenja, pa tudi zdravi občani bodo veseli določenih popravkov.

Mateja Fidler

KAKO POMEMBNI SO OGLJIKOVI HIDRATI

Ogljikovi hidrati so velika skupina hranilnih snovi, nepogrešljivi za življenje. So glavni vir energije v telesu in imajo tako pomembno vlogo v naši prehrani. Prehranska priporočila namreč določajo, da naj dnevna prehrana vsebuje kar do 65 odstotkov ogljikovih hidratov.

Ogljikove hidrate delimo na enostavne in kompleksne ogljikove hidrate. Med seboj se, glede na velikost njihovih molekul, močno razlikujejo.

Enostavni ogljikovi hidrati se imenujejo

- **monosaharidi.**

To so glukoza, fruktoza ter galaktoza. Sestavlja jih ena molekula. Na kratko jih navadno poimenujemo sladkorji. Glukoza ali grozdni sladkor najdemo v manjših količinah v medu in sadju. Je med najpomembnejšimi dejavniki pri naši presnovi. Fruktoza je večinoma v sadju in jo pogosto imenujemo sadni sladkor. Galaktoza je naravna sestavina mleka. Monosaharidi so

med ogljikovimi hidrati najhitreje prebavljivi. Človeškemu telesu dajo v kratkem času največ energije.

Kompleksni ogljikovi hidrati nastanejo iz enostavnih sladkorjev. Delimo jih na:

- **disaharide in oligosaharide,** ki so sestavljeni iz dveh do desetih molekul monosaharidov. Sem sodijo saharoza – pravimo ji tudi beli sladkor in jo pridobivamo iz sladkorne pese ali sladkornega trsa

- **laktoza** ali mlečni sladkor, ki je v mleku, ter **maltoza**, ki je sladni sladkor;

- **polisaharide,** ki so sestavljeni sladkorji iz več kot desetih molekul monosaharidov. Najbolj znana polisaharida sta škrob in glikogen.

Škrob vsebujejo mnoge rastline, največ žitarice, gomolji in stročnice. Glikogen je sestavni del mišic in jeter.

Kompleksne ogljikove hidrate najdemo v kruhu, kosmičih, testeninah, rižu ... ter v nekaj zelenjave, kot sta krompir in koruza. Hranilne snovi se iz teh živil resorbirajo počasi in enakomerno, s tem pa omogočajo enakomernejše in podaljšano presnavljanje.

Priporočila zdravstvenih in prehranskih strokovnjakov so torej, naj ogljikovi hidrati obsegajo do 65 % celotnega kalorijskega vnosa dnevne prehrane. Od tega naj bo mono- in disaharidov le 5–15 %. Ti namreč navadno hitro dvignejo koncentracijo sladkorja v krvi, kar povzroči hiter dvig inzulina. To pa za organizem ni dobro in ima negativne posledice. Te posledice podrobneje pojasnjuje glikemični indeks.

Presnova ogljikovih hidratov in glikemični indeks

Vsi ogljikovi hidrati se med presnovo najprej pretvorijo v glukozo, ki potem preide v kri. Pod vplivom dviga količine glukoze (sladkorja) v krvi začne trebušna slinavka izločati hormon inzulin, katerega glavna naloga je, da zmanjšuje to količino sladkorja. Za diabetike, športnike, estetske atlete pa tudi za vse tiste, ki želimo zmanjšati delež

maščob oz. shujšati, je pomembno, da sta količina našega krvnega sladkorja in inzulina čim bolj konstantna. Da bi diabetiki lažje nadzirali raven inzulina, je dr. David Jenkins iznašel pojem glikemični indeks.

Glikemični indeks (GI) opisuje hitrost porasta krvnega sladkorja.

Višji GI ko ima neko živilo, hitrejši porast krvnega sladkorja povzroči. Hiter porast sladkorja v krvi ima, na hitro povedano, tri negativne učinke:

- posledico hitrega porasta sladkorja v krvi je hiter porast količine hormona inzulina, zato se velik del našega krvnega sladkorja spremeni v maščobo. Človeško telo v krvi skladišči za približno 80 kalorij sladkorja. Tako torej ob zelo hitrem porastu količine našega krvnega sladkorja pridobivamo odvečno maščobo, tudi če ne jemo mastne hrane;
- naslednji negativni učinek je, da višek inzulina porablja glukozo,

namenjeno našim možganom. Če nam pade količina sladkorja tudi v možganih, postanemo depresivni, brez volje in motivacije za delo, trening, počutimo se slabo, pogosto dobimo napad lakote in se znova zatečemo k hrani;

• inzulin bistveno upočasni oz. ustavi porabo odvečnih maščob kot vir energije, torej inzulin vpliva na naš maščobni metabolizem, tako da začne naše telo naenkrat varčevati z maščobami.

Zdaj je vsakomur jasneje, zakaj slaščice, najrazličnejše sladkarije in tudi številna druga živila redijo. Pri izbiri hrane vam bo v veliko pomoč spodnja tabela. Hrane z visokim GI se izogibajte, večina hrane naj bo iz skupine s srednjim GI, še bolje pa je, če je GI nizek. Naj vas ne zavedejo GI določenih živil, saj gre lahko tudi za živila s precej maščobe. Jest je treba čim manj mastno hrano in se izogibati naštetim živilom iz stolpca z visokim GI (glej tabelo). Posebna pozornost velja sadnim sladkorjem, ki imajo zaradi načina presnove zapoznel učinek povišanja krvnega sladkorja.

Če na kratko povzamem, naj v naši prehrani prevladujejo kompleksni ogljikovi hidrati. Ti vsebujejo več vlaknin, ki ugodno vplivajo na organizem. Prehranske vlaknine so neprebavljive, njihova vloga pa je zagotavljanje občutka sitosti. Poskrbijo za dobro in redno prebavo, saj vzpodbudijo črevesno aktivnost. S tem preprečujejo zaprtje in vnetna obolenja črevesja. Poleg tega prehranske vlaknine pripomorejo k znižanju povišanega holesterola v krvi. Priporočljivo je, da se s hrano dnevno zaužije 25 do 30 g prehranskih vlaknin. Poleg tega skušajte kompleksne hidrate iz škroba (krompir, bel riž, bel kruh, testenine) čim bolj nadomestiti s čim manj predelanimi kompleksnimi ogljikovimi hidrati (polnozrnat kruh, polnozrnati kosmiči, polnozrnate testenine, različne vrste stročnic, rjav riž), ker imajo več vlaknen. Ne povečajte količine zaužitih vlaken čez noč. Storite to postopoma in ne pozabite tudi na povečan vnos tekočine v telo. Preveč vlaknin in premalo vode lahko povzroči zaprtje. Ko pa se odločite za enostavne ogljikove hidrate, izberite surovo sadje ali

zelenjavo (tudi zato, ker sta bogatejša z vlakni in se počasneje prebavita) in mlečne izdelke z malo maščobami, slaščice pa res le občasno. Diete s kompleksnimi ogljikovimi hidrati so pokazale tudi zmanjšanje možnosti nastanka mnogih vrst raka.

Zdaj ko veste, kakšna je razlika med različnimi vrstami hidratov in kako lahko vplivajo na vas, boste lahko sprejemali pametnejše odločitve glede ogljikovih hidratov. Ogljikovi hidrati so tudi naravno pomirjevalo, ki odganja stres. Za dober spanec je najboljšje, da kombinirate ogljikove hidrate z aminokisljinami, ki povečajo stopnjo serotonina, kar vam daje občutek sproščenosti in zaspanosti. Aminokisljine lahko najdete v mleku, polnozrnatih izdelkih, jabolčni piti in celo sladledu. Seveda s količino ne pretiravajte. Na splošno velja, da imamo ženske v možganih manj serotonina kot moški, zato naj bi tudi raje posegale po sladkarijah. Zato tista občasna tortica med klepetom s prijateljico ne bo nobeni škodila. Paziti moramo le, da nam to ne preide v grdo razvado.

Tina Pavlovič

Tabela Glikemičnih indeksov – GI (nekaj primerov)

visok GI je nad 60	srednje visok GI je med 40 in 60	nizek GI je pod 40
100 – glukoza	60 – otrobi	37 – paradižnikova juha
95 – francoski kruh	57 – pomarančni sok	36 – jabolko, hruška
84 – koruzni kosmiči (corn flakes)	57 – testo za pice	36 – polnozrnati špageti
76 – krof	56 – kuhan krompir	35 – energijska tablica (Power bar)
76 – ocvrt krompirček	55 – rjav riž	34 – čokoladno mleko
74 – pire krompir	55 – keksi iz ovsene moke	33 – jogurt, sladkan
73 – med	55 – jagodna, marelična marmelada	31 – sojino mleko
72 – lubenica	55 – koruza	31 – suhe marelice
71 – korenček	55 – mango	30 – zelen fižol
70 – bel kruh	52 – banana, dobro zrela	30 – banana, polzrela
68 – pijače, npr. Fanta	50 – konzerviran fižol	27 – mleko, polnomastno
68 – čokoladica Mars	49 – ovseni kosmiči	25 – grenivka, breskve
67 – lešniki	43 – grozdje	25 – ječmen
66 – ananas	43 – puding	22 – češnje
65 – kuhinjski sladkor	41 – špageti (brez omake)	18 – soja
61 – sladoleđ	41 – polnozrnat kruh	14 – arašidi

ZANIMIVOSTI Z INTERNETA - EUROKEY

Funkcionalno ovirane osebe pogosto naletijo na težave, ker so stranišča težko dostopna ali sploh nedostopna, pa tudi oprema v straniščih ni ustrezna.

Invalidi na vozičku, ki nujno potrebuje stranišče, je lahko v zelo neprijetnem položaju. Ko ga končno najde in lahko pride do stranišča za invalide, pogosto ugotovi, da je stranišče zaklenjeno, ključ pa je shranjen v drugem prostoru, denimo pri blagajni, vratarju in podobno. Zgodi se lahko celo, da je ta ključ shranjen na kraju, ki ni dostopen invalidom z vozičkom. Poleg tega do ključa tako zaklenjenega stranišča ni mogoče priti zunaj delovnega časa osebe, ki je zadolžena za ključ stranišča, niti v nočnem času niti ob praznikih.

Že v osemdesetih letih so v Nemčiji, Švici in Avstriji našli rešitev za takšne primere in uvedli tipizirano cilindrično ključavnico EUROKEY, uvajajo pa jo tudi na južnem Tirolskem v Italiji. S tako ključavnico opremljajo upravni organi javna sredstva, namenjena invalidom: stranišča, dvigala, dvizne ploščadi, pomične stopnice, klančine itd. Takšni objekti ne potrebujejo več stalne dežurne osebe in so kljub temu neprekinjeno dan in noč brezplačno dostopni invalidom s ključem EUROKEY. Tovrstni ključ si lahko invalidi za stalno priskrbijo pri ustrezni invalidski organizaciji in ga lahko uporabljajo tudi v tujini

za objekte s ključavnicami EUROKEY.

Pokazalo se je, da so ta stranišča brez stalnega nadzora ne samo cenejša, ampak je tudi manj vandalizma, higiena je na višji ravni, zlorab za uživanje mamil v invalidskih straniščih je manj itd.

Pravice do ključev EUROKEY imajo navadno vsi invalidi z več kot 70-odstotno invalidnostjo, slepi, inkontinenčni bolniki, bolniki s stomom, kronični urološki in črevesni bolniki itd.

EUROKEY ob predložitvi dokaza o invalidnosti oz. kronični bolezni stane v Nemčiji 15 EUR, v Švici 25 CHF, v Italiji in na južnem Tirolskem 18 EUR, v Avstriji pa je za socialno ogrožene upravičence prvi ključ brezplačen.

S ključavnicami EUROKEY čedalje pogosteje opremljajo tudi dvigala v šolah, fakultetah in muzejih ter javne premične stopnice, klančine za dostop do javnih stavb itd.

Nemški seznam "DER LOCUS" navaja 6.700 objektov s ključavnicami EUROKEY v Nemčiji in Evropi.

Na avstrijskem seznamu objektov s ključavnico EUROKEY z dne 26. 5. 2008 je navedenih 975 stranišč in raznih dvigal za invalide. Samo v Gradcu (ki je po številu prebivalstva primerljiv z Ljubljano) je s takšno ključavnico opremljenih več kot 90 objektov, od

tega okoli 70 stranišč in več kot 20 raznih dvigal (navadna in stopniščna dvigala ter dvizne ploščadi).

In kakšno je stanje z javnimi stranišči v Ljubljani, glavnem mestu Slovenije?

Na lepo urejeni predstavitvi Ljubljane za turiste na internetu se da ugotoviti, da obstajajo v Ljubljani samo tri javna stranišča: na Tromostovju, ob Zmajskem mostu in v Plečnikovem podhodu. Po informacijah, ki jih je mogoče pridobiti na Zavodu za turizem v Ljubljani, je samo javno stranišče v Plečnikovem podhodu lahko dostopno za invalide na vozičku.

Za uporabo teh javnih stranišč je treba plačati 0,17 EUR. Javna stranišča so zaprta v nočnem času ter ob nedeljah in praznikih! Kam pa takrat?

Takšno stanje je za invalide in turiste iz tujine, ki se težje znajdejo, še bolj kritično.

EUROKEY - TI SI MOJ REŠITELJ !!!

BRUSNICE PROTI VNETJEM

Razlog za takšno stanje je najbrž v veljavni pravni ureditvi, ki v ustreznem pravilniku javnih stranišč, dostopnih funkcionalno oviranim osebam, sploh ne obravnava!

V Pravilniku o zahtevah za zagotavljanje neoviranega dostopa, vstopa in uporabe objektov v javni rabi ter večstanovanjskih stavb (Uradni list RS 97/2003 z dne 10. 10. 2003) je v 4. členu – objekti v javni rabi, ki morajo biti brez ovir – med 19 javnimi objekti brez ovir tudi javno pokopališče, javnega stranišča pa ni!

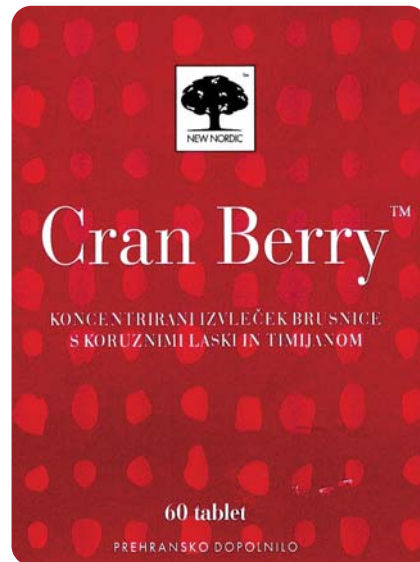
Laslo Roškovič

Viri na internetu:

1. <http://www.seh-netz.info/euroschluessel/index.php>
2. <http://www.eurokey.ch/de/inhalt.html>
3. <http://www.oear.or.at/service/euro-key>
4. http://www.einfachleben.at/516_DEU_HTML.php
5. http://www.oear.or.at/bildbibliothek/pdf-dateien/Eurokey_WC_25052008.pdf
6. http://www.ljubljana.si/si/turizem/ljubljana_az/1849/kategorija.html

Zadnja leta (tetraplegik sem že 40 let) so me začela spremljati čedalje pogostejša vnetja sečnega mehurja. Najprej vsaka dva meseca, lani pa čedalje pogosteje. Precej uspešno sem jih sicer zdravil z nolicynom, toda vnetja so zaradi stalnega uživanja antibiotikov škodljiva in predvsem zoprna.

Na začetku letošnjega leta pa mi je soseđa (tudi tetrapleginja) povedala, da se vnetjem sečil uspešno upira z jemanjem tabletk, v katerih so koncentrirani izvlečki brusnic s koruznimi laski in timijanom. Začel sem jih jemati in zdaj že lahko zatrdim, da meni izredno pomagajo. Osem mesecev že nisem imel vnetja! Nad učinkovitostjo teh tabletk sem izredno presenečen, zato jih priporočam vsem, ki imajo tovrstne težave. Vsem, posebno tistim s težjimi oblikami vnetja verjetno ne bodo pomagale, ker to ni nobeno čudežno zdravilo, poskusiti pa vseeno velja. Teh tablet, ki veljajo za prehransko dopolnilo, je več vrst z različnimi koncentracijami in dodatki ter različnimi cenami. Sam jemljem

Cran Berry tablete – koncentriran izvleček brusnice s koruznimi laski in timijanom

Cran Berry tablete danskega proizvajalca, škatlica s 60 tabletami pa stane okrog 16 EUR. Dobite jih v lekarnah.

lg

UGODNOSTI TELEKOMA ZA INVALIDE IN DRUŠTVA

Za invalidne osebe in invalidska društva TELEKOM daje posebne popuste, in sicer:

– dva evra z DDV pri mesečni naročnini na kateri koli paket širokopasovnih storitev, razen na paket samostojni Solo internet. Naročnik, ki želi koristiti popust, se mora izkazati s člansko izkaznico katerega koli

invalidskega društva. Enak popust velja tudi za en širokopasovni priključek na sedežu vsakega invalidskega društva (Uradni list RS, št. 101/05);

– do 50 % popusta na ceno novega naročniškega razmerja, vendar tega ni mogoče zahtevati, če je telefonski priključek (PSTN) že zgrajen;

– do 5 % popusta na ceno telefonske naročnine za osnovni dostop.

Za uveljavljanje popustov in dodatne informacije pokličite brezplačno številko 080 8000, novi naročniki pa lahko pokličejo tudi našega člana Francija Cilenska po tel. 01/898 03 40 ali pišejo na e-naslov franci.cilensek@telekom.si.

Vloge sprejemajo tudi v Klicnem centru, vendar tega ne morejo označiti na sami vlogi, lahko pa se popust uveljavlja naknadno. To uredi ONRIS.

PREDSEDNIK DRŽAVE OBISKAL DOLENJSKE PARAPLEGIKE

Predsednik države dr. Danilo Türk je s svojimi ožjimi sodelavci 11. julija 2008 v dolenski prestolnici poleg Mestne občine Novo mesto in tovarne zdravil Krka obiskal tudi Društvo paraplegikov Dolenjske, Bele krajine in Posavja. S predstavniki društva se je v skoraj enournem pogovoru zanimal za dejavnost društva in položaj paraplegikov v družbi.

Jože Okoren mu je s sodelavci podrobneje predstavil organizacijo in izvajanje posebnih socialnih programov za paraplegike. Predsednik države je še posebej zanimalo, kakšne so možnosti šolanja in izobraževanja mlajših članov. Nekaj teh informacij je dobil kar iz prve roke, od navzočega mlajšega člana Robija Bojanca, ki se je pred kratkim vrnil v domače okolje iz medicinske rehabilitacije. Zanimala ga je tudi mednarodna povežava organizacije ali posameznikov. Še posebno smo bili presenečeni, ker je želel vsakega osebno pozdraviti, izvedeti za vzrok invalidnosti in status posameznikov. Bernarda Zorko in Jože Nemanič sta mu predstavila interesne in socialne dejavnosti. Zanimiv je bil pogovor

med predsednikom države in našim članom (hkrati tudi vinogradnikom) Ludvikom Ilovarjem okoli kletarjenja in pridelovanja »dobre kapljice« (beri cvička in modre frankinje). Zanimalo ga je tudi, kako sta potekala gradnja in sploh pridobitev naših prostorov, in podrobneje si je ogledal vse prostore in zunanost. Nad videnim je bil zelo navdušen. To je v izjavi za javnost povedal tudi velikemu številu novinarjev.

Jože Okoren je predsedniku države dr. Danilu Türku predstavil projekt »Paraolimpijske igre Peking 2008« in predvsem nastop reprezentance invalidov Slovenije. Iz pogovora je bilo razvidno, da je predsednik države kar dober poznavalec tematike,

ki smo jo obravnavali, o določenih zadevah pa je želel še več informacij. Zaposlili smo ga za sprejem paraolimpijske reprezentance, kar je z veseljem obljubil; tako želi pridobiti še več informacij o športu invalidov ter podrobneje spoznati položaj športa invalidov in podobno.

Paraplegiki Dolenjske, Bele krajine in Posavja smo lahko upravičeno ponosni na obisk predsednika države in njegovo izraženo podporo. V spomin na nepozabno srečanje smo dr. Danilu Türku v znak pozornosti izročili sliko našega člana Jožeta Voduška, ki zaradi svoje invalidnosti (tetraplegija) slika izključno z usti.

Predsednik države ni samo velik državnik, mednarodno uveljavljen in spoštovan diplomat, je tudi velik humanist in predvsem človek. Vsa naša »trema«, ki se je pojavljala že od napovedi obiska, priprave na obisk in ves čas samega obiska, pa je minila ob pohvalah za vzorno organizacijo sprejema predsednika države in njegove delegacije. Ko je kak »radovednež« vprašal, zakaj je prišlo do tega obiska pri dolenskih paraplegikih, je bil odgovor, da so zagotovo zato tudi razlogi.

Ob slovesu smo predsedniku države zaželeli še naprej srečno roko pri vodenju države.

Jože Okoren

Predaja slike člana Jožeta Voduška, ki slika z usti

KRATKE POČITNICE V DOMU PARAPLEGIKOV V PACUGU

Mladi iz Društva paraplegikov Dolenjske, Bele krajine in Posavja smo skupaj z Ljubljanskim društvom 7. avgusta odšli v Dom paraplegikov v Pacug in tam preživeli štiri dni. Zbralo se nas je 10 članov s spremljevalci. Po prihodu na cilj smo se malo bolj spoznali med sabo, razporedili po sobah in potešili žejo.

Navdušen sem nad opremljenostjo in funkcionalnostjo Doma paraplegikov. Malo sem bil razočaran nad vzdrževanjem, saj sem navajen, da je na toaletah dovolj papirja in da se posoda pomiva z detergentom. Vendar pustimo malenkosti. Vesel in hvaležen sem, da nam je kratek dopust sploh omogočen. Tudi postrežba in hrana sta bili odlični.

Imeli smo veliko prostega časa, ki smo ga zapolnili z družabnimi igra-

mi, različnimi pogovori, s smehom ter nekaj meti na koš. Vsi smo mladi in tekmovalni, zato smo pogrešali kakšen ročni nogomet, biljard ali mizo za namizni tenis. Tekmovalnost smo izrazili pri igranju kart, scrabbla ter tu in tam kakšno stavo.

Omenjene aktivnosti je v petek ponoči zmotila huda tramontana, ki je v nekaj minutah odpihnila karte, vzela elektriko ter nas pregnala v temno jedilnico. Dogajanje je spominjalo na kakšno srhljivko, ki požene strah v kosti. Vseeno smo z veseljačenjem nadaljevali kar v temi in pozno v noč. Na srečo je zaradi pomožnega generatorja dvigalo v

sobe delovalo in smo se lahko naspali. Proti jutru se je elektrika vrnila, oblaki so se razpihali in zbudili smo se v prekrasen, topel sončen dan.

Po celodnevem čofotanju, dobrem kosilu in nekaj pivih smo se v soboto

Po kopanju v bazenu pa malo sončenja

zvečer odpravili na večerjo v gostišče ter nato v Portorož. Tam smo se dobro sprehodili, si ogledali tržnico, nekaj nočnih klubov in veliko lepih deklet.

V nedeljo smo se dopoldne kopali, po kosilu pa se počasi odpravili proti domu. Govorim lahko le zase, vendar mislim, da smo se imeli zelo lepo. Naj omenim, da je za naše druženje zaslužen organizator Zahid, pohvalil pa bi tudi našega društvenega šoferja Jožeta, ki nam je veliko pomagal s svojo fizično močjo, še več pa z dobro voljo, iznajdljivostjo in pripravljenostjo pomagati. Za konec še kratko, vendar zgovorno: upam, da gremo drugo leto spet!

Franci Škrbina

Večer v Portorožu ob lepih dekletih

ODDIH V NOVIGRADU

Letos mineva dvajset let, odkar sem bil prvič na podaljšani rehabilitaciji na morju. Verjetno ni treba posebej razlagati, da je bilo to v Pineti pri Novigradu. Morda je bil to eden od razlogov, da sem težko čakal poletje. Drugi, še pomembnejši razlog pa je bil ta, da je naše društvo lani kupilo apartma v Novigradu. Že od samega začetka mi je bila simpatična ideja o nakupu enote ob morju, predvsem iz enega razloga. Lagal bi, če bi rekel, da v Pineti ni lepo. Edino, kar sem vsakokrat bolj pogrešal, je bilo pomanjkanje ustreznih sanitarij.

Proti koncu julija smo se torej nastanili v Novigradu. Vse je bilo novo, lepo in sredi vročega ponedeljka prijetno hladno. Pozorno smo si ogledali našo novo pridobitev. Koliko dela in truda je bilo vloženega vanj? Najprej moram pohvaliti tistega, ki je nabavil tako zapleten štedilnik, da ga nisem niti poizkušal obvladati, ampak sem ga raje prepustil ženskemu delu posadke. Postelja v sobi je na začetku pošteno škripala, vendar smo to kmalu odpravili. Ogledali smo si plaže in bili takoj soglasni, da bomo hodili v Pineto. V hladni senci mogočnih dreves se mi je zdelo, kot bi pred kratkim nehal poganjati gugalnice, na katerih sta sedeli hčerki, v resnici pa bi že lahko gugal vnučka. Otožno sem opazoval košarkarsko igrišče, na katerem smo se velikokrat pošteno »vžgali«. Vsaka potka, vsaka korenina in drevo lahko oživita svojo zgodbo. Pogovarjal sem se s prijatelji in znanci, ki so bili pri

Najdostopnejša, dolga, z ograjo položeno speljana betonirana klančina v morje, kjer je lahko invalid paraplegik čisto samostojen.

PROJEKT »ŠE VEDNO VOZIM – VENDAR NE HODIM«

Varnost v cestnem prometu je družbeno vprašanje, ni samo stvar posameznika. Vsak ima pravico do varnega življenja in dela, pa vendar smo s svojo udeležbo v cestnem prometu vsakodnevno izpostavljeni tveganju. Na žalost je hitrost še vedno poglavitni dejavnik prometnih nesreč, predvsem tistih z najhujšimi posledicami. Na to nas opozarja statistika, ki potrjuje, da stopnja poškodb (tetra-in paraplegija) v prometnih nesrečah narašča sorazmerno s hitrostjo.

»Gusteljnu«. Ležal sem na plaži, občudoval lepote in sanjal ... Seveda so bile tudi stvari, ki se v teh letih niso prav nič spremenile. Morje je še vedno slano in mokro, zrak pod borovci je tak, da ga moraš najprej zgristi in šele potem ga lahko vdihneš. Ljudje, s katerimi sem imel stik, so še vedno prijazni ... Ob večerih pa smo se zlihi v reko sprehajalcev, se počasi pomikali najprej ob morju, potem po starem mestnem jedru, si ogledovali izložbe, se hladili s sladoledom in pijačo. Potem smo imeli do doma le še nekaj korakov, kar pa meni ni zadostovalo, zato sem se navadno odpravil še na nočni sprehod ob morju, od koder je čudovit pogled na Novigrad. Na enem takšnih pohodov se mi je zgodilo nekaj, česar ne bi nikoli pričakoval. Toda o tem kdaj drugič. Nekaj vročih popoldnevov nam je plažo nadomestila terasa, na kateri smo igrali »duraka« in čeprav ga že dolgo dolgo nisem igral, sem kar hitro »not padu«. Imel sem moralnega mačka, ker ves teden nisem storil nič pametnega, zato sem se ponudil, da bom v nedeljo pomival posodo. Ker smo ta dan jedli v restavraciji, sem delo hitro opravil.

Ko smo zadnji dan pospravljali za sabo, sem imel eno samo željo: »Naj čez dvajset let kdo napiše, da je v apartmaju vse tako lepo ohranjeno, kot bi ga začeli uporabljati včeraj.« Zadovoljni, polni novih moči in zagoreli od sonca smo se vračali v svoj vsakdan.

Vinko Ahlin

Vse to so razlogi, ki so nas, žrtve prometnih nesreč, vzpodbudili k izpeljavi velikega in odmevnega humanitarnega projekta "Še vedno vozim – vendar ne hodim", katerega rdeča nit je **varnost v cestnem prometu**. S projektom želimo preventivno ozaveščati širšo slovensko javnost o hudih posledicah prometnih nesreč, dvigniti zavest posameznikov, še posebno mladih, o večji varnosti v cestnem prometu. Skratka, društvo si prizadeva na nacionalnem področju **dvigniti zavest o večji varnosti v cestnem prometu**. Želimo pa tudi predstaviti aktivno udejstvovanje invalida po rehabilitaciji v vsako-

dnevnih situacijah. Za to pa potrebujemo **ново kombinirano vozilo**, ki je za nas ključnega pomena, saj olajšuje mobilnost in proces rehabilitacije ter omogoča lažje vključevanje članov društva v vsakdanje življenje (prevozi v zdravstvene ustanove na zdravstvene preglede, preventivne in specialistične, prevozi v zdravilišča na obnovitveno rehabilitacijo, obiski članov na domu, v bolnišnicah, v domovih za varstvo odraslih, prevozi članov na srečanja, športne in kulturne dejavnosti, pomoč pri prevozih drugim invalidskim organizacijam). Sedanje vozilo je dotrajano in nujno potrebujemo zamenjavo.

Želimo torej pridobiti pozornost širše javnosti in narediti korak v zavesti posameznika **o večji varnosti v cestnem prometu** ter pokazati, da lahko z varno vožnjo rešimo življenja in obvarujemo mlade ljudi pred hudimi telesnimi poškodbami, hkrati pa **pridobiti sredstva za**

nakup novega kombiniranega vozila.

Projekt je zasnovan dolgoročno, izvajati pa smo ga začeli na **Mednarodnem obrtnem sejmu v Celju**, v petek, 12. septembra 2008. Ob 10. uri smo izvedli novinarsko konferenco, ki ji je sledil glavni dogodek na osrednjem odru, na katerem smo za obiskovalce v sodelovanju s podpornimi partnerji predstavili in demonstrirali različne preventivne akcije za večjo varnost v cestnem prometu, ob podpori vizualne predstavitve hudih posledic prometnih nesreč z resničnimi zgodbami poškodovanih. Hkrati so se člani našega društva pomerili v igranju košarke in namiznem tenisu, tisti najhujše telesno prizadeti so se predstavili v slikanju z usti, glasbeno pa nas je s svojim nastopom podprla Alenka Gotar.

Pri projektu so nas podprli Mestna občina Celje, Ministrstvo za šolstvo in šport, Ministrstvo za promet,

Ministrstvo za zdravje, Ministrstvo za notranje zadeve (Prometna policija Celje), Gospodarska zbornica Slovenije (Združenje drobnega gospodarstva – Sekcija pooblaščenih trgovcev in serviserjev z motornimi vozili – varna vozila), Porsche Slovenija, Porsche Kredit in Leasing, Aytocenter A2S Celje, Avtošola ZŠAM Celje, Rdeči križ Slovenije, Sekcija za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, Aktiv ravnateljev srednjih šol in mediji (POP TV – A Kanal, RTV, TV Celje, Europlakat, Epamedia in Premena).

O našem projektu se bo še veliko slišalo in govorilo, mi pa vam obljubimo, da vas bomo že v naslednji številki Paraplegika podrobno obvestili o dogodku na Mednarodnem obrtnem sejmu pa tudi o dogodkih, ki še sledijo.

Barbara Slaček

SLOVENSKE KONJICE SO NAS SPET GOSTILE

Druži nas enaka usoda. Sleherni dan preživimo sede in nemalo nas je takih, ki si vsaj občasno rečemo: »Kaj bi dal, da bi se vsaj za trenutek odlepil od vozička?« Še več nas je takih, ki dostikrat že zjutraj premlevamo, kako izkoristiti dan. Odgovor je vendar kot na dlani. Zakaj pa ne bi preživeli DNEVA BREZ VOZIČKA? In smo ga. Že peto leto zapored smo se vsaj eno popoldne počutili svobodni. Nekateri pod vodo, drugi v zraku.

Čeprav dvomim, da še kdo ne ve, naj vseeno ponovim. Dan brez vozička je prireditev, ki je namenjena mladim in tudi tistim, ki radi rečejo, da so mladi po srcu, predvsem pa vsem tistim novopečenim članom Zveze paraplegikov, ki radi preizkušajo nove, *odštekane* stvari. Za vse tiste, ki si upajo drugače preživeti dan – brez vozička.

Kot že rečeno, so prireditev že peto leto zapored pripravili na Mestnem kopališču v Slovenskih Konjicah. In kaj smo počeli? Marsikaj. Pogumni so se pod budnim očesom našega inštruktorja potapljanja Branka spustili pod gladino vode in se s podvodnim skuterjem zapeljali po bazenskem dnu, nekateri so si iz ptičje perspektive, iz balona, pod taktirko Balonarskega društva iz Celja, ogledali Slovenske Konjice. Za tiste, ki bi radi prišli v formo, so bili na ogled športni

Pogumni so se pod budnim očesom našega inštruktorja potapljanja Branka spustili pod gladino vode in se s podvodnim skuterjem zapeljali po bazenskem dnu.

vozički, med katerimi je največ zanimanja poželo trikolo, SOPUR Quicke – Shark. Spet drugi so si ob pogovoru s prijatelji izmenjali izkušnje, nekateri pa so si samo popestrili prazen dan. Dogajanje. Bil je pestro, za vsakega se je kaj našlo, vsi pa smo bili istih misli, ko so zadišali čevapčiči.

Tega dne ne bi bilo brez Zveze paraplegikov Slovenije, Društva paraplegikov Jugozahodne štajerske – Barbara Slaček, JKP – Javno komunalno podjetje SK, Plavalnega kluba SK, IAHD Adriatic – Branko Ravnak, Podjetje BAUERFEIND – Stanko Lučev, Balonarsko društvo Celje, Engrotuš in še številnih posameznikov, ki so pazili naše vozičke, ko so samevali. Hvala vsem!

Barbara Slaček

3. UPRAVNI ODBOR DRUŠTVA

Tudi v času dopustov se vedno najde kaj, kar je treba postoriti. Zato je v torek, 19. 8. 2008, v prostorih društva med 15. in 19. uro potekala 3. seja Upravnega odbora društva. Člani UO so potrdili kar nekaj sklepov. Sejo je vodil predsednik Janez Hudej. Najprej je predlagal dnevni red, ki je bil sprejet.

Pred mesecem dni je z mesta referenta za socialo odstopil Mirko Temnik. Predsednik je za to mesto predlagal Barbaro Slaček, kar je UO potrdil. Ker si na društvu prizadevamo, da bi se obiski na domu izvedli pri vsakem članu vsaj enkrat letno, je bil sprejet sklep, s katerim so določili podizvajalce socialnega referenta oz. mrežo poverjenikov za posamezna območja. To mrežo bodo sestavljali: Janez Hudej, Aleš Povše, Vinko Hren, Rudi Centrih, Gordana Kitak, Boris Hebar, Zoran Štruclin, Franc Ivenčnik in Franc Rančigaj. Ti poverjeniki so bili v nadaljevanju seje tudi potrjeni kot izvajalci novih anket, ki jih bo izvajala ZPS.

V naslednji točki je predsednik Janez Hudej podal okvirni, finančno ovrednoteni letni delovni program za obdobje 2009–2010. Hkrati je podal tudi finančno poročilo do 19. 8. 2008 in povedal, da je letošnji program trenutno realiziran 83-odstotno.

Kot sklep 4. točke dnevnega reda je UO potrdil podaljšanje osebne asistENCE za Jožico Kerč in Petra Planinška ter zaposlitev šoferja Dominika Amona prek javnih del, kar bomo poskusili urediti tudi za novega člana Gorana Stankoviča.

Barbara Slaček je poročala o projektu KOMBI, ki se tako rekoč že izvaja. Novoletno srečanje članov bo v prvi

polovici decembra v gostišču Rimljan v Šempetru. Predsednik društva Janez Hudej je povedal, da sta bila v času med obema sejama sprejeta dva nova člana, opravili smo devet obiskov članov. V tem času smo izplačali tri odobrene socialne pomoči. Navedel je na novo prispele prošnje za socialne pomoči in hkrati povedal, da imamo tri člane, ki jim je v neurju, ki je prizadelo Slovenijo, uničilo objekte in okolico. Tem smo takoj zagotovili izredno denarno socialno pomoč. Prav tako so bile odobrene socialne pomoči za šolarje in člane, ki so nastanjeni v domovih za upokojeince.

Barbara Slaček

LETNO SREČANJE ČLANOV

V soboto, 28. junija, smo v krasnem poletnem vremenu pod streho (brez strehe) spravili tudi letno srečanje naših članov.

Prav lepa množica naših članov se je zbrala ob ribniku Marof. Veseli smo, da so se piknika udeležili tudi novi člani. Uživali smo ob dobri jedi (božanski bograč, za piko na i pa še hrana z žara) in pijači. Nasmejali in povesečili smo se ob družabni igri (pikado v vetru) in tistim, ki jim je kljub temu uspelo zadeti

tarčo, smo podelili praktične nagrade.

Vabilu na srečanje se je tudi letos prijazno odzval g. Markovič iz podjetja MYCYCLE. S svojimi sodelavci je predstavil različne vozičke, tako na ročni kot tudi na električni pogon. Lahko smo se prepričali, da so njihove cene ugodne.

Barbara Slaček

Prijeten pogovor v senci ob ribniku.

PODALJŠAN VIKEND V PACUGU

Dom paraplegikov Pacug – središče zdravja in počitnic ZPS, se glasi naziv našega doma. Mi smo izkoristili to zadnje – počitnice.

Tempo življenja je pač tak, da nam vedno primanjkuje časa za druženje s prijatelji in sotrpini. Dopust, ki ga imamo, pa raje izkoristimo za oddih z družino. Vsako leto kegljači našega društva po koncu kegljaške sezone vikend preživijo v Semiču, kar je postalo že nekakšen kliše. Zato so letos zamenjali destinacijo in se odpravili na morje, kjer so se med 14. in 17. avgustom predajali brezdelju. Vreme jim je bilo še kar naklonjeno in prva dva dni so izkoristili za kopanje v bazenu. Čeprav so vremenslovci napovedali deževen vikend, Joško pa je omenjal celo tramontano, je vreme zdržalo, če izvezamemo noč s petka na soboto, ko jim je spanec kratila nevihta z močnim grmenjem, ki je ponehalo šele proti jutru in je spet posijalo sonce. Čeprav je evropsko prvenstvo v košarki na vozičkih že za nami, so trije naši člani, ki so v Nottwilu zastopali

slovenske barve, to vreme hitro izkoristili za metanje na koš. Seveda so se jim pridružili tudi preostali. Tisti, ki jih košarka ni pritegnila, so si krajšali čas z igranjem družabnih iger. Zahvala gre ZPS-ju in direktorju doma Janiju Trdini, ki jim je omogočil krasen vikend. Ne smemo pa pozabiti na Joška Jorasa, ki jih je razvajal s čevapčiči.

Barbara Slaček

Društvo paraplegikov ljubljanske pokrajine ima nov kombi

DENAR ZA KOMBI SMO ZBRALI SAMI

Društvo paraplegikov ljubljanske pokrajine ima nov kombi. Novi »kanarček«, kot ga je ob krstu poimenovala Marija Harisch, je naša največja investicija v zadnjih letih in bo zamenjal več kot 15 let starega in povsem dotrajanega forda.

To je sodobno kombinirano vozilo peugeot boxer z dobro klimatsko napravo, ki bo omogočalo varno in udobno vožnjo tudi najtežje gibalno oviranim tetraplegikom. In ker nam pri nakupu kombija država ni pomagala, smo v obsežni humanitarni akciji ves denar zbrali sami. Začeli smo z dobrodelnim košarkarskim srečanjem z ekipo Mavrice in Generacije v Kamniku ter odmevnim dobrodelnim koncertom v Domžalah, kjer so nastopili priznani slovenski umetniki. Koncert so brezplačno medijsko podprli Radio Hit, RTV, Radio Ognjišče, Nedeljski dnevnik, Novice in drugi. Seveda pa brez donatorjev – Mercatorja, Elektrončka, Sortima, Vodoterma, Energoplana, Slopaka, občine Domžale, nekaterih občin, v katerih živijo naši člani in še nekaterih drugih – denarja ne bi mogli zbrati.

Poleg zadnje klančine bomo zložljivo klančino namestili še na bočnih vratih, ki bo pri daljših vožnjah omogočala presedanje na sedeže. V vozilu so za fiksacijo vozičkov nameščeni tudi posebni varnostni vpenjalci, ki jih je poleg klančine prispevalo podjetje Sortimo Slovenija d.o.o. iz Ljubljane.

Trak sta na srečanju članov ob predaji kombija v uporabo prerezala Ana Grm in Luka Vrtič (najstarejša članica in najmlajši član glede na vezanost na voziček). Upamo, da nam bo nov kombi dobro služil in varno prepeljal veliko naših članov.

Jože Globokar

Nov kombi – velika pridobitev za društvo

Vsakoletna razstava v Informacijski pisarni MOL

RAZSTAVO POSVETILI SLIKARJU JANIJU BEVCU

Društvo paraplegikov ljubljanske pokrajine se v Informacijski pisarni Mestne občine Ljubljana že vrsto let uspešno predstavlja s priložnostnimi razstavami umetniških del slikarjev društva, zadnja leta pa še z izbranimi ter unikatnimi ročnimi izdelki članic. Z različnimi utrinki se društvo predstavlja tudi s fotografijami, vse skupaj pa obsega pisano sestavljanko različnih oblik ustvarjalnosti članic in članov društva.

Tokrat je društvo razstavo z nekoliko več deli posvetilo žal letos preminulemu nadarjenemu slikarju **Janiju Bevcu**. S svojimi deli sta se mu pridružila še **Silvo Mehle** in **Željko Vertelj**, ki svoja dela ustvarjata na enak način, kot jih je ustvarjal pokojni Bevc, to je – zaradi velike gibalne oviranosti – s čopičem v ustih. Tako kot Mehle in Vertelj je bil tudi Bevc štipendist Mednarodnega združenja (VDMFK) slikarjev, ki rišejo z usti ali nogami. Seveda to nikakor ne vpliva na likovno kritiko razstavljenih del, ki jo je ob odprtju razstave za vsakega umetnika posebej pripravil in predstavil študent umetnostne zgodovine **Jaka Racman**.

Jani Bevc je predstavljen s poslednjimi slikami. Nastale so v duhu

priprav na samostojno razstavo na rodni Jesenicah. Optimizem, ki ga je ob tem preveval, zdaj nekako izžareva iz del. Nedokončani cikl slik "letni časi" kljub motivu jeseni in zime prežema zanj netipična vedrina.

Za ves njegov preostali opus je namreč značilna lirična izpovednost melanholično zasanjanih pokrajin, ki vselej nagovarjajo s simbolno sporočilnostjo in vabijo gledalca v dialog. Tako gre razumeti tudi slike Spomin in Spomin na dom, ki sta prežeti z avtorjevo nostalgijo in nosita v sebi močan čustveni naboj, ki nas zaradi krute usode slikarja zadene do ganjenosti. Neskončnost življenjske energije, ki jo je Jani tako vztrajno vnašal v svoje delo, bo za vedno shranjena v slikah.

Podžupan MOL Jani Möderndorfer je izrazil zadovoljstvo, ko smo z razstavo popestrili prostore Informacijske pisarne.

Njihova lepota je kakor topla beseda, dana na voljo vsem. Tistim, ki smo ga poznali, pa so njegove slike tudi kot medij, prek katerega spet lahko zaživi med nami.

Silva Mehleta zlahka prepoznamo zaradi njegove tehnične individualnosti. Zanj je značilno drobljenje kratkih, navpičnih in prečnih potez v barvni divizionizmu, s katerim avtor zabriše jasno obrisanost pred-

Eno zadnjih Bevčevih del

metov, tako da se naslikani motiv preljuje v atmosfersko dematerializiranost. Temeljne nosilke kompozicijske in vsebinske konstrukcije njegovih slik pa so barve, v suverenem, haptičnem nanosu, puščene v svoji intenzivni in drzni jasnosti.

Željko Vertelj pri svojem slikarskem ustvarjanju sledi raziskovalnemu duhu. Ta ga vodi prek najrazličnejših motivnih izzivov in tehničnih zagonetk, po katerih grabi z vso umetniško strastjo in si jih zagrizeno podreja. Bogastvo vsebin in pritažena simbolika njegove sporočilnosti puščata priprta vrata v skrivnostni svet avtorjeve bujne domišljije. Presenetljiva pot negotovih premikov in zasukov slikarju povečuje manevrski prostor ter ohranja izvirno ostrino njegovih pronicljivih idej.

Odprtje je z recitacijami svojih pesmi popestrila naša pesnica **Darinka Slanovec**, pomen razstave je omenila podpredsednica društva **Mirjam Kanalec**, podžupan MOL **Jani Möderndorfer** pa je izrazil zadovoljstvo ob dobrem sodelovanju.

Jože Globokar

Tradicionalno srečanje pred poletjem

... IN OGLED ŽIVALSKEGA VRTA

Društvo paraplegikov ljubljanske pokrajine za svoje člane in njihove svojce že vrsto let pripravlja družabna srečanja. Enkrat se srečamo spomladi, pred poletjem, enkrat pa jeseni, ob koncu poletja. Ta srečanja, ki jih pripravljamo po različnih kotičkih naše lepe dežele, so zelo priljubljena in se jih udeležuje kar veliko naših članov. Le kako se jih tudi ne bi, saj vedno pripravimo ogled kakšne zanimivosti kraja in poskrbimo za prijetno počutje in dobro razpoloženje. Vsi se še spomnimo lanskega srečanja v Kamniški Bistrici, ko smo se z vzpenjačo povzpeli na Veliko planino in si ogledali Zdravilni gaj v Tunjicah. No, tokrat pa smo ostali tako rekoč kar doma, na obrobju Ljubljane, in si ogledali njeno živo znamenitost – živalski vrt.

Tisti, ki v živalskem vrtu še niso bili ali pa že dolgo ne, so bili prijetno presenečeni, saj obiskovalci v prijetnem in mirnem kotičku ob vznožju Rožnika vidijo kar precej različnih in zanimivih živali iz domorodnega in drugega dela sveta. Za njih vzorno skrbijo, ob ogledu pa so seveda najbolj navdušeni otroci. Živalski vrt se razprostira kar na 19 hektarih parka in ima 6,5 kilometrov sprehajalnih poti. Na leto ga obišče več kot 200.000 obiskovalcev.

Na začetku ogleda nam je vodička Nina predstavila tri zanimive živali: ameriškega rdečega goža, ježkovega

sorodnika z Madagaskarja tenreka in bradatega kuščarja gamo. Vse tri smo lahko pobožali, tistim pogumnejšim pa je Nina več kot meter dolgega goža nadelala okrog vratu. Tako je marsikdo izgubil zakoreninjen strah in predsodek pred kačami. Po tej uvodni predstavitvi smo si vsak po svoje ogledali prebivalce tega prostranega živalskega vrta. Še posebno zanimivo je bilo hranjenje morskih levov, ki za nagrado (beri: ribo) izvajajo različne akrobacije.

Po ogledu smo so napotili v tri kilometre oddaljen Mostec, prijetno zbirališče Ljubljančanov, ki se v po-

Otroci pred kačami nimajo strahu

tnih vročih dneh umaknejo razbeljenemu betonu in se v senci mogočnih dreves in miru naužijejo svežega zraka. Ta prostor je namenjen tudi za organizacijo večjih piknikov. No, pred piknikom in družabnim srečanjem pa smo člani našega društva z velikim navdušenjem sprejeli v uporabo nov in težko pričakovan kombi. S tem smo sklenili humanitarno akcijo zbiranja denarja za to prepotrebno vozilo, predsednik društva Gregor Gračner pa se je ob tem slovesnem in za društvo tako pomembnem dogodku zahvalil vsem, ki so v njej sodelovali.

Po tej krajši slovesnosti in podelitvi priznanj najboljšim tekmovalcem na društvenem preizkusu je sledil piknik s specialitetami na žaru in vsem, kar sodi zraven. Za dobro voljo in veselo razpoloženje pa je poskrbel čedalje bolj priljubljen Duo Militoni. Ja, Milan in Toni znata s svojim širokim spektrom popularnih melodij res ustvariti tisto pravo vzdušje. V prijetnem okolju in dobri družbi je bilo resnično lepo, zato je tistim, ki so kljub organiziranemu prevozu ostali doma, lahko žal.

Jože Globokar

Prijetno druženje v Mostecu pod Rožnikom

Delo društev DP LP

ZA KOPALNE DNEVE KAR VELIKO ZANIMANJA

»Zakaj bi nov in lep bazen ob še ne povsem dograjenem Domu paraplegikov v Pacugu sameval? Zakaj ne bi dali možnosti članom, da bi se v morski vodi, ki se v vročih poletnih dneh segreje tja do 28 stopinj in več, po mili volji naplavali in osvežili?« Na to so pomislili pri Zvezi in ponudbo poslali vsem pokrajinskim društvom.

Morje je morje, ampak tudi bazen z morskovo vodo ima določene prednosti: ni alg, ni meduz, ni valov, pa še voda je toplejša.

Jože Globokar

MLADI IZ TREH DRUŠTEV NA SREČANJU V PACUGU

Mladi iz ljubljanskega, dolenskega in gorenjskega društva ter naša asistentka Vesna smo se 7. avgusta zbrali pred Inštitutom RS za rehabilitacijo in nato odrinili proti morju. Ker na cestah ni bilo veliko prometa, smo bili kaj hitro v Pacugu, kjer je bil tudi cilj našega tridnevnega druženja.

Lepo vreme nas je že takoj po kosilu zvalilo v bazen s prijetno toplo vodo in tam smo se »namakali« vse do večernih ur. Po večerji so se nekateri zbrali za mizo in igrali karte pozno v noč, drugi pa se pogovarjali in izmenjavali različne življenjske izkušnje.

Ker je s kombijem z nami ostal voznik dolenskega društva, smo se naslednji dan lahko odpeljali na

večerjo v gostilno Panorama v Šared nad Izolo (lastnik skrbi tudi za hrano obiskovalcev doma), od koder je prelep razgled na koprski in tržaški zaliv. Ob lepem vremenu se vidi celo Triglav. Lastnik Željko nas je lepo postregel, nato pa smo se zapeljali še do Portoroža in se sprehodili ob raznih izložbah in

stojnicah. Naredili smo še spominski posnetek in se vrnili v dom.

Zadnji dan smo si dodobra privoščili še dopoldansko kopanje, nato pa se po kosilu, polni prijetnih vtisov iz treh prekrasnih počitniških dni na Obali, vrnili na svoje domove. Imeli smo se zelo lepo, zato si takih doživetij seveda še želimo.

Denis Keranovič

Bilo je pestro, zanimivo in lepo.

DOBRODELNI KONCERT V MARIBORU

To noč

ne gane me, ne gane me,
srce je kakor kamen

je izzvenel refren zadnje pesmi, ki jo je zapel Werner na dobrodelnem koncertu, ki ga je pripravilo Društvo paraplegikov severne Štajerske v Festivalni dvorani Lent v Mariboru. Delo za izvedbo koncerta, ki je bil 23. 5. 2008, se je začelo pred dvema mesecema. Veliko je bilo treba komunicirati po telefonu, e-pošti in še čem drugim, usklajevati datum s povabljenimi in prostim terminom dvorane in še in še.

Seveda vsak organizator dobrodelnega koncerta teži k temu, da proda čim več vstopnic in na koncert privabi čim več obiskovalcev. Na številčnost obiskovalcev pa vpliva več dejavnikov: treba je izbrati primeren datum, popularne nastopajoče, pravi žanr glasbe in seveda veliko obveščati po medijih in s plakati.

Vse to nam je uspelo.

Uporabo dvorane z vsjo potrebno op-

remo nam je brezplačno omogočil lastnik dvorane gospod Stojan Auer, reklamni radijski spoti so se vrteli na radijskih oddajah, sodelovali smo na TV in predstavljali smisel koncerta, Design Studio d. o. o. nam je donatorsko natisnil 80 plakatov in 600 vstopnic, ki jih je brezplačno oblikoval Drago Sever. Na dobrodelnem koncertu so brez honorarjev nastopali znani pevci in ansambli: Rudi Šantl, ansambel Dinamika, Rogoški slavčki, Werner, Anita Kralj, 4play, Iris, Maja Kampf, Sara, Skupina Katrca in Denis Poštrak. Koncert je vodil in povezoval Samo Tuš - Korl ali državni uradnik Murko.

Ker je bilo vse narejeno na visoki ravni in s pravim pristopom, je bil koncert res dobro obiskan.

V predprodaji smo prodali večino vstopnic, nekaj pa smo jih prodali pred začetkom koncerta.

23. 5. 2008 se je ob 20.05 začelo zares. Korl je najavil start. Na sceni se je na

velikih reklamnih monitorjih vrtel video, s katerim smo predstavljali društvene programe, ki se izvajajo v okviru PARACENTRA. Predstavljali smo prostore v Oseku, ki jih moramo obnoviti in primerno prilagoditi za uporabo. V ta namen bodo porabljena sredstva, pridobljena na koncertu. Žal moramo vsa investicijska dela v objekte v Oseku priskrbeti sami v DPSŠ. Še za odkup leasing terjatev ni posluha, kar pa seveda veča končno ceno investicije. Pa bomo že kako, kajti »kjer je volja, tam je pot«, pravi egipčanski pregovor.

A saj res, pišem o koncertu. Ta je potekal po zamišljenem scenariju. Nastopajoči so izvajali pesmi. Pogum za naprej nam je s svojim nagovorom dal tudi g. Darko Fras, župan občine Sveta Trojica, v kateri je PARACENTER. Povedal je, da smo na pravi poti in naj jo nadaljujemo. Gospod Stojan Auer, lastnik Festivalne dvorane Lent, nam je z besedami »Malokdo je tako napolnil dvorano na dobrodelnem koncertu, kot jo je vaše društvo« čestital za uspešno delo in nas pozval na »še«.

Prehitro sta minili dobri dve uri in pesmi so bile odpete. Začela se je aukcija za umetniške slike, ki nam jih je podarila akademska slikarka evropskega formata gospa Irena Polanec. Seveda so bile slike kaj kmalu prodane.

Da je bilo v dvorani veliko pozitivne energije, dokazuje dejstvo, da so mnogi pevci, župan in gospod Auer ostali z nami na prijetnem klepetu. Morda se je rodila kakšna nova ideja? Bomo videli.

Ne gane me, ne gane me,
ugasnil je moj plamen.
Lahko klečiš in prosiš me,
a ljubil več ne bom te, ne.
Adijo ...

Vilibald Pepevnik

Festivalna dvorana Lent je bila polna do zadnjega kotička.

»DIVJAK« ALI KAKO V BOJ Z ARHITEKTONSKIMI OVIRAMI

Najprej bi se zahvalil za vse lepe besede in pohvale, ki sem jih bil v teh dneh deležen za kratki film Wild Thing. Bilo ni niti ene kritike, le ena ali dve bojazni v smislu »čestitam, super, ampak zdaj bodo ljudje mislili, da vsi, ki smo na vozičku, lahko to počnemo«. A o tem nekoliko več v nadaljevanju. Vsi se še predobro zavedamo, da nas skoraj na vsakem prevoženem metru čaka kakšna ovira. Pa naj bo to pločnik, stopnica, strma klančina ali pa samo razpoka v asfaltu. In prav zato sem pomislil, da bi bilo dobro in potrebno pokazati malo manj spretnim ali (na žalost) novim paraplegikom, ki še ne obvladujejo vozička, kako se lahko da in da se dá marsikatero oviro premagati brez tuje pomoči. Le pokazati ti nekdo mora, nato je treba nekaj treninga in seveda nekaj malega tam doli v hlačah. Ni vse v moči, veliko je v tehniki (moški bi zdaj dejali, glej ga, še en z majhnim).

Pred kratkim sem bil z prijateljem Lulijem (ki ima z vozičkom vred celih 40 kg in je živa antipromocija bilderja) v nekem trgovskem centru v Vojvodini in sva si želela ogledati še zgornje nadstropje velecetra. Nikakor nisva našla dvigala. Bile pa so tekoče stopnice. Ko sem rekel Luliju, naj mi sledi, me je samo nejevoljno pogledal, rekel pa ni nobene. Šele na vrhu sem opazil, da je bled kot stena. Junak, kakršen je, strahu seveda ni priznal. Rekel je le: »Saj to pa ni tako težko.« Seveda ni, le vedeti moraš, kako se zadeve lotiti. Ena takšnih je bila tudi »z vozičkom po stopnicah navzdol ob ograji«. Kako zdaj to? Hitro sem se spomnil Davida, ki je takrat še živel pri starših v Mariboru. Vse v redu in prav, dokler deluje dvigalo. Kaj pa takrat, ko je pokvarjeno, ti pa doma v osmem nadstropju? Če zadeve ne obvladaš, se kaj kmalu počutiš kot ptiček v kletki. A David je hudičevo dobro obvladal svoje delo in me naučil te

»prostozidarske« skrivnosti. Hitro spoznaš, da ti premagovanje takšnih (nekoč morda nepredstavljalivih) stvari omogoča še večjo svobodo in krepki samozavest, saj se zaveš, da zate skoraj ni več ovir. Da lahko greš tudi tja, kamor še pred kratkim niti pomisliti nisi upal.

Prav zato mislim, da te spretnosti ne bi smele biti bojazen, temveč skorajda obveza vsakega paraplegika. Tako moškega kot ženske. Zato bi tudi Zvezi paraplegikov predlagal, da kaj naredi v tej smeri. Pred leti sem namreč gledal neki švedski film (naslova se žal ne spomnim), kjer so paraplegike v centru za rehabilitacijo učili vseh teh spretnosti. Kolikor se spomnim, tudi, kako se da brez tuje pomoči po stopnicah navzgor.

Sanje?

Zavedam se, da tega dela rehabilitacijski inštitut Soča verjetno ne bi mogel opravljati, bi pa morda Zveza ustanovila kakšen center, kjer bi se vse to učili (pa še kaj drugega, npr. plesa). Verjamem, da bi to bilo dobrodošlo tudi za partnerje paraplegikov, ki velikokrat izgubijo živce zaradi naših nenehnih »malenkostnih« prošenj »a mi lahko, pro-

sim, pomagaš, prineseš, daš, narediš, dvigneš ...« In ko prideš iz Soče domov, se to zagotovo dogaja. Veliko parov, ki so se nekoč ljubili, imeli radi, sanjali in snovali družino ter skupno prihodnost, gre zaradi teh »malenkosti« narazen. Zaradi pomanjkanja samozavesti, zaradi jeze, ker tega in tega ne moreš narediti, zaradi ...

Kolikor vem, v Avstriji menda ne spustijo paraplegika (in tudi nekaterih tetraplegikov) domov, če ta ne premaga poti po mestu, ki mu jo je začrtal rehabilitacijski center. K temu se prišteva tudi dvig s tal na voziček. In tako se teh »zaradi« kar naenkrat zmanjša na minimum. Voila! To bi bilo zaenkrat od mene vse. Še enkrat najlepša hvala za pohvale. Zdaj pa hitro vadit in trenirat, da boste lahko fantu, puncu, možu, ženi, otrokom pokazali, kaj že znate in si »upate«. Pa čim manj padcev vam želim.

Boris Klep

PRI ZDRAVNIKU

Zdravniki res kunštni so ljudje, ko pacient pri vratih noter gre, diagnozo on že ve!

Kar zdravila ti napiše, da te spravi brž iz hiše. Nasvet pa se glasi tako: Na bolečine treba se navaditi bo!

Vsak pregled pa dosti stane, potem za plače nič več ne ostane.

Če resno si zbolel, da te k specialistu napotijo, možnosti veliko nimaš, da bi ozdravel.

Vprašanje, če na vrsto boš prišel, morda te sveti Peter prej bo k sebi vzel?

Jakob Kaučič

DRUŽABNO SREČANJE IN OGLED VOJAŠKEGA PARKA

Društvo paraplegikov Istre in Krasa je skupaj z Društvom paraplegikov severne Primorske v soboto, 28. 6. 2008, v Pivki pripravilo družabno srečanje z ogledom Parka vojaške zgodovine.

Dobili smo se na parkirišču pred vhom v Park vojaške zgodovine, kjer nas je pričakal predstavnik muzeja in nas pospremil v prvi muzejski paviljon. Tam se nam je pridružil podžupan občine Pivka Boris Rebec, ki je predstavil občino, za tem pa smo si ogledali muzejsko zbirko.

Ker je Pivška kotlina strateško pomembna točka na jugu države, so se po tem območju v zgodovini premikale številne vojske. Tako se je oblikoval Park vojaške zgodovine. Obiskovalci si lahko v njem ogledajo prvo muzejsko zbirko, sestavljeno iz najdragocenejših primerkov težkega orožja. Razstavljeni tanki, oklepna vozila in topovi so pomembna vojaška in tehnična zapuščina različnih vojsk, ki so delovale v Sloveniji.

Na družabnem delu v Turistični kmetiji pri Malnarjevih v Slavini nas je obiskal tudi župan občine Postojna, ki je naš zvesti spremljevalec. V pogovoru z invalidi je poudaril, da se bo tudi v prihodnje zavzemal za

Obiskal nas je župan Jernej Verbič.

pravice invalidov in drugih, vendar tudi njemu včasih zmanjka idej, zato potrebuje konstruktivno sodelovanje pri vseh problemih, saj se ti le tako lahko rešijo.

Na naše povabilo so se nam pridružili tudi predstavniki Šolskega centra Postojna, ki so v korist Društva paraplegikov Istre in Krasa organizirali dobrodelni koncert. Po družabnem srečanju in prijetnem kramljanju med člani smo se s prijetnimi občutki poslovili.

Benjamin Žnidaršič

Z JEKLENO VOLJO V ŽIVLJENJE

Predstavljam se vam Jakob Kaučič, rojen leta 1941 v Grabonoškem Vrhu v Slovenskih goricah. Januarja 1989 sem preživel težko prometno nesrečo, posledica katere je bila invalidnost z diagnozo tetrapareza spastika. Življenje sem moral začeti na novo.

Izraz na obrazu nazorno pokaže pristop k delu.

Ko osvojil sem žlico, željo imel sem le eno: da bi ne jedel le zato, da bi živel, ampak da bi od življenja še kaj imel. Nikdar dolgčas mi ni, ker moja naveza je tetrapareza in volja jeklena, ki želja ne upre se ji skoraj nobena. Če ne bilo bi tetrapareze in volje jeklene, bi pesmic ne pisal, nič bi ne risal in nič kaj rezljal, če bil bi jaz zdrav. Veliko užitkov, veliko veselja in sreče mimo bi šlo, če bi se ne trudil za to. Imam pa še eno navezo, ki je popestrila mojo tetraparezo:

to je Društvo paraplegikov severne Štajerske s predsednikom Vilijem, ki je izvedel anketo, v katere dejavnosti se lahko vključimo. Jaz sem izbral rezbarstvo. Vsega, kar znam, me je naučil moj učitelj, prav tako član našega društva, Radovan Gros.

Člani so z zanimanjem prisluhnili predavanju.

PARAOLIMPIJSKE IGRE PEKING 2008

Skrinja je ročno delo

Sodelujem v rezbarskih delavnicah, ki jih prireja naše društvo, društvo pa mi omogoča tudi udeležbo na likovnih delavnicah, ki jih prireja Zveza paraplegikov. Tako pridobivam osnove risanja, ki ga potrebujem pri rezbarstvu. Moj mentor je Jože Potokar. Želja imam še veliko, rad bi še kaj lepega naredil, a je časa zmeraj premalo za moje okorne roke, zato mi vsak izdelek veliko pomeni. Sodeloval sem v slikarskih razstavah v Unionski dvorani v Mariboru, Inštitutu Republike Slovenije za rehabilitacijo invalidov, v Taborski hiši v Semiču, v domu Paraplegikov v Pacugu in na festivalu enakih možnosti v Zagrebu. Že kar nekaj mojih pesmic pa je bilo objavljenih v našem glasilu Paraplegik.

Rezbar lesa je gospodar,
ga reže, pili, brusi,
ga oblikuje, da spregovori.

Izdelki pa so kot otroci,
vsak je delček tebe,
ki ne daš ga rad od sebe.

Jakob Kaučič

Skodelica

Zagotovo je cilj vsakega športnika, ki se poda na športno pot, udeležba na olimpijskih igrah. Največji športni dogodek sveta, ki se odvija vsake štiri leta, se lahko sprevrže v nepopisno veselje in tudi v nepopisno žalost. Vse to velja tudi za športnike invalide.

Šport invalidov je v zadnjih letih (desetletju) doživel neizmeren razmah. Pomemben je le še rezultat. Zakaj rezultat? Že dolgo pred nastopom se določijo norme, ki jih mora športnik doseči, da sploh lahko računa na izbor v reprezentanco, povrh tega pa še ni dokončno uvrščen v paraolimpijsko ekipo. Norme se primerjajo v stotinkah in centimetrih. Sistem v kolektivnih športih je jasen. Ekipo mora skozi določene kvalifikacije ali doseči predpisane uvrstitve na uradnih mednarodnih tekmovanjih, kot so evropska in svetovna prvenstva. Bolj »kruto« je v tako imenovanih individualnih športih.

Kje so časi, ko je dr. Ludvik Guttman uvedel športne vsebine kot »obvezno« zdravljenje in nadomestilo za zdravljenje! Delno to drži še danes, ko pa govorimo o tekmovalnem športu, so v ospredju izključno trdi treningi in posledično dobri rezultati. Štejejo namreč (na žalost) le kolajne. Samo te se tako ali drugače nagradijo; pri nas sicer le simbolično, v večini državah pa je to sistemsko urejeno tudi za dobitnike kolajn v športu invalidov.

V Pekingu bo v slovenski reprezentanci nastopilo 30 športnic in športnikov v sedmih športih. Zveza za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite je vložila v danih okoliščinah maksimalne napore, da bi to število še povečali in dobili priložnost nastopa vsi, ki so formalno izpolnili zahtevane norme. Vendar je bila ta administrativna odločitev v rokah »drugih« pri IPC (Mednarodni paraolimpijski komite). Reprezentanco pošljamo v Peking v prepričanju, da smo ji v danem trenutku omogočili optimalne priprave. Prav gotovo bi moral biti

nastop športnic in športnikov na paraolimpijskih igrah vseslovenski projekt. Žal ni tako. Že samo sodelovanje z OKS – ZŠZ bi moralo biti na znatno višji ravni. Kajti uspeh ali neuspeh na največjem tekmovanju sveta je prav gotovo ogledalo države in njenih institucij.

Toda zdaj ni čas za tarnanje. Čas je, da reprezentanci Slovenije zaželimo srečno pot v Peking in uspešne nastope. Čim več lepih doživetij, čim več novih spoznanj. Trud, ki ga je posameznik vložil v priprave, pa naj bo poplačan z doseženimi čim več osebnimi rekordi.

Strokovne analize bodo ob vrnitvi pokazale večino pomanjkljivosti pripravljalnega obdobja ter morebitne napačne odločitve.

Ko govorimo o nastopu paraplegikov in tetraplegikov na igrah, ugotavljamo, da je letos udeležba iz »naših« vrst najštevilčnejša od vseh dosedanjih nastopov na paraolimpijskih igrah v samostojni Sloveniji. Ne samo Slovenijo, tudi našo organizacijo in lokalna društva paraplegikov zastopa devet posameznikov, in sicer štiri dekleta. Mateja Pinter in Andreja Dolinar (namizni tenis), Tanja Cerkvenik in Tatjana Majcen (atletika) in pet fantov. Bojan Lukežič in Ivan Lisac (namizni tenis), Jože Flere in Henrik Plank (atletika) in Franc Pintar (streljanje). Pričakovanja so izrazili že športniki sami (ko bo revija izšla, bodo paraolimpijci že doma, o.p.).

V tem trenutku in ves čas pripravljalnega obdobja ugotavljamo, da imamo v vrstah paraplegikov in tetraplegikov še nekaj športnic in športnikov, ki so dosegli predpisane norme A in B. Žal pa nam je kljub naporom uspelo pridobiti le omenjeno število kvotnih mest.

Kajti splošno pravilo je, da IPC (Mednarodni paraolimpijski komite) vsaki državi določa »kvotna mesta« in da le v nekaterih primerih velja osebna uvrstitev z rezultatom (norma ali uvrstitev na aktualni svetovni lestvici). Organizator določi za vsako športno panogo število športnic in športnikov (20 športnih panog). Skupaj nastopa v Pekingu 4000 športnikov.

Za še lažje razumevanje navajam primer iz atletike. Polovica »kvotnih mest« je razdeljena na podlagi dosežkov na zadnjem svetovnem prvenstvu v atletiki. Kvota je bila razdeljena državam, katerih predstavniki so se uvrstili do četrtega mesta. Druga polovica kvotnih mest pa je bila razdeljena na podlagi vnaprej predpisane rezultatske norme A in B. Vse tekmovalce s pravilno doseženimi normami so nato na IPC prešteli in z izračunanim količnikom glede na prosta mesta določili, koliko jih dobi posamezna država, ki je imela športnike v tej panogi.

Slovenija je tako dobila dve mesti (eno žensko in eno moško). Na posebno pisno prošnjo (za še dodatne tri športnike) »Bipartite Commission« (nekoč imenovano »Wild card«) smo dobili še eno mesto. IPC je tega dodatnega udeleženca določil imensko. No, mi pa smo »vrtali« okoli IPC-ja še naprej in v zadnjem trenutku, »pet pred dvanajsto«, dobili še eno mesto za žensko udeleženko.

Za druge športne discipline veljajo drugačni »kriteriji« izbora. Samo v strelstvu smo imeli pet vrhunskih strelcev z doseženo A-normo, organizator pa je vse do konca vztrajal le pri dveh udeležencev iz Slovenije. Tu pa je kvoto pridobila država in ne posameznik. Nekdo pa mora odločati, kateri trije med dobrimi petimi tekmovalci odpadejo. To pa ni prijetno delo.

Prepričan sem, da vsa stvar še ni povsem razumljiva, kajti tudi če si sam vpleten, je vse skupaj kar zapleteno. V eni od prihodnjih števil Paraplegika bi veljalo podrobneje

predstaviti ves sistem določanja kvot. Zagotovo smo se vsi skupaj tudi iz letošnjega pripravljalnega obdobja marsikaj naučili. Vse pa naj bi sledilo trendu izboljšanja položaja športa invalidov v Sloveniji. A tudi če se stvari premikajo, se prepočasi. Minister za šolstvo in šport je podpisal pravilnik o nagrajevanju tudi športnikov invalidov. Želimo si, da bi ta odločitev čim prej stopila v veljavo.

Za izvedeno pripravljalno obdobje gre zahvala številnim posameznikom in organizacijam, predvsem pa Inštitutu RS za rehabilitacijo, Fundaciji za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij, Ministrstvu za šolstvo in šport ter drugim. Posebna zahvala gre posameznim trenerkam in trenerjem, ki so svoj prosti čas največkrat brezplačno namenili uspešnim pripravam in pripravljalnemu tekmovanjem.

Jože Okoren

Evropsko prvenstvo v košarki na vozičkih skupine B

SLOVENIJA OSTAJA V SKUPINI B

Slovenska reprezentanca se je od 26. julija do 3. avgusta udeležila evropskega prvenstva v košarki na vozičkih, ki je potekalo v švicarskem Nottwilu.

Na pot smo se odpravili 26. julija v zgodnjih jutranjih urah, saj je bila pred nami 800 km dolga pot mimo Benetk, Milana in Luzerna. Potovali smo z dvema kombijema ZŠIS (tudi z novim, ki je prispel en sam dan pred odhodom) ter osebnim vozilom. V soboto zjutraj smo se vsi spraševali, ali bomo zmogli v dva kombija spraviti 26 invalidskih vozičkov, ki so bili nujno potrebni, saj je vsak od igralcev poleg osebnega vozička potreboval še športnega. Na poti ni bilo nobenih težav, če pozabimo na dveurno čakanje pred predorom v Švici. Po enajstih urah vožnje in nekaj nujno potrebnih postankov smo prispeli v Nottwil,

kraj ob jezeru, ki jih v Švici ne manjka. Nottwil je vasica z nekaj hišami, trgovinicami in hotelom ter velikim rehabilitacijskim centrom, ki ima star in nov hotelski kompleks ter del, v katerem so ordinacije, bazen in dvorana. Pri prijaznem organizatorju je vodja ekipe Aleš uredil vse glede nastanitve, ki je bila za našo ekipo v novem hotelskem kompleksu in na zelo visoki ravni. Prednost tega prvenstva je bila, da tekmovalci niso potrebovali nobenih prevozov od nastanitve do dvorane, saj je vse skupaj v enem kompleksu, tako da se lahko, npr. če dežuje, pride v dvorano tudi pod zemljo, kjer je speljan hodnik.

V nedeljo se je za našo reprezentanco začelo prvenstvo s klasifikacijskim treningom ob trinajsti uri, kjer so odgovorni Iwbff pregledali ustreznost vozičkov in nove igralce. Naša reprezentanca je imela v ekipi zaradi odpovedi nekaterih igralcev kar nekaj novih (Milan Slapničar, Enes Musič, Peter Cerar in Aleš Povše) in bolj ali manj izkušene igralce (kapetan Jože Berčon, Slobodan Banjac, Boštjan Ceglar, David Šlaček, Lulzim Osmanaj, Simon Šerbinek, Suad Hodžič, Anton Zakrajšek in Gregor Gračner). Ekipo je pred letošnjim prvenstvom zaradi nezdržljivosti funkcij od Mitje Dečmana, ki je opravil izpit za mednarodnega sodnika in je na prvenstvu uspešno sodil sedem tekem, prevzel Nedžad Budimič, profesor športne vzgoje. Naj še povem, da je Nedžad na prejšnjem prvenstvu igral za reprezentanco Hrvaške, nato pa ga je pot prinesla v Ljubljano, kjer je našel življenjsko sopotnico. Tako bo reprezentanca na naslednjem evropskem prvenstvu, ko bo lahko zaigral za Slovenijo, mnogo močnejša.

Prva tekma naše reprezentance, Švica – Slovenija, se je končala z izidom 65:30 (21:12, 8:8, 12:2, 24:8). Švicarji so tekmo začeli v zelo visokem tempu, kar je bilo za našo reprezentanco prehudo, in so povedli z 10:0. Prve točke na tekmi je dosegel Šerbinek, druga četrtnina je bila mnogo boljše, saj se je končala z izidom 8:8, v tretji četrtini pa je edini točki dosegel Hodžič.

Druga tekma, Slovenija – Litva, je prinesla tesen izid 56:58 (16:9, 12:12, 8:14, 14:15, podaljšek 6:8). Tekma se je za našo reprezentanco začela dobro, nato pa se je pokazala naša slabost: na celém prvenstvu zgrešenih preveč čistih metov izpod samega koša. Na tekmi je naša reprezentanca vodila celo tekmo do dve sekundi pred koncem, ko so Litovci zadeli, izsilili podaljšek in tekmo dobili za dve točki. Ta tekma je bila že dobljena, vendar igralci niso poslušali napotkov trenerja, ko bi morali samo držati žogo do izteka napada in ne delati osebne napake. Prehitro so se odločali za mete na koš in dali Litvi možnost za podaljšek in zmago.

Za tretjo tekmo, Češka – Slovenija, 70:42 (21:8, 23:4, 19:16, 7:14), se je že vnaprej vedelo, da naša reprezentanca nima nobene možnosti. Potekala je zelo mirno, saj razen na začetku Čehi niso igrali v polni postavi (lani so igrali v skupini A). To tekmo je zaznamoval »šov« Lulzima Osmanaja, ki je bil zaradi dveh nešportnih osebnih napak tudi edini izključen igralec na prvenstvu.

Četrta tekma, Slovenija – Avstrija, 55:51 (4:10, 12:12, 11:7, 16:21), je

dajala naši reprezentanci zadnje upanje, da se izogne tekmi za obstanek in ostane v skupini B ter z Rusijo odigra tekmo za šesto mesto. S tem bi imela prost četrtak in možnost izleta v Luzern. Pa ni šlo vse po načrtih. Za obstanek brez dodatne tekme bi morali Avstrijo premagati vsaj za tri točke, vendar čisti meti niso in niso šli v koš, tako da so se na koncu veselili Avstrijci.

Peta tekma, Hrvaška – Slovenija, 50:55 (17:14, 4:13, 11:11, 18:7), je bila tekma, v kateri so Hrvati podcenjevali našo reprezentanco, saj so prišli na prvenstvo v upanju, da se uvrstijo v skupino A. Na prvenstvu so res prikazali zelo dobro igro, vendar jih je na tekmi z nami premagala miselnost »zlahka bomo opravili z njimi«, saj smo pred prvenstvom v Zagrebu odigrali prijateljsko tekmo, ki so jo dobili s 35 točkami razlike. Na poti iz Hrvaške nazaj v Ljubljano sem po tej tekmi Nedžadu rekel: »Če ne ostanemo v skupini B po rednem delu, bomo zagotovo dobili Hrvaško in jo premagali.« Moja napoved se je uresničila. Po prvi četrtini je bolje kazalo Hrvatom, nato pa se je stvar obrnila v našo korist in v zadnji četrtini je bila naša prednost že 18 točk. Te točke so nato sicer hitro kopnele, vendar ne popolnoma, tako da je bilo veselje na naši strani nepopisno. Hrvati pa so bili izjemno razočarani, saj so izpadli iz skupine B. Naj še dodam, da je bilo to tretje zaporedno prvenstvo, ko je Slovenija izločila Hrvaško v skupino C.

Šesta tekma, Slovenija – Portugalska, 37:48 (10:14, 4:20, 14:10, 9:4), je pomenila tekmo dveh ekip, ki sta si

zagotovili obstanek v skupini B in sta komaj čakali, da je vsega konec.

Na koncu še splošen vtis s prvenstva, ki je bilo vzorno organizirano. Problem naše reprezentance je bil predvsem v mlajših igralcih, ki se niso najbolje znašli na prvenstvu in bodo zdaj sami videli, da brez trdega treninga tudi na klubskih treningih ni uspeha. Ker Slovenija kandidira za organizacijo evropskega prvenstva leta 2010, upam, da bodo fantje trdo trenirali, saj bo z Nedžadom Budimičem, ki bo lahko zaigral za našo reprezentanco, Slovenija postala spet močna, kot je v preteklosti že bila. Pohvaliti pa moramo tudi našega serviserja Dušana Bojca, ki je v trenutku odpravil vse težave z vozički.

Vidimo se torej na evropskem prvenstvu leta 2010 v Sloveniji.

IZIDI

Prvi tekmovalni dan:

Avstrija – Švica 37:66
Bosna – Hrvaška 58:53
Litva – Češka 57:70
Rusija – Portugalska 63:60
Slovenija – Švica 30:65

Drugi tekmovalni dan:

Slovenija – Litva 56:58
Portugalska – Bosna 55:70
Belgija – Rusija 64:49
Češka – Avstrija 68:45
Litva – Švica 54:76

Tretji tekmovalni dan:

Portugalska – Belgija 54:58
Avstrija – Litva 52:48
Češka – Slovenija 70:42
Hrvaška – Portugalska 79:61

Četrti tekmovalni dan:

Belgija – Bosna 68:54
Rusija – Hrvaška 77:61
Slovenija – Avstrija 43:50

Peti tekmovalni dan:

Hrvaška – Slovenija 50:55
Litva – Portugalska 48:52
Belgija – Češka 74:68

Mitja Dečman

Nottwil – evropsko prvenstvo skupine B 2008 v košarki na vozičkih

Pot na vrh

To je že moje peto prvenstvo. Na srečo sem imel slast okusiti tudi boje v skupini A. Prvenstvo na najvišji ravni zahteva izjemno fizično pripravljenost in vrhunsko tehnično opremo. Če bomo kdaj želeli na paraolimpijske igre, bo to življenjski projekt, ki ga ne moremo doseči brez trdega dela, profesionalnega odnosa in seveda brez finančne ter moralne podpore tistega, ki bi nas kot vodja želel popeljati na Olimp ...

Izkušnje s prvenstvom

Kaj se je spremenilo v tem času, odkar sem postal član slovenske reprezentance košarke na vozičkih? Nekaj naših najboljših je prenehalo igrati košarko na vozičkih, podmladek pa je letos prvič bil v večjem številu, kot se je to dogajalo v prejšnjih letih. Zadnja tri prvenstva smo se vsakič pomerili s hrvaško ekipo v boju za obstanek. Dvakrat smo imeli veliko sreče, tokrat pa so nas podcenjevali in smo jih premagali v vseh elementih košarke. Zadnja zmaga je čista kot solza in nihče nam ne more očitati, da nam je bila podarjena. Tudi na tekmah v skupini smo pokazali, da smo sposobni premagati Avstrijo in Litvo, vendar nam manjka uigranosti in več težkih tekem. Za višja mesta pa se bo treba truditi s člani, ki so letos večino časa predsedeli na klopi, razen nekaterih, in upam, da so se ti česa naučili na naših napakah.

Center paraplegikov

Sicer pa je tekmovanje v Nottwilu potekalo na visoki ravni, predvsem

kar se tiče nastanitve in bližine dvorane. Morda je bila manjša pomanjkljivost, da nam niso omogočili jutranjih treningov. Za nekatere je bilo bolje tudi tako ... Skratka, Center paraplegikov v Nottwilu nam je naredil skomine, da bi imeli kaj

podobnega tudi v Sloveniji, kar, se mi zdi, se že idejno rojeva na Centru za rehabilitacijo invalidov Republike Slovenije.

V slogi je moč

Vedno radi iščemo napake organizatorjev, sodnikov, klasifikatorjev in trenerjev ter vodstva. Včasih je treba spremeniti tudi lasten odnos do športa, s katerim se ukvarjaš, četudi bolj rekreativno kot profesionalno. Z našim odnosom in vedenjem lahko vplivamo na prej omenjene ljudi, ki nam, invalidom, nato lahko omogočijo take razmere, v katerih lahko dosežemo tudi boljše rezultate, predvsem pa se lahko kvali-

tetnejše pomerimo z boljšimi ekipami. Kaj bi lahko rekli v prihodnje? Naša igra ni blestela, bili smo pa složni, nismo se prepirali za vsako malenkost. Kar se zgodi v žaru igre, pa je najbrž že pozabljeno. Če bomo vključili mlade športnike invalide in več časa posvetili bazi košarke na vozičkih, to je matičnim klubom, hkrati pa uporabili izkušnje nekaj nas starejših, ki še vztrajamo, potem bomo tudi v športnem smislu bolj zadovoljni. Sicer pa je vzdušje zaenkrat dobro. Zavedati se moramo, da smo Slovenci – tudi v 'parašportu' kot na olimpijskih igrah – eni redkih, ki dosegamo izredne rezultate z malo treninga in z veliko tistih, ki so resnično priklenjeni na voziček, za razliko od drugih držav, ki imajo veliko 'hodečih' in ki imajo toliko športnikov, kot imamo mi prebivalcev, če se izrazim z besedami Rajmonda Debevca ...

Konec dober, vse dobro

Na koncu bi se rad zahvalil vsem navijačem (v Nottwil nas je prišel bodrit tudi Jože Potrebuješ, član skupine ČUKI, s svojo družino in prijatelji), vsem, ki so kakor koli pripomogli k organizaciji in prenašali naše želje in potrebe, pa tudi našim družinam, ki so doma čakale in stiskale pesti za nas. Hvala tudi vsem članom reprezentance in ljubiteljem košarke na vozičkih. Hvala tudi našim spremljevalcem in vsem, ki so nam kakor koli omogočili odhod na prvenstvo in nam dali spodbudo za obstanek v skupini B. Imen raje ne bi našteval, da ne bi koga izpustil, zato lahko le rečem: »Kjer je volja, tam je pot!«

Športniki invalidi se radi dokazujemo in radi bi dokazali, da smo vredni zaupanja. To naj bo popotnica za naslednje evropsko prvenstvo ...

Simon Šerbinek, član slovenske reprezentance košarke na vozičkih

JUBILEJNI PARABASKET ALPE- JADRAN 2008

Da bi invalidi paraplegiki ohranjali psihofizične sposobnosti, ki so nam ostale po nastanku invalidnosti, je nujno, da se ukvarjamo tudi s športno rekreacijo. Tako je pred leti tudi v Društvu paraplegikov severne Štajerske dozorela ideja o ustanovitvi košarkarske sekcije. Tudi v našem društvu je zaživela košarka na invalidskih vozičkih, ki je med paraplegiki v svetu vse bolj priljubljena. Pred leti so naši člani zavrteli kolesa vozičkov in prvi »koraki« invalidov na vozičkih na košarkarskem parketu so se odvrtili.

Ekipe na otvoritvi turnirja v športni dvorani Tabor v Mariboru.

Sprva sta bila namen treningov le rekreacija in prijetno druženje. Ker pa je v vsakem človeku tudi vsaj malo tekmovalnega duha, smo kar hitro začeli prirejati meddruštvena tekmovanja. V okviru Zveze paraplegikov Slovenije poteka danes ligaško tekmovanje v košarki na invalidskih vozičkih.

V Društvu paraplegikov severne

Štajerske smo šli še korak naprej. Začeli smo se družiti in tekmovali tudi z ekipami iz naših sosednjih držav. Tako je bil letošnji mednarodni turnir PARABASKET ALPE-JADRAN 2008 **JUBILEJNI, ŽE DESETI** po vrsti.

Za prehojeno pot in dosežke je bilo potrebnih veliko ur treninga, veliko

truda in tudi osebnega odrekanja posameznikov v društvu. Današnja splošna ugotovitev je nedvomno lahko: **VREDNO JE BILO.**

Vredno je bilo, ne le zaradi doseženih športnih rezultatov, marveč tudi zaradi prijetnih ur druženja, zaradi skupaj preživetih mnogih lepih trenutkov. Predvsem pa je bilo vredno, ker se je s treningi in druženjem uresničevalo osnovno poslanstvo Društva paraplegikov severne Štajerske – to je ustvarjanje razmer, nujnih za ponovno vključitev novih, mladih invalidov paraplegikov na vsa področja družbenega življenja. Med mnogimi treningi, druženji in preživetimi skupnimi trenutki so se nedvomno mnogi, predvsem mladi, novi invalidi paraplegiki lažje privajali in se privadili drugačnim razmeram, ki so nastale po nastanku invalidnosti. Lažje so se vrnili v tokove družbenega življenja, se izobraževali, se zaposlili, si ustvarili svoje domove in družine, kar je iz socialnega vidika zelo pomembno tudi za širšo družbo.

Na vse doseženo smo upravičeno lahko ponosni. To nam nedvomno ne bi uspelo brez razumevanja in pomoči posameznikov, lokalne ter širše družbene skupnosti in naše krovne organizacije, Zveze paraplegikov Slovenije. Hvala vsem za pot, ki ste jo prehodili z nami, hvala vsem ljudem dobre volje za pomoč in razumevanje. Invalidi paraplegiki pa obljublamo, da bomo s trudom še naprej skušali dokazovati in dokazati, da smo kljub invalidnosti zdrav člen naše družbe.

X. meddržavni turnir v košarki na invalidskih vozičkih

Deseti meddržavni turnir v košarki na invalidskih vozičkih, ki ga je pripravilo in izvedlo Društvo paraplegikov severne Štajerske, se je odvijal 28. in 29. 6. 2008 v športni dvorani Tabor v Mariboru. Turnir je bil posvečen dnevu državnosti Republike Slovenije in je potekal tudi za pokal v okviru skupnosti ALPE-JADRAN, zato je imenovan PARABASKET ALPE-JADRAN 2008. Na turnirju so ob domači ekipi iz Maribora sodelovale ekipe iz

Turnir je uspel v tekmovalnem in organizacijskem smislu.

Gradišča (Italija), Gradca (Avstrija), Sanskega mosta (BiH), Zagreba (Hrvaška) ter reprezentanca Slovenije. Ekipe so bile razporejene v dve skupini, kjer so bile odigrane medsebojne tekme.

V finalnem delu za končne uvrstitve pa so bili doseženi naslednji rezultati:

Za 1. mesto CASTELVECCHIO Gradišče Italija : PROBANKA - DPŠŠ 64:46

Za 3. mesto KIK SANA Sanski most BiH : FLINK STONES Gradec Avstrija 62:52

Za 5. mesto SLOVENIJA : KKI STELA Zagreb Hrvaška 50:45

Končni vrstni red:

1. CASTELVECCHIO Gradišče Italija
2. PROBANKA Društvo paraplegikov severne Štajerske
3. KIK SANA Sanski most, BiH
4. FLINK STONES Gradec, Avstrija

Mag. Franc Hočevar je podeljeval eno od nagrad.

5. SLOVENIJA REPREZENTANCA
6. KKI STELA Zagreb, Hrvaška

Pokale in priznanja za dosežena mesta sta ekipam podelila predstavnik urada predsednika RS, mag. Franc

Hočevar, in referent za šport pri Zvezi paraplegikov Slovenije, Gregor Gračner.

Turnir si je ogledal podpredsednik Zveze za šport invalidov Slovenije, Jože Okoren.

Turnir je bil dobro medijsko oglaševan. S turnirja so poročali TV Slovenija, Radio Slovenija, TELE M, časopisni dnevnik VEČER in lokalne radijske postaje.

V sklopu turnirja so prijateljsko tekmo na invalidskih vozičkih odigrali tudi MARIBORSKI POLITIKI in MARIBORSKI GOSPODARSTVENIKI.

Igralci in vodstva sodelujočih ekip so bili zelo zadovoljni z organizacijo ter izvedbo turnirja, zato smo v Društvu paraplegikov severne Štajerske na to upravičeno ponosni.

Vilibald Pepevnik

preveč, zato prikazujemo najboljše rezultate naših olimpijcev, ki jim želimo, da bi jih v Pekingu še izboljšali.

TATJANA MAJČEN

DISK - 15.35 909,63 - 5. 7. 2008 Varaždin

KOPJE - 14.40 983,41 - 18. 6. 2008 MT Celje

KROGLA - 6.56 1.056,70 - 27. 5. 2007 MT Pula

TANJA CERKVENIK

DISK - 15.37 585,90 - 12. 7. 2008 Češke Budejovice

KOPJE - 18.55 1.044,78 - 24. 5. 2008 Reka

KROGLA - 6.80 817,01 - 5. 7. 2008 Varaždin

JOŽE FLERE

DISK - 12.18 1.240,58 - 18. 6. 2008 Celje

KIJ - 22.77 945,87 - 12. 5. 2008 Celje

HENRIK PLANK

DISK - 16.29 872,62 - 3. 6. 2008 Ljubljana

KOPJE - 16.57 946,97 - 12. 5. 2008 Celje

KROGLA - 9.22 1.010 - 13. 9. 2007 Celje.

ATLETSKA TEKMOVANJA V LETU 2008

Atletska sezona poteka v znamenju priprav za nastop na največjem tekmovanju na svetu, Paraolimpijskih igrah, ki bodo potekale v Pekingu na Kitajskem. Slovensko atletsko reprezentanco v celoti sestavljajo članice in člani ZPS.

Veliko energije in dela je bilo potrebnega za število nastopajočih. Treba je povedati, da izpolnjena norma še ne pomeni avtomatsko možnosti nastopa na paraolimpijskih igrah. Po določenem ključu dobi vsaka država kvoto nastopajočih. Slovenija je v prvi razdelitvi kvoto dobila pravico nastopa na igrah samo dveh atletov, to je moškega in ženske. Po posredovanju Zveze za šport invalidov je mednarodni paraolimpijski komite odobril nastop še enega tekmovalca, po zelo velikem osebnem angažiranju pa je Jožetu Okornu le uspelo v zadnjem trenutku pridobiti pravico za nastop še ene tekmovalke,

Tanje Cerkvenik, ki je odlične rezultate dosegala predvsem v metu kopja. Našo reprezentanco bodo v atletiki zastopali: **Tatjana Majcen (F54-disk, kopje, krogla)**, **Tanja Cerkvenik (F55-kopje)**, **Henrik Plank (F52-disk, kopje, krogla)**, **Jože Flere (F51-disk, kij)**. V Pekingu jim želimo, da bi dosegli svoje najboljše dosežke; da so naši tekmovalci dobro pripravljene, so pokazali na tekmovanjih v Sloveniji in tujini. Do konca avgusta, ko tekmovanja še niso končana, so izboljšali kar 11 državnih rekordov. V članku ne bodo napisani vsi rezultati letošnjih tekmovanj, ker jih je

Pregled tekmovanj v letu 2008

Domača tekmovanja:

13. ekipno tekmovanje v atletiki
Letošnje leto se je trinajsto leto zapored odvijalo ekipno tekmovanje v atletiki. Tri tekme smo izvedli v Celju, Ljubljani in Slovenski Bistrici. Zadnjo, četrto tekmo bomo izvedli v Ravnah na Koroškem zadnji teden v septembru. Letos je tekmovanje znova zanimivejše, ker so se v boj za drugo mesto spustile tri ekipe. Zaenkrat bolje kaže Dolenjcem, a še ni nič odločeno, ker se lahko na zadnji tekmi izgubi tudi prvo mesto. Najbolj je napredovala ekipa DP ljubljanske pokrajine; če bo naslednje leto tekmovala v vseh predvidenih disciplinah, se bo lahko ob slabšem nastopu tekmovalkam in tekmovalcem iz DP JZŠ potegovala za prvo mesto.

39. memorial Bojana Hrovatina bo v Ljubljani 4. 10. 2008.

17. 5. 2008: 28. maraton treh src, Radenci

1. MATEJ LEDNIK DP CE 1:06:39
2. JANEZ HUDEJ DP CE 1:10:25
3. DAMJAN PEKLAR DP MB 1:11:06
4. JOŽE ZAJC DP NM 1:11:07
5. MARKO SEVER DP GO odstopil

7. 6. 2008 6. tek Bevke, Bevke (7800 m)

1. JANEZ HUDEJ 00:30:17:89
2. JOŽE ZAJC 00:30:18:25
3. MARKO SEVER 00:30:18:61

Pregled mednarodnih tekmovanj:

- 24.–25. 5. 2008 11. odprto prvenstvo Hrvaške v atletiki, Reka (Hrvaška)
18. 6. 2008 – Miting Celjskih knezov, Celje (Slovenija)
5. 7. 2008 Mednarodni memorial Ašlija Kožarja v atletiki, Varaždin (Hrvaška)
- 12.–13. 7. 2008 Pokal v atletiki čeških invalidov, Češke Budějovice (Češka)

V vseh teh tekmovanjih so naše tekmovalke in tekmovalci dosegali najvišje uvrstitve v vseh disciplinah.

Janez Hudej

Teniški turnir med člani Zveze paraplegikov Slovenije in zaposlenih v Zdravilišču Laško

13. TENIŠKI TURNIR DVOJIC

Že nekaj let se srečujemo igralci tenisa na vozičkih in zaposleni v Zdravilišču, po novem Thermani, družbi dobrega počutja. Potem ko je teniški igralec Matjaž Maček izžrebal pare, so se začele tekme v predtekmovanju. Potekale so v športnem in borbenem duhu, poškodb ni bilo in še najbolj jo je skupil lopar enega od paraplegikov. Prvo mesto sta si letos priborila mag. Roman Matek in Boris Šter, ki sta z rezultatom 6:4 premagala druga finalista Mojco Tomažin in Jerneja Gostečnika, tretji par Kristjan Kunštek in Uroš Stiperski pa je bil boljši od dvojice Brane Lipar in Zdravko Eržen. Na turnirju pa so za Thermano Laško igrali še: Meta Meh, Majda Žgajner, Zdenko Sinkar in Tomaž Korpar, rezerva za vsak primer pa je bil Boštjan Podvršnik. Našo Zvezo so zastopali še Janez Češnovar, Sašo Rink in Slavko Bračič. Igralo se je na igriščih teniškega kluba Marija Gradec, po sistemu, da se pari za vsako kolo žrebajo, točke iz predtekmovanja se seštevajo, v finale pa pridejo prvi štirje pari po zbiru točk. Na koncu sta nas čakala še podelitev medalj in klepet ob okusni večerji.

Zmagovalca turnirja Roman Matek in Boris Šter

potem pa se je vsak s svojimi vtisi odpravil na pot proti domu. Zahvaljujemo se organizatorjem turnirja in na svidenje septembra v Bohinju na ponovnem srečanju.

Boris Šter

Finalisti turnirja na igrišču v Marija Gradcu pri Laškem.

KEGLJANJE IN STRELJANJE OB KONCU TEKMOVALNE SEZONE 2007/08

Državni prvenstvi invalidov Slovenije za zgoraj omenjeni panogi sta že za nami. Prvakinje in prvaki so že znani. Vse je potekalo brez problemov in po programu. Pred nami so še aktivnosti vključevanja kegljanja na invalidskih vozičkih v mednarodni program.

V iniciativnem odboru so trije člani: - Gregor Gračner, predsednik in povezava z evropsko zvezo paraplegikov,

- Zlatko Bernašek, član – operativa
- Andreja Razlag, članica – strokovna sodelavka in koordinator mednarodnih aktivnosti.

V ta program kegljanja paraplegikov bi povabili evropske države, ki so vključene v mednarodno kegljaško združenje neinvalidov. Podpiramo tudi idejo, da se marca ali aprila 2009 ob 40-letnici ZPS organizira prvi turnir v kegljanju z udeležbo vsaj štirih držav sočasno z že načrtovanim turnirjem za slepe in slabovidne kegljače.

V strelskem športu bomo ob začetku nove tekmovalne sezone oktobra 2008 razglasili najboljšega strelca in strelko za preteklo obdobje, upoštevaje vse možne dosežene rezultate na vseh invalidskih tekmovanjih (liga, zaključek v Murski Soboti in DP v Ljubljani), ne glede na spol in kategorijo.

Upam, da bodo na paraolimpijskih igrah dosežki v streljanju potrdili pričakovanja, in menim, da sta strelski šport in kegljanje na vozičkih upravičena do še večje pozornosti, za kar si bom posebej prizadeval.

Zlatko Bernašek

KEGLJANJE – Koper 2008

Izidi ekipnega tekmovanja v kegljanju za paraplegike – Koper 2008

Društvo paraplegikov Istre in Krasa je bilo organizator ekipnega in posamičnega tekmovanja paraplegikov v kegljanju, ki je bilo **7. 6. 2008 v Kopru na Bonifiki**.

Tekmovanja se je udeležilo osem ekip ter posamezniki iz osmih regijskih društev, skupaj 34 tekmovalcev. V metih po 60 lučajev mešano so bili doseženi naslednji izidi:

Polni tekmovalnega žara v športni dvorani Bonifika

EKIPNO:

1. DRUŠTVO PARAPLEGIKOV LJUBLJANSKE POKRAJINE - 871 keg.
2. DRUŠTVO PARAPLEGIKOV SEVERNE ŠTAJERSKE - 866 keg
3. DRUŠTVO PARAPLEGIKOV GORENJSKE - 772 keg
4. DRUŠTVO PARAPLEGIKOV ISTRE IN KRAŠA - 761 keg
5. DRUŠTVO PARAPLEGIKOV PREKMURJA IN PRLEKIJE - 724 keg
6. DRUŠTVO PARAPLEGIKOV SEVERNE PRIMORSKE - 668 keg
7. DRUŠTVO PARAPLEGIKOV KOROŠKE - 652 keg
8. DRUŠTVO PARAPLEGIKOV DOLENJSKE, BELE KRAJINE IN POSAVJA - 398 keg

Prva tri mesta so tekmovalci posamezno dosegli z naslednjimi izidi:

Št. podr. luč.

1. Miran Jernejšek 246 keg
2. Tone Kanc 228 keg
3. Alojz Cvar 227 keg

Benjamin Žnidaršič

ŠPORTNI DRUŠTVENI PREIZKUS

Športniki Društva paraplegikov ljubljanske pokrajine se vsako leto po končani zimsko-spomladanski sezoni pomerijo v tako imenovanih »zimskih« športih. In tako so se športnice in športniki julija zbrali na Malenškovi v Ljubljani in svojo moč, mirno roko in znanje preizkusili v kegljanju, streljanju z zračno puško, šahu in pikadu.

Tekmovanje v kegljanju, streljanju in šahu je potekalo sočasno in tekoče, v pikadu pa so svoje natančne mete preizkusili po krajšem odmoru. Na vseh preizkusih, ki jih športniki DP ljubljanske pokrajine na Malenškovi prirejajo že vrsto let, so tokrat pogrešali kar nekaj svojih zelo dobrih tekmovalcev. Na letošnjem preizkusu je bil najuspešnejši Zlatko Bernašek, ki je kljub

RIBOLOVNA SEZONA

zrejšim letom zmagal kar v dveh panogah. V streljanju je prvič tekmovala tudi tetrapleginja Mirjam Kanalec in glede na sposobnosti in izkušnje dosegla izjemen rezultat. Nastrelila je kar 160 krogov.

Tekmovanje sta vodila športni referent društva Robert Žerovnik in Zlatko Bernašek.

Najboljši tekmovalci so na srečanju v Mostecu za osvojena prva mesta prejeli priznanja.

REZULTATI NAJBOLJŠIH:

KEGLJANJE MOŠKI

1. Zlatko Bernašek – 481
2. Viktor Rupnik – 464
3. Emil Filipčič – 430

KEGLJANJE ŽENSKE

1. Cvetka Štirn – 431
2. Nada Čaušević – 425

STRELJANJE Z ZRAČNO PUŠKO

1. Viktor Rupnik – 186
2. Robert Žerovnik – 182
3. Srečko Jesenšek – 179

ŽENSKE

1. Mirjam Kanalec – 160

PIKADO

1. Zlatko Bernašek
2. Emil Palameta
3. Robert Žerovnik

ŠAH

1. Pavel Vrhovnik
2. Jože Plejnšek
3. Hasan Čaušević

Jože Globokar

V društvu imamo najboljše kegljače.

Tudi letos smo kljub manjšim zapletom uspešno izpeljali Ligo ZPS V RIBOLOVU. Kar nekaj mnenj se je kresalo okoli pravilnika, ki bo v naslednji sezoni nekoliko spremenjen in dopoljen. Tako bo zajel širši krog tekmovalcev. To pomeni, da bodo lahko lovili tudi hodeči člani z določenimi omejitvami.

Letošnjo ligo smo začeli v Brdinjah in potekala je brez zapletov. Drugo kolo smo odločili v Zgornjem Konjišču, tam pa je polovica tekmovalcev ostala brez ulova. Zato morajo v prihodnje društva organizirati tekme na vodah, bogatejših z ribami. Tretjič smo se pomerili v Brestanici, kjer je bilo veliko hude krvi zaradi neu-

poštevanja pravilnika. Končali smo v Radečah, kjer smo tudi zakopali »bojne sekire«.

Pa še nekaj o zmagovalcih. Ekipni prvaki so postali CELJANI, drugi so bili PREKMURCI in tretji MARIBORČANI.

Prvak med posamezniki je postal RUDI CENTRIH, drugo mesto je osvojil SLAVKO DUNAJ, tretji pa je bil MIRAN JERNEJŠEK.

V upanju, da nas bo drugo leto še več, želim vsem dober prijem.

Rudi Centrih

REKREACIJA – ŠPORT

Cestni voziček

Nekaj novega, vsaj zame. Voziček, ki ga lahko vozim po cestah svojega kraja. V četrtek sem dobil v uporabo tako imenovani testni cestni voziček. Takoj sem ga preizkusil, še preden je bil meni ustrezno nastavljen. Tako sem imel veliko dela z nastavitvijo in s prvim preizkusom. Ker je bilo veliko presedanja gor in dol, sem se naslednji dan komaj premikal (vnetje mišic). S tem vozičkom je paraplegik lahko čisto samostojen in se lahko primerja z drugimi rekreativnimi kolesarji. Voziček ima prednjo zavoro ter 27 prestav. Vsak dan naredim od 12 do 20 kilometrov cestne vožnje. Vožnja po ravnini sploh ni problem, zato ga lahko vozim s hitrostjo okoli 20 km/h. V klanec mi pobere ogromno moči, navzdol pa sem se že spustil tudi s hitrostjo 50 km/h. Priporočam ga vsem paraplegikom, da ga preizkusijo.

Mirko Sintič preizkuša cestni voziček

S KOLESOM

Paraplegiki in tetraplegiki niso zapečkarji. Pravzaprav so male energetske elektrarne. Ukvarjanje s športom, rekreacija, ni samo ubijanje časa, je tudi krepitev zdravja in ustvarjanje pozitivnih občutkov. Kolesariti se da tudi z rokami! Ne samo da se telo dobro prediha, ampak je to najboljše razgibavanje ramenskih mišic in sklepov (voznja s štirikolesnimi motorji pa uničevanje). Zdravnik bi lahko to predpisal kot medicinsko-terapevtski pripomoček.

Na izbiro je kolo, ki se ga pritrdi na invalidski voziček ali enovit trikolesnik. Kot pri vseh kolesih je tudi tu velika izbira menjalnikov, gum ..., mogoča

sta tudi dodatni električni pogon, avtomatski menjalnik ipd., ter temu primernih cen. Ne pozabite na očala – mrčesa je vedno več.

Da je priporočena čelada, ne bom več omenjal, samo še enkrat – namenite si čelado! Posebno poglavje je opaznost. Zaradi kratkih, slabih itd. kolesarskih stez se uporabljajo lokalne, regionalne, državne ceste. Kolesar na nizkem triciklu avtomobilistu, kaj šele tovornjaku ne pade takoj v oči. Zato opozorilne in, ker je to »cestno plovilo«, še državne zastavice.

Po dolgem letu sva z Mitjem le našla čas in skupaj »odbiciklirala« eno pot. Tisto, kar je videti kot kup svetlečih se predmetov, sem jaz na invalidskem vozičku in s kolesom. Mitja uživa, saj mu »režem« veter, ki je kar močno pihal; fotoaparati in spremstvo pa je odlično opravil ata Breg. Glede na to, da nas je čedalje več, bi lahko po zgledu ATV-jevcev naredili svojo sekcijo in srečanja.

Stojan Rozman

Rekreativno kolesarjenje Stojana Rozmana

ZLATA SELEKCIJA PO DOLGIH LETIH SPET ZAIGRALA

Slovenski športni prvaki z zasavsko žensko reprezentanco

Se še spomnite Zlate selekcije Nedeljskega, ki jo je tam nekje v osemdesetih letih ustanovil naš dolgoletni prijatelj **Tone Fornezi - Tof**? Ekipa, ki so jo sestavljali nekdanji slovenski vrhunski športniki, je v malem nogometu za Zvezo paraplegikov po različnih krajih Slovenije in tudi zamejstvu odigrala okrog 110 tekem. Pa naštejmo nekaj njenih najbolj zvonečih imen: **atleta Miro Cerar in Janez Brodnik, nogometaši Brane Oblak, Danilo Popivoda, Vili in Peter Ameršek, Radoslav Bečejac, košarkarji Ivo Daneu, Borut Bassin in Joško Papič, smučarji Bojan Križaj, Tomaž Cerkovnik, Tomaž Čizman, Nuša Tome, hokejisti Štefan Seme, Janez Albreht, kotalkar Franek Klemenc, smučarska tekača Janez in Cveto Pavčič, smučarska skakalca Bogdan Norčič in Oto Giacomelli, voznik relija Brane Kuzmič, svetovni prvak med smučarji novinarji Jojo Pogačnik, avtor znamenitega Vučka Jože Trobec ... in prav gotovo smo še koga pozabili. V голу sta bila ponavadi **Tof** (kaj vse je v športu med novinarji v svetovnem merilu dosegel, bi težko našteji) in **Janez Hočevar** -**

Rifle, ki ga ni treba posebej predstavljati. Pravico na igrišču je na vseh tekmah delil znani kolesarski strokovnjak **Zvone Zanoškar**, tekme pa sta duhovito komentirala TV-voditelj **Rado Časl** in športni novinar in član DP ljubljanske pokrajine **Janez Češnovar**, včasih pa tudi avtor tega prispevka. Vse organizacijske niti so bile v rokah takratne uslužbenke Zveze **Minke Petek** (zdaj Žiberna), za morebitne poškodbe pa je skrbel **dr. Milan Seme** (brat hokejista Štefana). Za popestritev so na tekmah med odmori poskrbele različne plesne skupine (najbolj znana in atraktivna je bila plesna skupina **KRIK**) ali pa ekipa **Moped showa**. Igrali smo z različnimi nasprotniki; največkrat so bili to občinski veljaki kraja, pomerili pa smo se tudi z moštvimi politikov, duhovnikov, carinikov, policistov in z ženskimi ekipami. Prvo tekmo smo odigrali v začetku osemdesetih let DVŽ Ponikve, zadnjo pa dvanajst let

Po dolgih letih znova skupaj. Od leve stojijo: Ivo Carman, Vili Ameršek, Tone Fornezzi - Tof, Janez Hočevnar - Rifle, Miro Cerar in Franek Klemenc, čepijo Gabriel Brezovar, Peter Ameršek, Bojan Križaj, Jon Jerman, Joško Trobec - Vučko in Jojo Pogačnik.

pozneje v Trbovljah. Dohodek smo porabili za izvajanje posebnih socialnih programov in tako izboljšali kvaliteto življenja marsikateremu našemu članu.

Ker je Zlata selekcija večkrat nastopila v Trbovljah, so se organizatorji ob odprtju prenovljenega

stadiona NK Rudar odločili, da prav »zlata šampioni« odigrajo otvoritveno tekmo. Minki, ki je po toliko letih znova brskala po telefonskem imeniku, je v Trbovlje uspelo dobiti Tofa, Rifleta, Cerarja, Križaja, Klemenca, Trobca, Čarmana (prispeval je lične drese), oba Amerška in Pogačnika, njihovo vrsto pa sta okre-

pila Jon Jerman in dobri človek iz Zasavja Gabriel Brezovar.

Pomerili so se z žensko zasavsko reprezentanco, ki se je izkazala kot izredno dober nasprotnik. Še več, v prvem polčasu so borbene Zasavčanke (vodi jih Matjaž Kranjec) z 2:0 celo vodile. No, v drugem polčasu je z imenitnim strelom izenačil mladi Jon, končni rezultat pa je postavil pobudnik in ustanovitelj Zlate selekcije Tof.

Pred tekmo sta bila Miro Cerar in Bojan Križaj zaradi težav s kolki nekoliko zaskrbljena, toda po tekmi zelo zadovoljna, saj sta igrala »profesionalno« in brez poškodb.

Vsi člani Zlate selekcije so se srečanja po dolgih letih razveselili, ob prijetnem obujanju spominov pa že načrtovali druženje in tekmo, ki naj bi bila drugo leto v Prekmurju.

Domače občinstvo, ki je skoraj do zadnjega kotička napolnilo tribune stadiona, je bilo ob nastopu zanimivih ekip na umetni travi izredno zadovoljno in je z bučnim aplavzom navdušeno pozdravljalo uspešne akcije na obeh straneh.

Jože Globokar

LJUBLJANICA – KOLPA – UNA

Avantura naših ATV-motoristov

V našem življenju, ki jih preživljamo na vozičkih, obstajajo trenutki, ko si določimo neko mejo, nato pa jo premikamo vse višje in višje. ATV-motoristi smo se na spomladanskem sestanku dogovorili, da se letos udeležimo vsaj dveh motorističnih zborov v tujini, na katere se bomo pripeljali s svojimi štirikolesniki. Prvi motozbor v hrvaškem Prezidu nam je dal zagon in voljo. Videli smo, da bo šlo, in čeprav je bil zbor le enodnevni, smo se odločili, da s spremljevalno ekipo odpotujemo od 18. 7. do 20. 7. 2008 v Bihač na tridnevni motozbor.

Tokrat bom vse udeležence objavil z imenom, kajti ta podvig motoristov je dosežek, vreden, da mu vse spoštovanje izrečejo tudi motoristi neinvalidi. Prva ekipa, Jože Zajc in Adolf Košmrlj na ATV-jih ter Mičo Ostojič s svojim osebnim vozilom in prikolico kot spremljevalec predvsem zaradi varnosti, se je v petek ob 15. uri dobila v Trebnjem.

Vse skupaj je bilo videti nemogoče, kajti dež je zalival vse. Pa vendar so se fantje odpravili na 300-kilometrsko pot proti Bosni. V večernih urah so srečno prispeli v Bihač in tam poželi velik aplavz, pohvale in topel sprejem.

Začudenje, pohvale in še kaj je prihajalo z vseh strani.

Člani druge ekipe, Dušan Stritar, avtor tega prispevka in najina spremljevalca neinvalida (Luka in Iztok, prav tako na ATV-jih), smo se v soboto, 19. 7. 2008, ob 17. uri v lepem

Pot nas je vodila mimo Plitvic.

Otrokom smo naredili veliko veselja, ko smo jih popeljali po dolini Kolpe.

sončnem vremenu iz Osilnice odpravili na pot.

Mimogrede naj omenim, da smo bili v Osilnici na dobrodelni akciji, kjer smo okoli 50 otrok iz najbolj ogroženih slovenskih družin, ki so tam taborili, s svojimi ATV-ji popeljali po dolini Kolpe, deželi Petra Klepca.

V večernih urah oz. po treh dobrih urah umirjene vožnje smo prispeli v Bihač.

Prijeten občutek in dobra volja sta naredila svoje. Zabava s hrano, ki jo vsi dobro poznamo, z ansambлом v sosednjem prostoru in vsem, kar spada zraven, se je z vzhajajočim soncem počasi končala. Dobesedno, žur do jutranjih ur. Spoznali smo precej novih prijateljev, tudi paraplegikov, ki so prišli na motozbor takoj, ko je po Bihaču zaokrožil glas, da so na zbor prišli ATV-motoristi iz

Slovenije, in to kar na svojih mopedih.

Ničkolikokrat smo morali opisati pot in svoje doživetje. Kakor da nekateri ne verjamejo svojim ušesom – pa vendar smo bili tam, utrujeni, srečni in kar precej ponosni na to našo avanturo.

Poživljajoča jutranja kava (prava bosanska kafica) in mesni burek, ki nam ga je postregel Mičo, sta ujela trenutek, ko so misli že uhajale na pot, ki je bila pred nami.

Vroč dan, sonce, ki je pripekalo, in utrujenost – to so na kratko glavni

Malo oddiha se je kar prileglo.

vtisi z vožnje nazaj. Videli smo veliko prelepih vasi in prijaznih ljudi. V nekaterih predelih pa je bila zgodba popolnoma drugačna. Porušene, požgane in zapuščene hiše, posledice nesmiselne vojne, mrki pogledi in revščina na vsakem koraku. Vsi bi želeli pozabiti to gorje, pa vendar je nekje globoko v nas vse skupaj pustilo močan priokus, da smo kljub svoji invalidnosti lahko srečni. Še so ljudje, ki jim je bilo zadano gorje, trpljenje, in ga doživljajo še danes. Sočustvujemo z njimi v želji, da bi bilo takih in drugačnih nesmiselnih dejanj manj.

Šele v naslednjih dneh po naši avanturi smo se začeli zavedati tega svojega podviga, kajti treba je omeniti, da smo vse, kar pač potrebujemo paraplegiki, vozili s seboj. Na splošno in tudi pri spanju (sicer ga je bilo res malo) ni bilo nobenega »komforta«, ki smo ga vajeni iz vsakdanjega življenja. Tudi skupno prevoženih več kakor 600 kilometrov v treh dneh ni mačji kašelj.

Začeli smo pri mejah – in jih premikamo; tudi naslednje pustolovščine, ki jih načrtujemo, bodo premikale meje. Želimo, da ste z nami, če ne drugače, pa vsaj tako, da preberete tudi naslednjo številko Paraplegika.

Jaka Jug - Petač

**Otresimo se posledic stresa!
Vsakodnevni STRESI so največji krivec za kronično pomanjkanje energije in nastajanje odvečnih prostih radikalov!**

Stres

Tista znana bolečina v želodcu, plitko dihanje, tesnoba v prsih, panika in nesposobnost spregovoriti prave besede. STRAH in negotovost!

KULTURNI TEDEN V PACUGU

**DOM PARAPLEGIKOV – PRIZORIŠČE BOGATE KULTURNO-UMETNIŠKE
USTVARJALNOSTI**

Na vsakodnevnikih likovnih delavnicah, ki sta jih vodila mentorja Rasso Causevig in Jože Potokar - Cvrčo, se je od 1. do 6. septembra v različnih tehnikah izpopolnjevalo 28 slikarjev iz slikarske sekcije pri ZPS in drugih likovnih društev. Med njimi je bilo tudi pet tetraplegikov, članov mednarodnega združenja slikarjev, ki slikajo z usti ali nogami. Po končanih delavnicah so štiri večere obogatili z izbranimi kulturnimi dogodki.

Prvi večer se je predstavil Lado Jakša in na poseben način predstavil slikarstvo.

Prvi večer so odprli izredno bogato razstavo naših slikarjev. V prostorih doma je na stenah viselo kar 74 najboljših del. Razstavljali so: Vojko Gašperut, Stojan Zafred, Branko Rupnik, Benjamin Žnidaršič, Željko Vertelj, Boris Šter, Zorica Razboršek, Dragica Sušanj, Jožica Ameršek, Angela Medved, Ljudmila Turk, Jani Benc, Miran Jernejšek, Jože Tomažič, Metod Zakotnik, Radovan Gros in Jože Vodusek. Njihova dela je ocenila umetnostna zgodovinarica in likovna kritičarka Nuša Podgornik.

Večer je z »avtorsko glasbo na temo razstavljenih slik« na več inštrumen-

Boris Kobal je navdušil občinstvo.

tih popestril odliččen virtuoz in glasbenik Lado Jakša. Tako odlične in nenavadne predstavitve nekaterih izbranih del še nismo doživeli. S kitaro je sodelovala slikarka Ljudmila Turk. Za tem je razstavo odprl podžupan piranske občine Alberto Manzin in pripomnil: »Današnja razstava je nekaj posebnega, ker ima drugačne razsežnosti. Nima namena le polepsati našega vsakdana, ampak ima dodatno vrednost in priokus posebnega življenjskega truda, volje in moči. Zato lahko občudujemo vašo prizadevnost in neuklonljivo voljo, ker vam je uspelo preseči omejitve, ovire in druge težave ter poseči po lepotah življenja.« Program je povezovala Jasna Tepina, ki se precej uspešno vključuje v umetnost slikarstva.

Naslednji večer je slikarje obiskal dramski igralec Boris Kobal. Boris je že po naravi humorist, zato so se še toliko bolj od srca nasmejali njegovemu monologu. Kar debelo uro jih je v primorskem narečju zabaval z domisljicami na račun znanih Slovencev in Slovenk. Požel je velik aplavz. Enotno mnenje vseh poslušalcev pa je: »Bil je čudovit!« Po predstavi so se z njim zadržali še v krajšem pogovoru. Benjamin Žnidaršič pa mu je kot skromno oddolžitev poklonil svojo sliko in knjigo.

V sredo so udeleženci likovne kolonije, njihovi spremljevalci in gostje v večernih urah znova imeli pester, zanimiv in seveda nad vse zabaven večer. Najprej jim je igralec Dare

LIKOVNA KRITIKA RAZSTAVLJENIH DEL

Legendarni pevec in komponist Danilo Kocjančič (v sredini) in kitarista Zdenko Cotič (desno) ter Matjaž Švagelj (levo)

Dneve kulture v Pacugu, ki so se prvega septembra začeli s šestdnevno likovno delavnico, je slovesno odprla tudi skupinska razstava osemnajstih likovnih ustvarjalcev in ustvarjalcev Zveze paraplegikov Slovenije. Avtorice in avtorji, ki si slikarsko in kiparsko znanje izpopolnjujejo na likovnih delavnicah in šolah (teh je vsaj dvajset letno), so se predstavili z najmanj po dvema likovnima deloma, značilnima za njihov slogovni izraz. Z najboljšimi deli, izbranimi s te razstave, se bo Zveza paraplegikov Slovenije ob svoji 40-letnici (aprila 2009) predstavila v Hagnu v Nemčiji.

V spomin na nedavno preminula slikarska kolega, Janija Bevca in Stojana Zafreda, so med razstavljenih dela uvrščene tudi njune slike. Če je Jani Bevc posegal po svetlem koloritu ter se v svojih delih gibal med prelivnostjo poteze ter njeno definiranostjo in prepoznavnostjo, je za Stojana Zafreda značilen morda eden najbolj osebnih in nekonvencionalnih avtorskih pristopov na razstavi. Njegova dinamika in izmuzljivost slogovnim okvirom sta ga vodili med realnim in nadrealnim, prepoznavnim in abstraktnim, v bogato ikonografijo številnih, a sporočilno pomembnih detajlov manierizma.

Ta v svoji milejši različici odzvanja tudi v nekaterih delih in detajlih Vojka Gašperuta; odsotnost človeka, beg v prostor, kovinski odtenki v odbleskih in odsevih ... Pa vendar njegovega preciznega občutka za celostno podobo in pravo mero – kompozicijo, slog, barve, potezo, pa tudi za sugestivno vsebinsko nadgradnjo, ki da misliti – ni mogoče spregledati. Prav tako ne moremo prezreti likovnega predznanja, ki si ga je Ljudmila Turk pridobila na pedagoški fakulteti v Ljubljani.

Brezavšček v vlogi NEPTUNA predstavil igrico, ki je sicer namenjena bolj otrokom. Toda vseeno so se vsi gledalci tudi tokrat od srca nasmejali. Morske živali so morale ob omembi njihovega imena plavati (beri letati) okrog svojih stolov in paziti, da se ne bi zmotile. Bilo je veliko zmešnjave in zato seveda tudi smeha. Nato pa so na sceno stopili naši prijatelji glasbeniki: legendarni pevec Danilo Kocjančič in kitarista Zdenko Cotič ter Matjaž Švagelj, kot posebno presenečenje pa še pevka Anika Horvat. Z lepimi melodijami, ki so zmagovale na MMS in drugje, so pričarali kar nekaj nostalgije. Tudi z njimi so se po koncertu zadržali v krajšem pogovoru in obujali spomine na stare čase. Skratka, še en lep in čudovit večer!

Zadnji med kulturno-zabavnimi večeri je bil bolj umetniško obarvan. Nekaj lepih pesmi je ob spremljavi kitarista Marka Čepaka zapela odli-

čna pevka Martina Feri, vmes pa je potekal recital poezije paraplegikov. Poezijo in prozo so nekateri avtorji predstavili sami, druge pa recitatorji NORME 7. Brje. Program je povezovala Vlasta Rebek Dolenc. Ta večer je bil nekako bolj za dušo. Slišali smo res nekaj lepih pesmi naših poetov in življenjske misli pisatelja in pesnika Benjamina Žnidaršiča.

Kulturno-umetniško-zabavne večere je z obljubo, da se drugo leto znova srečamo, sklenil predsednik Zveze Dane Kastelic.

Petek in soboto dopoldan so slikarji izkoristili za pospešeno izpopolnjevanje, nato pa si ogledali še piranski ex-tempore. Nekateri med njimi so se na njem potegovali tudi za nagrade.

Jože Globokar

Kitarist Marko Čepak in pevka Martina Feri s pesnicami Ljubico Jančar in Marijo Grbec v ozadju.

Zahtevnejša kompozicijska in koloristična gradnja kaže na to, da je avtorica večša reševanja slikarskih problemov, ki nas skozi konkretne prostore vodijo tudi k zavedanju drugačnih vsebin in njihovih le dozdevno neoprijemljivih in imaginarnih ambientov.

V delih Zorice Razboršek je opaziti tako pridihi nostalgčnosti in spogledovanja s starejšo slikarsko tradicijo, pa tudi dovtetnost za abstrakcijo, modernizem in eksperimentiranje s tehniko. In to v smislu doseganja haptičnosti v primerjavi s fluidnostjo in simboliko Vanitas (minljivostjo vsega zemeljskega) v njenih najprej omenjenih delih. Haptičen in telesen je praviloma v svojih slikah tudi Silvo Mehle. Njegova poteza je jasna, forma čvrsta, motiv prepoznaven, svežih barv, telesnost zavestna in prostor določen. S svojo pastozno, včasih že kar reliefno potezo učinkuje prizemljeno in haptično tudi dela Benjamina Žnidaršiča. Slike cvetlic in cvetov nagovarjajo gledalca v vsej svoji lepoti in svetlosti in so v primerjavi z njihovo navadno fizično majhnostjo v slikarjevih delih velikokrat mogočnih razsežnosti. Razumljivo, glede na to, koliko nam dajejo s svojo blagostjo in radostjo takšne, kot so; kot je tudi življenje v svoji dvojnosti: intenzivnih in pastelnih barv, kontrastov – umirjenosti, intenzitete in razpršenosti. Med bolj priljubljene motive spada floralna tematika tudi za Jožico Ameršek, čeprav slika tudi krajine. Pa vendar takšnega kipenja življenja, ki ga s svojimi sočnimi barvami in čutnimi formami priključujejo cvetlice, v njenih pokrajinah tako močno zagotovo ni zaznati; ga je pa zato toliko bolj v potezi Jožeta Tomažiča, kadar se ta ni abstrahirala ali skoncentrirala v znak. Njegova ekspresivna, temperamentna in dinamična gesta se je osvobodila vernega posnemanja narave in utegne se zgoditi, da se nekoč ne bo pustila niti okviriti več. Poiskala bo prostor velikih formatov.

Med razstavljavci so slogovno najbolj raznolika dela Borisa Štera. Usvojil je različne stilne prijeme, ki

jim glede na motiviko izbere tudi ustrezno tehniko. Pronicljivega ustvarjalca odlikuje prefinjen občutek za likovno fineso, s katero predstavlja svoje številne ideje in raznovrstne teme. Edina portreta na razstavi sta sliki Branka Rupnika. Mojster pastela in karakternih stanj preseneča tudi s svojimi drugimi deli, kjer prepoznavno odslikan osrednji motiv fluidno in sugestivno preplete med likovno inspirativne, samosvoje ter impozantno abstrahirane in abstraktne slikarske plane.

Z likovnimi problemi in rešitvami se na začetku slikarske poti (najbrž podobno, kot so se njihovi starejši slikarski kolegi in kolegice) spoprijemajo tudi Jože Vodušek, Angela Medved in Franc Ekart. Preizkušajo se v različnih temah in tehnikah ter šele odkrivajo svoje likovne intence in svoje mesto v slikarstvu. Kakor koli že, vaja dela mojstra. Rasso Causevig, mentor in umetniški vodja letošnje slikarske delavnice, bi zagotovo lahko potrdil, koliko vaje, študija, kompromisov, potrpljenja, uspelih in neuspeših poizkusov je moral preiti, da zna ustvariti takšna dela, kot jih želi; jih slogovno izpiliti in jim poleg tega dodati še svojo osebno noto in prepoznavnost. Slednji sta značilni tudi za grafika

Metoda Zakotnika. Za njegov stil z zanj prepoznavno avtorsko risbo in njeno mehko bi lahko rekli, da hkrati živi še eno življenje, in sicer v abstraktni grafični površini ob detajlnih pogledih avtorjevih del od blizu. Pravzaprav se abstrakcija, hote ali nehote, vtihotaplja v marsikatero likovno delo. V jezerski pokrajini Dragice Sušanj nas bo očarala v odbleskih gladine in v potezah neba; z vzdušjem, „štimungo“, ki veje iz slike, četudi abstrahirane površine v delu „zakrivajo“ le drobni, pa vendar dovolj prepoznavni realistični akcenti v sliki.

Miran Jernejšek in Željko Vertelj sta kolorista, ki se prvenstveno izražata z barvo. Poteza Željka Vertlja je suverena, pastozna in dinamična, poteza Mirana Jernejška v sebi zaključena in kontemplativna. Tudi takrat, ko se poizkuša v motivno in likovno drugačnih stilnih izrazih. Tako kot je skladnost v samosvojem likovnem izrazu lastna obema, je lastna tudi drugim likovnim ustvarjalcem in ustvarjalcem. Pravzaprav si zanj vsi prizadevamo; da slikamo to, kar čutimo, in govorimo, kar mislimo!

Nuša Podgornik **likovna kritičarka in kustosinja**

Jože Vodušek pri svojem delu na delavnici.

LIKOVNA DELAVNICA LEŠE 2008

Že tretje leto zapored se slikarji likovne sekcije pri Zvezi paraplegikov Slovenije 25. junija, na praznik, zberejo pri Šterovih v Lešah. Delavnica je namenjena vsem ljubiteljem slikarstva, predvsem pa slikarjem, ki so odvisni od tuje pomoči in osebne asistencije. Prihajajo tudi slikarji in slikarke, ki čopič vodijo po platnu z usti ali nogami in so člani mednarodnega združenja s sedežem v Liechtensteinu. Pod vodstvom mentorjev likovnega pedagoga in slikarja Rassa Causeviga iz Postojne in grafika Jožeta Potokarja iz Trbovelj je nastala marsikatera slika. Poseben poudarek smo namenili risbi, padanju svetlobe in senc, kar je dobrodošlo predvsem slikarjem začetnikom. Prvič se je s slikarstvom spoprijela

tudi Lili Škantar iz Trziča. V likovnih delih se zaznava napredek tako v barvni kompoziciji kot v tehniki slikanja. Slikarji, ki so prišli iz drugih okolij v Leše, so spoznavali tudi pokrajino, ki drugače diha in se slikarja dotakne z drugačnimi motivi, kot so jih vajeni v domačem okolju. Likovne delavnice so se udeležili slikarji in slikarke Miran Jernejšek in Jože Ekart iz Maribora, iz Tolmina Klavdij Leban, Dragica Sušanj iz Ilirske Bistrice, iz Postojne

Plesna skupina Sahar je pripravilela presenečenje za navzoče.

Benjamin Žnidaršič, Joško Tomažič iz Pivke, Branko in Marja Rupnik sta prišla iz Ljubnega ob Savinji, iz Škofje Loke Metod Zakotnik, Tina Pavlovič iz Kranja in Boris Šter iz Trziča. Poleg Trzičanov in vaščanov iz Leš, ki so si z zanimanjem ogledovali nastajanje slik, nas je obiskal in pozdravil tudi župan Trziča, mag. Borut Sajovic. V sproščnem pogovoru je poudaril, da je treba spoštovati drugačnost in da se mesto Trziča trudi, da bi bilo prijazno mesto invalidom. Da je prireditev uspela, so pripomogli razni donatorji in sponzorji: Javni sklad R Slovenije za kulturne dejavnosti, Občina Trzič, Mercator d.d., Zveza paraplegikov Slovenije, Društvo paraplegikov Gorenjske in Krajevna skupnost Leše. Za dobro počutje sta poskrbela gostitelja Ana in Boris Šter. Kot nekdanji gostinec je Boris skuhal odličnega golaža za vse sodelujoče in še za nekaj gostov. Na koncu, proti večeru, pa so dekleta iz plesne skupine Sahar pripravile presenečenje za navzoče, še posebej za Benjamina, in zaplesale orientalski ples. S svojo točko pa se je predstavila tudi njihova učiteljica Iris Šober. Vsi, gostje in gostitelji, so bili enotnega mnenja, da se drugo leto znova srečamo. Za lep dan vsem najlepša hvala!

Boris Šter

Župan Trziča, mag. Borut Sajovic. V sproščnem pogovoru.

ŽIVLJENJE V BARVAH

TRADICIONALNA LIKOVNA KOLONIJA ŠTANJEL 2008

Tako kot vsako leto je Društvo VEZI tudi letos v osrčju Krasa, v prelepi vasici Štanjel, organiziralo tradicionalno 8. likovno kolonijo Štanjel, ki je vsebovala tudi elemente čezmejnega sodelovanja.

Začetki Likovne kolonije Štanjel segajo v leto 1995. Prvič sta jo organizirala društvo ŠENT iz Ljubljane v sodelovanju s Centrom za socialno delo Sežana. Organizatorji ikovne kolonije so se z leti spreminjali. Društvo VEZI pa je postalo stalnica. Umetniško vodenje likovne kolonije je prevzel likovni terapevt iz Psihiatrične bolnišnice Polje Jano Milkovič, pridružil pa se mu je tudi slikar Vinko Tica. Nepogrešljiva stalnica je bila tudi mag. Marinka Kapelj, ki je veliko prispevala k prepoznavnosti likovne kolonije v širši skupnosti.

Likovna kolonija Štanjel je sama po sebi edinstveni projekt, ki omogoča

ljudem s težavami v duševnem zdravju enake možnosti za likovno ustvarjanje in medsebojno druženje. Je projekt, ki je vzbudil tudi čezmejno zanimanje in možnosti za sodelovanje, saj deluje v smeri večje socialne vključenosti, ki združuje prijetno s koristnim.

Tudi letošnja udeležba na Likovni koloniji Štanjel je bila zelo pestra, saj so jo zaznamovali udeleženci iz vse Slovenije. Poleg udeležencev so velik delež prispevali tudi številni prostovoljci in pa nepogrešljiva mentorja **Jano Milkovič in Vinko Tica**, brez katerih projekt ne bi dosegel svojega namena.

Glede na to, da je letošnja Likovna kolonija Štanjel temeljila na povezovanju z lokalno skupnostjo, so se s sodelovanjem odzvali tudi priznani lokalni slikarji, poleg njih pa tudi slikarka **Dragica Sušanj** iz Ilirske Bistrice, katere dela nastajajo s slikanjem z usti, in slikar **Janko Kastelic**.

Barvitost Krasa in obenem lepote Štanjela so bili glavni motivi, na katere so se opirali ustvarjalci in jih izlili na platna.

Zaključek Likovne kolonije Štanjel

2008 je potekal ob kratkem kulturnem programu v Stolpu grada Štanjel, nastala likovna dela pa si je bilo mogoče ogledati v galeriji Grada Štanjel do konca junija.

Projekt je sofinancirala **FIHO – Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji**, ki ji gre posebna zahvala.

Ob tej priložnosti pa bi se kot vodja projekta zahvalila celotnemu kolektivu Društva VEZI za zaupanje in vso pomoč pri soustvarjanju in izvedbi projekta. Nikakor pa ne smem pozabiti tudi na vse tiste, ki ste prispevali k izvedbi sklepnega kulturnega programa, in sicer Glasbeni šoli iz Sežane, plesni skupini Štorovke, recitatorski skupini Društva VEZI, povezovalki programa Katjuši Trampuž in vsem prostovoljcem. Verjamem, da se s skupnimi močmi da doseči marsikaj v življenju, zato se veselim naslednjega leta, ko se špet srečamo v prečudovitem Štanjelu.

**Vodja projekta
Martina Katorn Tomazič
univ. dipl. soc. delavka**

platno. Zares vztrajni deklici sta nadaljevali, ko so drugi otroci že zdavnaj odnehali. Nastala je prav zanimiva slika, ki bo lahko spominjala na ta prijetni dogodek.

Prehitro se je četrtkovo popoldne začelo prevešati v mrak, odhajajoče sonce je vzelo svetlobo in še preden bi si želeli, oznanilo slovo.

Dragica Sušanj

POČITNIŠKI TABOR SUŠICA 2008

Na robu Brkinov, v Košanski dolini, mali vasici Stara Sušica so se to poletje že petič družili otroci, mladi, odrasli in starejši. V tednu med 4. in 9. avgustom je sedemindvajset otrok preživljalo čas v različnih ustvarjalnih delavnicah: lutkovnih, modelarskih, žonglerski, fotografski in še ob oblikovanju lojevca, filkanju, pohodih ...

Organizatorji so želeli mojo tehniko slikanja z usti predstaviti udeležencem tabora. Z veseljem sem vabilo sprejela. Srečanje z otroško radoživostjo, neobremenjenostjo, zvedavostjo in s pogumom ni le zdravilo

za preganjanje enoličnosti, ki se zna prikraati v moje dni, marveč je tudi priložnost, da prijetna občutja objamejo tudi mene.

V zgodnjem popoldnevu 7. avgusta 2008 sem se pridružila živčavu na domačiji pri Zgonarjevih. Otroci so me v hipu obkrožili in ob njihovi radovednosti se ni bilo težko predstaviti. V obnovljenem seniku je sledila moja delavnica. Opisala sem pripomočke in demonstrirala tehniko. Potem so prišli na vrsto mali junaki. Z usti so poskusili držati čopič, mešati barve in jih nanašati na

Dragica Sušanj pri slikanju z ustmi.

SPOZNANJA

Slikam ...

Na platnu ni več sledu beline, znova nanašam barve na paletu. Zadovoljna sem in z veseljem opazujem nastajajoče delo. Sem polna idej in nevidna sla po slikanju vodi mojo roko. Kar ne morem prenehati delati ...

Poslušam glasbo in moje misli se prepletajo s potekom mojega začetega dela ter z vtisi ob mojem sodelovanju z Likovno sekcijo pri Zvezi paraplegikov Slovenije.

Pred novim letom se je v meni porajala misel, da bi počasi končala s svojimi »konjički«, pa sem se po pogovoru svojih domačih vendarle odločila, da se spet priključim eni od formiranih likovnih skupin.

Po premisleku sem se odločila za Likovno sekcijo Zveze društev paraplegikov, čeprav sem bila prepričana, da imam le malo možnosti, da me lahko sprejmejo kot strokovno sodelavko. Želja, da se priključim prav njim, je bila

v mojem prepričanju, da imamo s člani te sekcije nekako podobno skupno usodo, saj sem tudi sama že vse življenje obremenjena z invalidnostjo. Ljudje, ki imamo enak zdravstveni problem in status, smo si nekje podobni v razmišljanju, blizu v prepričanju ter se lažje sprejememo takšne, kot smo, in se med seboj razumemo. Vsi imamo ovire, vendar pa nam je življenje dalo druge dobre možnosti, za katere prej nismo vedeli, in so nam bile odkrite z vztrajnostjo in voljo na naši poti skozi življenje. To nas osvobaja ovir, nas krepi in v naši notranjosti ustvarja lepšo samopodobo. Moramo vedeti, da so talenti, ki nam jih je dala narava, velike dragocenosti, ki bi jih želel

marsikdo.

Mi slikamo ...

Ko sem po dolgotrajnem oklevanju po telefonu končno le poklicala vodjo sekcije, se mi je prižgala zelena luč, da se jim lahko pridružim. Bila sem vesela in bila sem euforično srečna. Skoraj pol leta sem zdaj že z njimi, mojimi prijatelji slikarji.

Ko sem prvič prišla na likovno

delavnico, sem imela res nekoliko treme, pa ne zato, ker sem pričakovala srečanje z na videz nekoliko drugačnimi ljudmi, kot sem sama, saj vendar lahko hodim, čeprav ne dobro, in slikam z rokami, v sekciji pa večinoma slikajo z usti. Skrbelo me je, kako se jim bom lahko z besedo približala, kako bom našla z njimi stik za sodelovanje. Pa ni bilo prav nič težko. Ker sem bila TA NOVA, so člani kar sami prišli k meni in pogovor je zlahka stekel. Zato smo se kar hitro spoznali in ovir ni bilo več. Nič me ne moti, če vsaka slika po svojih zmožnostih. Če me roke ne bi ubogale, bi tudi sama izbrala nov način ustvarjanja, sam, da bi lahko še naprej risala ali slikala. Ker nas slikanje veseli in čutimo potrebo po

tem, ustvarjamo z rokami, usti ali z nogami. In koliko lepih in dragocenih stvaritev nastane na naših delavnicah!

V Likovno sekcijo sem bila zelo lepo sprejeta. Čeprav ob vstopu razen druženja nisem imela velikih pričakovanj, pa mi sekcija daje zelo veliko možnosti. Tu imam možnost tudi sodelovanja med mentorji in vodenja ter učenja pravilnega pristopa do slikanja.

Na likovnih delavnicah nastane veliko čudovitih del, ki so sad hotenja, volje, prizadevanja in velikega

premagovanja telesnih tegob posameznikov, ki so mnogokrat navzoče tudi pri delu. Vendar delo človeka krepi, ga nadgrajuje in mu daje nove izziwe. Zato so delavnice z neizčrpnim ustvarjalnim čutom polne dobrega razpoloženja. Na delavnicah imamo tudi družabna srečanja s pogovori, kjer je veliko razumevanja in spoštovanja sočloveka, pa tudi humorja in veselega smeha.

V sekciji sem spoznala veliko novih kolegov, prijateljev, saj jih večinoma že poznam po imenih in se počutim ena izmed njih. Hvaležna sem jim, da

sem lahko z njimi, da sem med njimi našla svoj prostor, da lahko z njimi delim prijetne trenutke, da smo lahko prijazni drug do drugega in da nas združujejo tudi naša skupna nagnjenja do slikanja.

Po koncu delavnic se domov vedno vračam dobro razpoložena, polna novih doživetij in bogatejša za nova spoznanja in novo delo. To so dragocene doživljajski trenutki, ki jih pri likovnem ustvarjanju preživljam skupaj z ljudmi, paraplegiki, in čutim, kako še vedno skupaj z njimi bogatim svoj jaz in rastem ter uresničujem svoje življenjske cilje. Upam in si želim, da jim bom s svojo navzočnostjo tudi jaz kaj pomagala.

Ljudmila Turk

ZLATA PALETA

Zlata paleta združuje veselje, vztrajnost in slo po ustvarjanju ljubiteljev likovne umetnosti v slovenskem prostoru. Je tudi ena izmed gonilnih sil na področju kulturnega življenja, ki ohranja prihodnjim rodovom znaten delež narodne dediščine.

Zasnovana je bila z združitvijo likovnih društev in sekcij v letu 1998, ko je bila ustanovljena Zveza likovnih društev Slovenije. Njen namen ni bil le širiti ljubezen do likovnega delovanja, temveč izobraževanje in s pomočjo mentorjev akademikov dvigniti raven in kakovost likovnega izražanja. Zato ima Zlata paleta tudi tekmovalni značaj. Vsi predloženi eksponati gredo skozi večstopenjsko selekcijo, ki jo opravlja strokovna žirija.

Kakovostno najboljša dela so razstavljeni na zveznih razstavah in so nagrajena s priznanji, certifikati kakovosti v obliki razpoznavne liste z žigom in evidenčno številko, najvišje priznanje za kakovost likovne ustvarjalnosti pa je Zlata paleta, ki jo izbrani avtor prejme od strokovne žirije Zveze društev likovnikov Slovenije. Nagrajeno delo je izbrano med verificiranimi certifikati, tako avtor dela prejme Diplomno in simbolično Zlato paletu. Zlata paleta vsako leto na osnovi razpisanih tem v različnih likovnih tehnikah in smereh izražanja zaočkroža z razstavami del na zvezni ravni več zvrsti likovnih tekmovanj. V prvi polovici koledarskega leta so bile realizirane razstave izbranih del s podelitvijo priznanj in certifikatov na področju risbe in grafike, realističnega slikarstva ter abstrakcije.

Tudi iz likovne sekcije Zveze društev paraplegikov Slovenije na Zlati paleti vsako leto s svojimi deli številčno sodelujemo.

Da so tudi naša slikarska dela kvalitetna, čeprav so naslikana večinoma z usti ali z nogami, potrjujejo številna avtorjem podeljena priznanja, certifikati kakovosti ter najvišje priznanje, Zlata paleta.

V letu 2008 smo v prvi polovici tekmovanja sodelovali na vseh treh zveznih razstavah; tako pri risbi in grafiki, realizmu in abstraktnem slikarstvu, fotografiji in kiparstvu pa še sledita.

Odprtje razstave Risba – grafika je potekalo 28. marca v prostorih Galerije Laterna in Pastoralnega centra Črnomelj, kjer smo bili s petimi eksponati zastopani štirje avtorji, in sicer Zorica Razboršek, Benjamin Žnidaršič, Boris Šter in Ljudmila Turk. Za svoja dela smo prejeli tri priznanja in dva certifikata.

30. maja pa je bilo v avli Osnovne šole Antona Debeljaka v Loškem Potoku odprtje razstave slik, na kateri so bili zastopani vsi načini upodabljanja, kot so naturalizem, realizem, impresionizem, ekspresionizem in podobno. Strokovna žirija je za to razstavo izbrala dela treh naših avtorjev, in sicer delo Benjamina Žnidaršiča in Ljudmile Turk, ki sta prejela priznanji, Zorica Razboršek pa bo za svoje delo Šopek v kozarcu – olje, prejela certifikat kakovosti in je v ožjem izboru za zlato paletu.

V prostorih Galerije Veronika v Kamniku pa je bilo 27. junija odprtje razstave abstraktnih del, kjer smo bili zastopani tudi trije avtorji naše likovne sekcije pri Zvezi paraplegikov Slovenije, in sicer: Boris Šter, Benjamin Žnidaršič in Ljudmila Turk. Za svoja dela smo vsi trije prejeli priznanja.

Za vse omenjene razstave se je organizator zelo potrudil. Odprtja so bile popestrena z prijetnimi kulturnimi programi in s pogrinjki za zaključek, ki so jih za udeležence prireditelj pripravili prijazni domačini. Žal pa zaradi še vedno

prisotnih arhitektonskih ovir dostop na zadnji dve razstavi ni bil omogočen avtorjem slikarskih del, ki so na invalidskih vozičkih. Škoda, saj takšna prireditelj pomeni za vse sodelujoče lep dogodek v življenju, srečanje z drugimi avtorji ter končno potrditev za trud in priznanje, da je tudi njegovo delo slikarsko kvalitetno in izpovedno bogato. Ti dogodki, srečanja in priznanja dajejo ustvarjalcu nove moči za nadaljnje umetniško delo, ki pomeni doprinos k zakladnici slovenske kulture. Pogrešala sem svoje slikarske kolege, saj so bili za svoja kvalitetna dela na odprtjih tudi imenovani in vabljeni na prizorišče, vendar jih zaradi arhitektonskih pomanjkljivosti žal ni bilo poleg in so bili prikrajšani za te lepe trenutke.

Ljudmila Turk

ISKANJE

Na najrazličnejših krajih sem se ustavil,

da bi si poiskal ramo,

kjer bi se naslonil.

Skozi cvet in skozi kamen,

skozi želje in dvom,

skozi svetlobo in veter,

skozi besedo in glas

je peljala moja pot.

Povsod sem iskal sonce,

tam, kjer se je govorilo o ljubezni,

tam, kjer se je pilo in pelo

tam, kjer je izbrisana sleherna krivda

in uslišano vsako kesanje.

Dan je postal star

in pognale so korenine.

vzel sem svoje dni

da bi jih obdržal

in popeljal v pravo smer,

med ljudi v svet,

v druga mesta,

in vse smeri,

kot neskončni vodnjak veselja

nad širnim svetom.

In tako preprosto

kot spanec prinese sanje

je veselje neslišno zalilo

tudi moj dom.

Benjamin Žnidaršič

OGLASI

Zelo ugodno prodam dve kolesi, primerni za invalida.

Zeleni tricikel je vrhunsko dirkalno kolo znamke Sopur Spirit 470 S, ima 27 (3*9) prestav (kombinacija Sram/Shimano). Je lepo ohranjen in brezhiben. Zmore zelo visoke hitrosti (nad 30km/h na ravnini za tetraplegika). Zasvoji, saj daje popolnoma nove dimenzije gibanja. Lahko preizkusite.
Cena 1100 evrov (Sopurjev sedanji model Shark S stane nov od 3800 evrov naprej)

Modro kolo je dodatek za voz (prednji kolesi voza sta dvignjeni, pelje se le po treh kolesih, kar gre zlahka čez vse, do nekaj cm visoke ovire).

Ima sedem prestav, (Shimano) prilagoditev za skoraj vsak voz (razen pri snemljivih nosilcih). Primeren za paraplegika (kot tetraplegik ga nisem mogel uporabljati).
Cena 350 evrov (cena novih podobnih nad 2000 evrov)

Oba skupaj (naenkrat) prodam s popustom. Vsak lahko na internetu preveri tudi cene rabljenih v tujini in primerja.

Tel.: 041/735 314, Miroslav Nedeljkovič

Prodam avtomobil s komandami za ročno upravljanje:

- Astra classic
- Ročni menjalnik
- Letnik: 2000
- Prevoženi km: 27.000
- Priklop za prikolico
- Atest za komande
- Kupljen nov in vožen samo dve leti (prvi lastnik)
- Garažiran
- Cena: 4.300 evrov
- S prikolico: 5.300 evrov + 3. tablica
- Registriran do 1. 8. 2008

Informacije:
STANKO JURGEC
Rošnja 6
2205 Starše

Gsm: 051/208 448
Tel.: 02/688 32 71

ZAHVALE

Zvezi paraplegikov Slovenije se najlepše zahvaljujem za izkazano finančno pomoč pri nakupu invalidskega vozička na ročni pogon.

Jože Flere – DP JZŠ

Iskreno se zahvaljujem za denarno socialno pomoč, ki mi je v težkem položaju prišla ravno prav za nakup novega pohištva. Lepa hvala. Še naprej veliko uspehov vam želi

Majda Ravnikar

Zvezi paraplegikov Slovenije se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč pri obnovi hiše po neurju.

Mičo Ostojič

Zvezi paraplegikov Slovenije se iskreno zahvaljujem za hitro finančno pomoč, ki sem je bil deležen zaradi uničene strehe.
HVALA
Marjan Žunko iz Hajdin

Družina Kramolc se vam iskreno zahvaljuje za finančna sredstva, ki ste jih namenili kot pomoč za nakup dvigala za Aleša. Dela že potekajo in bodo predvidoma končana ta mesec.
Še enkrat najlepša hvala in lep pozdrav vsem skupaj!

Kramolc

UMRLI SO:

Živojin VIDOVIČ, član DP Dolenjske, Bele krajine in Posavja, rojen 1. 6. 1955

Sergej SMOTLAK, član DP Gorenjske, rojen 23. 12. 1934

Janez STOJAN, član DP Gorenjske, rojen 30. 12. 1951

Peter VOGEL, član DP Koroške, rojen 7. 6. 1942

Hamdija BERISA, član DP ljubljanske pokrajine, rojen 9. 1. 1963

Vinko BIZOVIČAR, član DP Gorenjske, rojen 18. 7. 1923

Anton HVALA, član DP JZ Štajerske, rojen 2.8.1954

KVIZ ZA RAZVEDRILLO

1	2	3	2	4	5	6	7	2	4	5	8	9
4	2	10	6	10	2	10	5	11	9	12	13	6
			9	14	11	13	4	2	17	13		
	15	11	2	12	16	9	3	5	7	2	10	5

Pri vsaki številki so navedeni 3 odgovori. Odločite se za pravilni odgovor in s črko, ki je pri njem nadomestite povelje v liku tisto številko. Vse črke v liku, brane vodoravno, dajo slovenski pregovor.

1. Kateri slovenski pisatelj se je rodil prvi?

- N -Josip Stritar
- Č -Fran Erjavec
- A -Ivan Cankar

2. Kaj je metrga?

- I -sklepna revma
- E -leseno korito za mesenje testa
- S -naivna ženska

3. Kje je slap Čedca?

- B -v dolini Vrat pod Triglavom
- O -v bližini Bovca
- Ž -na Jezerskem

4. Kaj je lovror?

- S -Posoda za umivanje
- L -začimba
- C -gorska roža

5. Kje je zdravilišče Thermana?

- B -pri Murski soboti
- F -pri Ptujju
- I -pri Celju

6. Koliko kolajn so dobili slovenski športniki na OI v Pekingu?

- U -4
- Š -5
- H -6

7. Kdo je skladatelj opere Črne maske?

- V -Marij Kogoj

J -Risto Savin
P -Jani Golob

8. V katerem kraju je mejni prehod v Italijo?

- A -v Radečah
- M -v Retečah
- K -v Ratečah

9. Katero jezero ni slano?

- B -Aralsko
- O -Ladoško
- L -Kaspijsko

10. Kdo ni krvni sorodnik?

- T -očim
- P -vnuk
- R -nečak

11. Boginja česa je Demetra v grški mitologiji?

- M -poljedelstva in rodovitnosti
- Š -zakonske sreče
- Z -lova

12. Kateri ni pihalni instrument?

- Ž -klarinet
- R -trobenta
- C -fagot

13. Katera žival ne spada med jelene?

- A -okapi
- N -damjak
- T -zambar

14. Kateri planet je najbolj oddaljen od sonca?

- D -Neptun
- K -Jupiter
- O -Saturn

15. Kdo je bil režiser filma Pastirci?

- E -Franci Slak
- Z -France Štiglic
- H -Boštjan Hladnik

16. Iz katere narodne pesmi je verz:

- „Nič kaj dobro nisem spala,
- F -Tam dol na ravnem polju
- U -Pozimi pa rožice ne cveto
- N -Po gorah grmi in se bliska

17. Katero je glavno mesto Kenije?

- G -Nairobi
- D -Sana
- I -Džakarta

Albin Rožman

Rešitev kviza iz 113. številke:

PREJ BOŠ SREČO SREČAL,
ČE JI GREŠ NAPROTI,
KAKOR, DA ČAKAŠ NANJO.

VICI IN SMEŠNICE

RAZLIKA

Kakšna je razlika med neumnimi in pametnimi moškimi?

- Neumni moški govorijo šale o svetlo-laskah.
- Pametni moški pa z njimi spijo.

POLŽI

Žena pošlje moža na tržnico, naj kupi kilo-gram polžev, da bodo imeli za kosilo fran-cosko specialiteto. Mož se odpravi na pot, vendar na poti iz tržnice sreča prijatelja, ki se že dolgo nista videla. Po kratkem pogovoru zavijeta v bližnjo gostilno in se ga napijeta. Pozno zvečer se mož z vrečko polžev vrne domov pred vhodnimi vrati zloži polže na tla in pogumno pozvoni. Žena vsa razjarjena odpre vrata in še preden odpre usta, mož pogleda polže in reče:

»No pojdite polžki moji, že tako smo pozni!«

GORENJSKA

Kje se začne Gorenjska?

- Tam, kjer na vrvi za perilo sušijo WC papir.

SEMAFOR

Jože naloži v svoj avtomobil prijatelja in se peljeta po Ljubljani. Prideta do prvega sema-forja, kjer gori rdeča luč, toda Jože pritisne na plin in zapelje skozi rdečo luč. Prijatelj se prestrašeno prime za sedež in zavpije:

- »Ja kaj pa počneš, saj se bova zaletela.«
- »Brez skrbi, moj brat že dvanajst let vozi skozi rdečo luč, pa se še nikoli ni zaletel.«

Nato se peljeta dalje kar skozi nekaj sema-forjev in rdečih luči, vedno z isto Janezovo razlago. Pri desetem semaforju pa je gorela zelena luč in Jože močno zavira ter se ustavi tik pred semaforjem. Prijatelj ga pogleda in reče:

»Ja kaj pa sedaj počneš, saj je zelena luč na semaforju?«

»Nikoli ne veš, kdaj in kje se bo pripeljal moj brat.«

MOŠKI

Zakaj moški ne more biti lep in hkrati inteligenten?

- Ker bi bil ženska.

PRVI

»Draga, ali sem jaz res tvoj prvi moški?«

»Seveda dragi! Samo ne razumem, zakaj vsi moški to vedno sprašujete?«

PONOVITEV

Ves iz sebe, je srečni očka poklical uredništvo časopisa in dejal:

- »Moja žena je rodila šesterčke!«
- »Kako ste rekli? Ali lahko ponovite?«
- »Ljubi Bog, tega pa ne.«

NI VIDEL

Sosed pravi sosedi:

»Dober večer, gospa! Včeraj sem srečal vašega moža, ampak me ni videl.«

Soseda:

»Vem! Mi je povedal.«

MEDITACIJA

Mati pripoveduje prijateljici:

»Moj sin vse dneve samo meditira. Ne vem sicer, kaj je to, toda bolje da meditira, kot pa da poseda vse dni in nič ne dela.«

RAZLIKA

Mož in žena zdolgočaseno sedita v dnevni sobi in gledata televizijo. Žena nenadoma vstane, se postavi pred moža

in mu prisoli krepko zaušnico. Mož ves v šoku začudeno vpraša:

»Zakaj pa to?«

»Zato ker si slab ljubimec – odgovori žena.«

Mine kakšnih petnajst minut, ko mož ne-nadoma vstane, stopi do žene in jo močno klofne.

Žena ga vpraša:

»Zakaj pa to?«

»Zato, ker poznaš razliko med dobrimi in slabimi ljubimci.«

JEŽ

Jež zaupa prijatelju:

»Ločil se bom. Dovolj imam ženinega zbadanja.«

TEŽAVA

Mlado dekle je prišlo k zdravniku in potar-nalo:

»Gospod doktor, zelo nenavadno težavo imam. Kadar prižgem cigareto, se mi vzbudi strastno spolno poželenje.«

Zdravnik jo pogleda in pravi:

»Kar pomirite se gospodična. Lepo se namestite in si prižgite cigareto.«

PROŠNJA

Pride delavec k šefu:

»Šef, ali me lahko danes spustite dve uri prej iz službe? Z ženo bi moral po nakupih.«

»Sploh ne pride v poštev.«

»Najlepša hvala. Vedel sem, da me ne boste pustili na cedilu.«

TOALETNI PAPIR

»Rolo toaletnega papirja!« je Gorenjec naročil prodajalki v trgovini.

»Belega ali barvastega?«

»Kar barvastega, ampak kakšno temno barvo, mi dajte, da se ne bo preveč umazal!«

AVTOR: GEORG GIDER - ENIGMATKO	ŠPORTNA TROFEJA V OBLIKI POSODE	ORGAN DRŽAV IZVOZNIC NAFTE	MAJHNA PERUT	UROŠ ROJKO	VEDNO IMA KRATKE NOGE	GRŠKI OTOK, ODISEJEVA DOMOVINA	DELAVEC V SOLJNAH	PREBIVALEC TRENTE
POPU-LISTNIČNI POLITIK								
UPRAVITELJ NAPRAV IN APARATUR (KNIŽ.)								
PODVODNA OŠTRA SKALA, ČER					POKOPALIŠČE V LJUBLJANI			
PESCARA					AM.IGRALKA (DAVIS)			
						KITAJSKE CITRE		
						HELENA VURNIK		
					DEKAN (STARINSKO)			
					GEZA ERNIŠA			
					VELIKO OGORČENJE AMERIŠKI REŽISER IN IGRALEC			ANTON AŠKERC GRUZIJSKI REŽISER IOSELIANI
URŠKA NADIŽAR								
STRMOGLAVLJENI IRAŠKI DIKTATOR								AMERIŠKI REŽISER (JAMES) STAROGRŠKA DRŽAVICA
DEL ODPLAČILA POSOJILA								
PEVEC PESTNER			ANGLEŠKI ARHITEKT (JOHN) TONE GOGALA					DEL TRAKTORJA ALI LADIJSKA KAJUTA
					PONOS, DOSTOJANSTVO			BELO MUŠKATNO VINO
					SILICIJ			
BRSTEČ CVETNI POPEK				ROMAN BRILEJ			VRSTA LAME (ALPAKA)	
				AMERIGO VESPUCCI	KOŠARK. MOŠTVO IZ RIGE		JERMEN ZA HLAČE	
RAVENA		APARAT ZA GAŠENJE			LIDUJA OŠTERC			
		NOETOVA BARKA						
LIRSKA PESEM HVALNICA			VKLJUČITEV APARATA			ARGON		BOLOGNA
			POSTOPAČ V ITALIJI			OSTRŽEK JE IMEL ZELO DOLGEGA		IZVLEČEK IZ RŽENIH ROŽIČKOV
FILOZOF MARX			ANTON INGOLIČ		NEMŠKI FIZIK (ALBERT) ŠOLA ELEATOV			
			ZAČIMBA IZ MORJA					
SLOVENSKI KOŠARK. TRENER (ANDREJ)	HITER KONJSKI TEK			NASLOV JAPONSKIH CESARJEV		SL. BIOLOG HODALIČ		
	SLOG PLOVANJA			STALIŠČE, GLEDIŠČE		NAJVŠJI MOŠKI GLAS		
ZNAČILNOST GOSPODOVALNIH LJUDI							RIMSKI CESAR AM. COUNTRY PEVKA MCENTIRE	
ROBERT REDFORD		DEKLICA IZ ČUDEŽNE DEŽELE			OČE MODERNE KITAJSKE ZEDONG	GRŠKI POTUJOČI PEVEC, AOJD	JUNAK GOTOVČEVE OPERE SIMBOL DRŽAVE	NEKDANJI MOŽ TINE TURNER
		DOBA, EPOHA						CELOVŠKI HOKEJSKI KLUB
NIZ. SLIKAR (PIETER VAN)			DIAMAGNETNA SNOV					
			3,14					
REDKA TEŽKA KOVINA IMENOVANA PO EVROPI					RITMIČNA TELOVADBA OB GLASBI			
ZAŠČITENA GORSKA ROZA, SIMBOL PLANINSTVA					ODBRAN POSAMEZNIK			

VZVIŠEN PROSTOR, ODER (KNIŽNO)	SVETIŠČE V GRŠKEM TEMPLJU	ALENKA DOVŽAN	VELIKA PTICA UJEDA	KAŽE NAM GA URA				
--------------------------------	---------------------------	---------------	--------------------	-----------------	--	--	--	--

STRMOGLAVLJENI IRAŠKI DIKTATOR								
--------------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--

DEL ODPLAČILA POSOJILA								
------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--

PEVEC PESTNER			ANGLEŠKI ARHITEKT (JOHN) TONE GOGALA					DEL TRAKTORJA ALI LADIJSKA KAJUTA
---------------	--	--	--------------------------------------	--	--	--	--	-----------------------------------

BRSTEČ CVETNI POPEK				ROMAN BRILEJ			VRSTA LAME (ALPAKA)	
---------------------	--	--	--	--------------	--	--	---------------------	--

RAVENA		APARAT ZA GAŠENJE						
--------	--	-------------------	--	--	--	--	--	--

LIRSKA PESEM HVALNICA			VKLJUČITEV APARATA			INOSLAV (KRAJŠE)		BOLOGNA
-----------------------	--	--	--------------------	--	--	------------------	--	---------

FILOZOF MARX			ANTON INGOLIČ		NEMŠKI FIZIK (ALBERT) ŠOLA ELEATOV			
--------------	--	--	---------------	--	------------------------------------	--	--	--

SLOVENSKI KOŠARK. TRENER (ANDREJ)	HITER KONJSKI TEK			NASLOV JAPONSKIH CESARJEV			SL. BIOLOG HODALIČ	
-----------------------------------	-------------------	--	--	---------------------------	--	--	--------------------	--

ZNAČILNOST GOSPODOVALNIH LJUDI								RIMSKI CESAR AM. COUNTRY PEVKA MCENTIRE
--------------------------------	--	--	--	--	--	--	--	---

ROBERT REDFORD		DEKLICA IZ ČUDEŽNE DEŽELE			OČE MODERNE KITAJSKE ZEDONG	GRŠKI POTUJOČI PEVEC, AOJD	JUNAK GOTOVČEVE OPERE SIMBOL DRŽAVE	NEKDANJI MOŽ TINE TURNER
----------------	--	---------------------------	--	--	-----------------------------	----------------------------	-------------------------------------	--------------------------

NIZ. SLIKAR (PIETER VAN)			DIAMAGNETNA SNOV					
--------------------------	--	--	------------------	--	--	--	--	--

REDKA TEŽKA KOVINA IMENOVANA PO EVROPI					RITMIČNA TELOVADBA OB GLASBI			
--	--	--	--	--	------------------------------	--	--	--

ZAŠČITENA GORSKA ROZA, SIMBOL PLANINSTVA					ODBRAN POSAMEZNIK			
--	--	--	--	--	-------------------	--	--	--

ENIGMATKOV
Ugankarski slovar
www.enigmatko.com

KAPIČAR - listnati mah s pokivalom podobnimi tvorbami,
MEJAČICA - ptica selivka iz družine penic
OPOLE - poljsko mesto ob reki Odri v gornji Šleziji

Pravilno geslo križanke iz št. 113 se glasi: Ivan Peršak, devetintrideset let

Nagrajenci križanke iz Paraplegika števil. 113: JANEZ ZUPAN, Zaloka 5, 8232 ŠENTRUPERT, MAJDA POTOČNIK, Bevkova 1, 2000 MARIBOR, ŠPELA-URŠKA LUNDER, Škrabčev trg 5, 1310 RIBNICA. Vse tri nagrade so v vrednosti 20,00 EUR.

Pravilno geslo križanke napišite na dopisnico in pošljite najkasneje do 20. novembra 2008 na naslov: Zveza paraplegikov Slovenije, p.p. 5714, 1001 Ljubljana.

Razvedrilo

www.enigmatko.com

BENJAMIN ŽNIDARŠIČ

Benjamin Žnidaršič se je rodil 21.6.1959 v Loški dolini. Pri padcu s čišnje si je leta 1986 poškodovale hrbtenico in postal tetraplegik. Po nesreči se je začel najprej ukvarjati s pisanjem pesnjem, leta 2000 pa še s slikanjem. Slikanje umetniku pomeni način življenja.

DRAGICA SUŠANJ

Dragica Sušanj se je rodila 3.4.1966 v Postojni. Po poklicu je kuharica in ima dva otroka. Leta 1994 je imela prometno nesrečo, v kateri je izgubila soproga, sama pa je postala tetrapleginja. Že nekaj leta aktivno slika z usti, najraje motive iz narave. 1.3.2006 pa je postala štipendistka Mednarodnega združenja.

ŽELJKO VERTE LJ

Željko Vertelj je rojen 26.7.1959 v Ljubljani. Leta 1992 je imel težko prometno nesrečo in postal tetraplegik. Slikal je že pred nesrečo, leta 1994 pa se je naučil slikati z usti. Najraje slika slovensko pokrajino. Živi in dela v Kočevju.

JANI BEVC

Jani Bevc se je rodil 28.06.1951 na Jesenicah. 1967 se je ponesečil pri skoku v morje in postal tetraplegik. Končal je višjo ekonomsko šolo, 1981 pa je začel slikati. Sodeloval je na večih likovnih delavnicah in skupinskih razstavah. Umrli je 08.02.2008. Za vedno bo ostal v naših srcih.

SILVO MEHLE

Silvo Mehle se je rodil 17.5.1971 v Ljubljani, kjer živi in dela še danes. Leta 1993 si je v prometni nesreči hudo poškodovale hrbtenico in postal tetraplegik. Kot tetraplegik se je najprej ukvarjal samo z računalništvom, nato pa še s slikanjem.

JOŽE VODUŠEK

Jože Vodušek se je rodil 31.01.1967 v Brežicah. Poleti 1991 se je ponesečil z motorjem. Po nesreči ga je najprej pritegnilo računalništvo, kasneje pa tudi slikanje. Aktivno slika od leta 2004, posebej pa so mu pri srcu motivi iz narave, akti, tihožitja in vedute. Od 1.3.2006 je štipendist Mednarodnega združenja.

ZALOŽBA UNSU d.o.o.

**BRNČIČEVA 23
1000 LJUBLJANA**

Založba UNSU v Sloveniji zastopa interese umetnikov, ki slikajo z usti ali nogami. Vse naloge založbe in delovanje je povezano z Mednarodnim združenjem le teh slikarjev.

Pomembna naša naloga je, da zastopamo naše umetnike, tržimo njihove izdelke in zastopamo njihove interese na območju Slovenije. Naša založba se trudi zadovoljiti interese mednarodne organizacije slikarjev, ki slikajo z usti ali nogami, ki jo vodijo invalidi sami. Eden od ciljev je tudi izboljšati pogoje za njihovo ustvarjanje in predstavljanje njihovih del javnosti

**PRIPOROČAMO SE ZA NAKUP BOŽIČNO NOVOLETNIH
ČESTITK IN KOLEDARJEV**

Vabimo Vas na ogled V.mednarodne likovne razstave umetnikov, ki slikajo z usti ali nogami, ki bo potekala v veliki sprejemni dvorani Cankarjevega doma od 11.10. do 02.11.2008. Vabimo Vas tudi na ogled likovne delavnice dne 13.10.2008 od 10:00 do 13:00 ure. Uradna otvoritev razstave je 13.10.2008 ob 18:00 uri.

Vljudno vabljeni!

VOJKO GAŠPERUT – GAŠPER

Vojko Gašperut se je rodil 24. decembra 1949 v vasi Sedlo v Breginjskem kotu. Tetraplegik je od 17. leta, ko si je pri skoku v morje poškodovale hrbtenico. Leta 1971 je začel slikati z usti. Od leta 1987 je vključen v združenje. Gašper je slikar, zvest tradiciji slovenske likovne dediščine.

ROMAN GRUNTAR

Roman Gruntar se je rodil 1.2.1965 v Postojni. Leta 1998 je zaradi težke prometne nesreče postal invalid tetraplegik. Veselje do slikanja je odkril že v mladosti, po nesreči pa se je odločil, da se popolnoma posveti slikarstvu. Slikar, ki živi in ustvarja v Borjani, najraje upodablja naravo in arhitekturo iz svoje okolice.

ANGELA MEDVED

Angela Medved se je rodila 27.5.1932 v Spodnji Jablani. Od rojstva ne čuti rok in jih tudi ne more uporabljati. Z nogami piše, pleče, šiva in slika. Ga. Medved je štipendistka Mednarodnega združenja slikarjev, ki slikajo z usti ali nogami.

NEJA ZRIMŠEK ŽIGER

Neja Zrimšek Žiger se je rodila 23.12.1999 v Ljubljani brez obeh rok. Že od vsega začetka za igro in risanje uporablja nogi, njene najljubše igrače pa so barve, čopiči in svinčniki. Pri treh letih se je spoznala s črkami in tako pogosto svoje risbe tudi opiše. Rada bere in se ukvarja s športom: smuča, plava, rola...